

Univerzita Karlova v Praze
Právnická fakulta

Vojtěch Hromek

Terorismus jako zločin podle mezinárodního práva

Diplomová práce

Vedoucí diplomové práce: JUDr. PhDr. Veronika Bílková, Ph. D., E.M.A.

Katedra mezinárodního práva

Datum vypracování práce (uzavření rukopisu): 19.10.2010

Prohlašuji, že jsem předkládanou diplomovou práci vypracoval samostatně za použití zdrojů a literatury v ní uvedených a řádně citovaných. Zároveň prohlašuji, že tato práce nebyla použita k získání jiného nebo stejného titulu

V Praze dne.....

Podpis

Děkuji vedoucí své práce, JUDr. PhDr. Veronice Bílkové, Ph. D., E.M.A.
Za podnětné vedení, pomoc a cenné rady při sepisu této práce.

Obsah

1. Úvod.....	1
2. Pojem terorismu a jeho vývoj k soudobé formě mezinárodního terorismu.....	4
2.1. Definice terorismu dle Evropské unie.....	9
2.2. Úmluva OAJ pro prevenci a boj s terorismem.....	10
2.3. Úmluva LAS pro potlačování terorismu.....	11
2.4. Shrnutí.....	12
3. Zločiny podle mezinárodního práva.....	14
3.1. Úprava zločinů proti mezinárodnímu právu dle Římského statutu.....	15
3.1.1. Zločin genocidy.....	16
3.1.2. Zločiny proti lidskosti.....	16
3.1.3. Válečné zločiny.....	18
3.1.4. Zločin agrese.....	20
3.2. Shrnutí.....	23
4. Právní rámec mezinárodního protiteroristického práva současnosti.....	24
4.1. Charakteristika páteře mezinárodního práva boje proti terorismu a 13 globálních protiteroristických instrumentů.....	25
4.2. Struktura základních úmluv mezinárodního protiteroristického práva.....	26
4.3. Východiska nástrojů globálních protiteroristických instrumentů.....	27
4.4. Jurisdikce nad trestnými činy dle globálních protiteroristických instrumentů.....	27
4.5. Extradice dle globálních protiteroristických instrumentů.....	28
4.6. Případ Lockerbie jako ilustrace některých slabin současného mezinárodněprávního rámce boje proti terorismu.....	31
5. Poměr současného mezinárodněprávního rámce postihu terorismu k možné klasifikaci terorismu coby zločinu proti mezinárodnímu právu.....	34
5.1. Stíhání projevů terorismu jako jiných zločinů podle mezinárodního práva.....	39
5.2. Výhody stíhání a souzení zločinů v režimu zločinů podle mezinárodního práva a před MTS.....	40
5.3. Otázka způsobilosti Mezinárodního trestního soudu používat extenzivního výkladu Římského statutu za účelem stíhání zločinů přímo nezahrnutých do Římského statutu, avšak naplňujících některou ze skutkových podstat Římským statutem daných.....	42
5.3.1. Případ Furundžija jako příklad úspěšné subsumpce zločinu pod jiný zločin při absenci specifického ustanovení.....	43
5.3.2. Shrnutí.....	43
5.4. Stíhání terorismu jako válečného zločinu podle Římského statutu.....	44
5.4.1. Ozbrojený konflikt coby podmínka spáchání válečného zločinu.....	45
5.4.2. Chráněné osoby, čili osoby, na nichž je možné dopustit se válečného zločinu.....	46
5.5. Stíhání terorismu jako zločinu proti lidskosti podle Římského statutu.....	52
5.6. Stíhání terorismu před Mezinárodním trestním soudem jako zločinu genocidy.....	57
5.7. Stíhání terorismu jako zločinu agrese.....	59
5.8. Shrnutí.....	62
6. Závěr.....	64
7. Bibliografie.....	69
7.1. Odborné publikace.....	69
7.2. Odborné články a online zdroje.....	70
7.3. Dokumenty.....	71
7.3.1. Judikatura.....	71
7.3.2. Právní předpisy a mezinárodní smlouvy.....	72
7.3.3. Ostatní dokumenty.....	73
8. Abstract.....	76

1. Úvod

Mezinárodní terorismus provází světovou politiku snad již od vzniku státních zřízení jako takových. Tento fenomén byl obzvláště obávaný pro svou schopnost páchat škody na životech a majetku zvláště zákeřným způsobem. Za posledních padesát let pak je možno pozorovat, jak se původně izolovaná hnutí mění v mezinárodně spolupracující skupiny, které jsou díky nástrojům, jež jim vložila do rukou globalizace, schopny mnohem účinněji a častěji udeřit proti svým cílům. Takové skupiny tu byly již dříve, například anarchistické hnutí, dnes jsou však mnohem častější, možná i díky dobré dostupnosti moderních komunikačních prostředků.

Ve své dnešní podobě je mezinárodní terorismus tak, jak jej většinový pozorovatel chápe po událostech 11. září 2001, jen obtížně postižitelným jevem. Je nadmíru obtížné pachatele teroristických činů včas, či alespoň vůbec odhalit, a pokud se již toto podaří, stíhání těchto činů může být znemožněno nedostatečnou mezinárodní spoluprací příslušných státních orgánů či přímo států. Lze také tvrdit, že právní rámec postihu těchto činů pokulhává krok za vývojem hrozeb, které má potírat. Stručně řečeno, stíhání terorismu může být v mezinárodním měřítku provázeno mnohými komplikacemi.

Tato práce si klade za cíl prozkoumat otázku postavení terorismu, potažmo teroristických činů v systému mezinárodního práva, zejména s ohledem na možnou kvalifikaci terorismu coby zločinu podle mezinárodního práva.

Toto téma je možné považovat za středně probádané, a to zejména ve světle dynamických proměn terorismu v posledních letech a také některých změn v mezinárodním právu, z nichž můžeme jmenovat například přijetí posledních protiteroristických úmluv, či založení Mezinárodního trestního soudu. Byly sepsány některé pozoruhodně komplexní publikace jako například monografie Helen Duffy *The „War on Terror“ and the Framework of International Law* nebo práce Roberty Arnold *The ICC as the new instrument for repressing terrorism*, ze kterých bude tato práce mimo jiné také čerpat. Je však názorem autora této práce, že zde je prostor k dalšímu zkoumání a polemice s těmito zavedenými publikacemi, která pro zkoumání daného problému může být přínosná. Pokud se týká českých odborných prací, zdá se toto téma být mnohem méně zkoumané než v zahraničí. Další důvod, proč stíhání terorismu coby zločinu podle mezinárodního práva zkoumat, pak je možné spatřovat v určitém posunu role globálních protiteroristických úmluv v kontextu s potřebou nových efektivnějších globálních instrumentů stíhání terorismu, která se naplno projevila po útocích na New York a Washington dne 11. září 2001.

Za tím účelem bude v první části této práce prozkoumán samotný pojem terorismu, dále bude krátce nastíněn vývoj tohoto fenoménu a v závěru první části bude poukázáno na setrvalý problém mezinárodního společenství usnést se na takové jednotné definici, což v určitých případech značně ztěžuje, dokonce i znemožňuje efektivní mezinárodní stíhání těchto zločinů. O důvodech, proč tomu tak je, zejména o sporu, zda zahrnout do definice politické důvody, či ne, bude také pojednáno a bude nastolena pracovní definice, se kterou bude tato práce nadále operovat.

Druhá část práce se zaměří na pojem zločinů podle mezinárodního práva, a to válečné zločiny, zločiny proti lidskosti, zločiny genocidy a zločin agrese, a jejich odlišení od tzv. „smluvních zločinů“, tedy zločiny vyplývající z mezinárodních úmluv. Tyto pojmy se od sebe liší zejména statusem zločinu podle obyčejového práva. Z tohoto důvodu budou širěji rozebrány rozdíly mezi zločiny podle obyčejového a smluvního práva a zároveň budou zváženy jejich relativní přednosti a nevýhody.

Ve třetí části této práce bude věnována pozornost současné mezinárodněprávní úpravě stíhání zločinu terorismu. Terorismus jako takový je ve svých různých formách zahrnut ve třinácti základních protiteroristických úmluvách. Tato úprava poukazuje na určitý kompromis, ke kterému bylo mezinárodní společenství nuceno sáhnout z důvodu obtížné dosažitelnosti konsenzu na alespoň základní definici terorismu či teroristického činu, jak již bylo a bude podotknuto. Jeho jednotlivé projevy tak byly postupně kodifikovány v závislosti na tom, ke kterému druhu útoků v té době docházelo častěji. Je tak možné pozorovat trend mezinárodního odsouzení únosů letadel a ohrožování letecké bezpečnosti obecně, téměř identický proces s lodní dopravou, dále zvyšování standardu ochrany diplomatického personálu, ztěžování přístupu teroristů k použitelným tržavinám, jadernému materiálu a v neposlední řadě i finančním prostředkům. Tento přístup ke sjednávání smluv, které globálně postihují některé aspekty či projevy terorismu, je sice v určitém ohledu výhodný, přináší však i nevýhody, jak ale bude ukázáno na příkladu causy Lockerbie. Právě tento případ, byť zatím ojedinělý, ukazuje, že platný globální rámec globálních protiteroristických smluvních instrumentů může být dočasně suspendován aktem vyšší právní síly, zde rezolucí Rady bezpečnosti OSN. Nutnost použití takového aktu pak může, ovšem nemusí signalizovat určité snížení vážnosti předmětného smluvního rámce, což by jen ukazovalo na nutnost urychleného přijetí komplexní úpravy v dané věci.

Jako odpověď na problémy aktuálního mezinárodněprávního rámce postihování terorismu pak autor předkládá možnost soudit jej pomocí Mezinárodního trestního soudu. Je jasné, že ani toto navrhované řešení není bez nevýhod. Jako hlavní výtku je možné vidět fakt, že samotný terorismus dle Římského statutu do pravomoci MTS nespadá, což je ostatně hlavní otázka, kterou se bude tato práce zabývat.

Náplní zbytku práce pak bude zkoumání, zda je možné podřadit terorismus a teroristické činy pod zločiny, které spadají do pravomoci MTS. V případě válečných zločinů se jako hlavní překážka použitelnosti jeví nutnost existence ozbrojeného konfliktu a nutná spjatost zločinů terorismu s předmětným konfliktem.

Situace se zločiny proti lidskosti se již nejeví tak komplikovanou jako v případě válečných zločinů, zejména proto, že zločiny proti lidskosti nejsou spjaty s existencí ozbrojeného konfliktu. Komplexnost fenoménu terorismu však může zapříčinit, že současná úprava postihu zločinů proti lidskosti nemusí plně obsáhnout všechny jeho projevy. V takovém případě bude nutné učinit rozhodnutí, zda stíhat alespoň některé činy a některé nechat nepotrestané, či zda hledat řešení úplně jiné, které by složité povaze současného mezinárodního terorismu vyhovovalo více. Kompromisním řešením by pak mohl být jakýsi smíšený přístup, tedy stíhat to, co lze pod hlavičkou zločinů proti lidskosti a v případech, kdy to možné není, použít jiný co možná nejvhodnější režim stíhání.

Zejména pro úplnost pak bude prozkoumána i možnost podřazení terorismu pod zločiny genocidy a agrese, která byla nově upravena v červnu 2010 na revizní konferenci v Kampale.

Pokud by tedy obsah práce měl být stručně shrnut, je možné říci, že nejprve budou definovány základní pojmy, poté bude představen současný právní rámec daného problému a hlavní část práce se bude věnovat zkoumání možností, jak stíhat terorismus před Mezinárodním trestním soudem.

Co do použitých zdrojů bude tato práce, jak již bylo řečeno vycházet zejména z publikací Helen Duffy¹ a Roberty Arnold². Co do českých zdrojů je pro tuto práci relevantní publikace Pavla Šturmy – Mezinárodní trestní soud a stíhání zločinů podle mezinárodního práva, stejně jako publikace autorské trojice Šturma, Nováková, Bílková s názvem Mezinárodní a evropské instrumenty proti terorismu a organizovanému zločinu. Pro definice základních pojmů a všeobecné problémy mezinárodního práva budou použity učebnice Mezinárodního práva veřejného napsané předními českými odborníky jak Univerzity Karlovy³, tak Masarykovy univerzity v Brně⁴. Vedle těchto hlavních zdrojů bude odkázáno na řadu odborných článků, avšak nebude zapomenuto ani na primární zdroje, zejména texty třinácti globálních protiteroristických úmluv či například Římský statut, kterým se řídí Mezinárodní trestní soud.

1 DUFFY, Helen. The 'War on Terror' and the Framework of International Law. 3rd reprint. Velká Británie, 2007

2 ARNOLD, Roberta. The ICC as a new instrument for repressing terrorism. 1. Ardsley, USA, 2004.

3 ČEPELKA, Čestmír, ŠTURMA, Pavel. Mezinárodní právo veřejné. 1. vyd. Praha, 2008

4 MALENOVSKÝ, Jiří. Mezinárodní právo veřejné : jeho obecná část a poměr k jiným právním systémům, zvláště k právu českému. 5. podst. uprav. a dopl. vyd. Brno, 2008

2. Pojem terorismu a jeho vývoj k soudobé formě mezinárodního terorismu

Jak již bylo nastíněno, terorismus není v žádném případě novým pojmem. Tato část práce se bude zabývat vývojem definice pojmu terorismus a zároveň se pokusí jakousi pracovní definici pro účely této práce zvolit.

Samotný výskyt termínu terorismus můžeme vysledovat až ke sklonku 18. století, kdy je podle populárního názoru obsažen v dodatku ke Slovníku Francouzské akademie, kde je francouzské slovo *Terreur* odvozeno od latinského slovesa *terere*, což se dá volně přeložit jako narušit, zastrašit, či donutit.⁵ Tato definice pak úzce souvisí především s obdobím Robbespierovské hrůzovlády ve Francii a vztahuje se tak na nejranější použití termínu terorismu, tedy na terorismus či teror státní. Ten je od terorismu mezinárodního, o kterém tato práce pojednává především, značně odlišný. Jak je možné si povšimnout, již tato první slovníková definice spojuje slovo terorismus se strachem a donucením, tedy pojmovými znaky, které budeme spojovat s dalšími formami terorismu i nadále.

Z dalších významných pokusů o definici pojmu terorismus nelze opomenout první globální protiteroristickou úmluvu, a to Úmluvu o prevenci a trestání terorismu z roku 1937, kterou přijala předchůdkyně dnešní OSN, Společnost národů. Tato úmluva byla v podstatě přímou reakcí na vlnu teroristických útoků konce 19. a počátku 20. století, která vyvrcholila vraždou jugoslávského krále a francouzského ministra zahraničí.⁶ Poměrně nedávnou událostí také zůstávala vražda Ferdinanda D'Este roku 1914, považovaná za příčinu rozpoutání první světové války.

Tato úmluva pak terorismus definuje jako „kriminální činy namířené proti státu zamýšlené nebo určené k vyvolání strachu v myslích určitých osob, skupiny osob či veřejnosti.“⁷ Tato definice se sama o sobě stala východiskem pro všechny další definice, které časem přicházely. Povšimněme si úplné absence prvku cíle, který někdy bývá určujícím pojmovým znakem definic pozdějších. Zcela zde tedy chybí odkaz na činy páchané z ideových, politických či náboženských důvodů. Kumulativní podmínkou pro uznání určitého činu jako teroristického pak bylo naplnění této definice ve spojení s nějakou ze skutkových podstat obsažených v odstavci 2. Také tento hybridní přístup lze v pozdějších dobách často pozorovat.

Je však třeba si uvědomit, že předmětná úmluva vznikala v době, kdy úmluvy týkající se

5 DAVID, Vladislav; MALACKA, Michal. Fenomén mezinárodního terorismu. 1. 2005 Praha . str.13

6 SAUL, Ben. The Legal Response of the League of Nations to Terrorism. *Journal of International Criminal Justice*[online].2006, str.1

7 Convention 1937 autorský překlad

extradice běžně obsahovaly ustanovení o nevydávání pachatelů zločinů s politickým motivem.

Takové ustanovení obsahovala i bilaterální úmluva mezi Francií a Itálií z roku 1870, což nakonec zabránilo vydání teroristů, kteří zabili Jugoslávského krále Alexandra I. a Louise Barthou, francouzského ministra zahraničí roku 1934.⁸

Bylo tedy jasné, že je nutné definovat hranici, kterou ani politický motiv neomlouvá. Je zajímavým faktem, že Úmluva o prevenci a potlačení terorismu z roku 1937 již obsahovala ustanovení, kterým ukládala změnuu národních právních předpisů tak, aby za vyjmenované trestné činy bylo možné pachatele vydat ke stíhání do zahraničí, avšak při splnění značného množství podmínek.⁹ Jako příklad zde lze uvést vydání za podmínek daných právním řádem vydávajícího státu¹⁰ Toto omezení se tak nakonec mohlo vztahovat i na činy spáchané s politickým cílem, tedy ta samá kategorie, jejímuž zneužívání chtěla Společnost národů zabránit. V neposlední řadě je nutné zmínit, že první návrhy této úmluvy počítaly i s třetí alternativou k dichotomii aut dedere, aut judicare, a to s vydáním mezinárodnímu trestnímu soudu, jehož zřízení tato úmluva předpokládala, a který byl zřízen úmluvou přijatou na stejné konferenci jako Úmluva o prevenci a potírání terorismu, v roce 1937.¹¹

Druhým zajímavým prvkem zde probírané definice terorismu pak je část, která říká, že terorismus je namířen proti státu. Ve své době byl koncept státní suverenity velice silný, o této části definice tedy nebylo valné debaty¹². Podstatná byla kriminalizace a určité vymezení terorismu. Takto postavená definice však opomíjí podstatné množství potenciálních teroristických činů. V tomto případě se jedná o útoky proti politickým silám, které se na chodu státu nepodílejí nebo proti představitelům odborů. Profesor Saul pak jako příklady uvádí politické vraždy vůdců Sociální demokracie ve Výmarské republice, Rosy Luxemburgové a Karla Liebknechta, stejně jako vraždu Lva Trockého v Mexickém exilu. V případě Liebknechta a Luxemburgové se jednalo o vůdce zakázaného politického hnutí a jejich ztrátu tak Výmarská republika v žádném případě nemohla považovat za útok proti sobě. Stejně tak Lev Trocký byl oponentem Stalinského režimu, kterému nakonec padl za oběť i v exilu. Tyto zločiny by naopak v dnešní době mohly být interpretovány jako projev terorismu, vyjdeme-li z premisy, že tyto útoky měly za cíl zastrašit určitou skupinu ve státě, v těchto případech stoupence sociálně demokratické strany či příznivce Trockého. Je tedy

8 SAUL, Ben. The Legal Response of the League of Nations to Terrorism. Journal of International Criminal Justice[online].2006, str. 3

9 SAUL, Ben. The Legal Response of the League of Nations to Terrorism. Journal of International Criminal Justice[online].2006, str. 9

10 Úmluva o prevenci a potlačení terorismu. Liga národů. 1937.čl.8 odst. 4

11 SAUL, Ben. The Legal Response of the League of Nations to Terrorism. Journal of International Criminal Justice[online].2006, str. 8.

12 SAUL, Ben. The Legal Response of the League of Nations to Terrorism. Journal of International Criminal Justice[online].2006, str. 13.

otázkou, zda se posunulo vnímání termínu stát, respektive co vše termín stát zahrnuje, či zda podobný vývoj prodělalo i chápání termínu terorismus.

Lze tedy konstatovat, že raději než cestou sporů o to, které politicky motivované činy představují terorismus, ubírala se úmluva Společnosti národů spíše cestou minimální definice a nejmenšího odporu. Tento přístup je pro veškeré další snahy o definici terorismu charakteristický.

Tato úmluva, ač přijata, nevstoupila nikdy v platnost z důvodu nedostatečného počtu ratifikací, konkrétně byla ratifikována pouze Indií. Ostatně členové mezinárodního společenství nebyli koncem třicátých let, po přestálé hospodářské krizi a s nastupujícími autoritářskými režimy připraveni k takovému kroku, jako je podřízení části svých výsostných pravomocí pro účely mezinárodní trestní spolupráce. Jakékoli další kroky tímto směrem pak rázně zastavila 2. světová válka.

Po válce dochází k polarizaci světové politiky a začátku tzv. studené války, která téměř znemožnila konsenzus ohledně veliké části zásadních témat na globální úrovni. Teprve se zvyšujícím se počtem teroristických útoků přichází určitá ochota ke globálnímu dialogu o předmětných zločinech. Tak vzniká současná páteř globálních protiteroristických instrumentů, tedy 13 protiteroristických dohod. Ty mají společné jedno: o definici terorismu, potažmo teroristického útoku se ani nepokoušejí. Namísto toho kriminalizují některá jednání, umožňují extradici pachatelů těchto jednání a jejich celkově efektivnější postih. Pro účely této části práce jsou však bez užitku. Jedinou výjimkou je Úmluva o potlačování financování terorismu z roku 1999, která obsahuje tzv. „minidefinici“, podle které se terorismem rozumí: *„jakýkoli trestný čin, jehož provedením je zamýšleno způsobit smrt nebo vážné tělesné zranění civilní osobě nebo jakékoli jiné osobě nehrající aktivní úlohu v nepřátelských akcích za situace ozbrojených konfliktů, je-li účelem takového činu, ať už v důsledku jeho povahy nebo kontextu, zastrašit obyvatelstvo nebo přinutit vládu či mezinárodní organizaci, aby uskutečnila nebo se zdržela uskutečnění jakéhokoli činu.“*¹³

V posledních letech zde však je iniciativa směřující k přijetí komplexní protiteroristické úmluvy, která by mezery v současném právním rámci pokud možno zacelila. Tato komplexní úmluva v současné době existuje v podobě návrhů, tedy zatím není platná, avšak definice v ní obsažená může poskytnout cenný vhled do trendů, potažmo pokroku, který mezinárodní právo v otázce definice terorismu dosáhlo.

Zmiňovaná komplexní úmluva o mezinárodním terorismu, neboli Všeobecná úmluva proti mezinárodnímu terorismu je na pořadu jednání Šestého výboru Valného shromáždění OSN již od roku 2000¹⁴, vychází z indického návrhu z roku 1998 a v současné chvíli v této otázce uvízla na

13 Úmluva o potlačování financování terorismu [online]. 1999, čl. 2, písm. b).

14 United Nations : Measures to eliminate terrorism [online]. 1996.

mrtvém bodě. Aktuální definice terorismu dle této připravované úmluvy zní:

„Osoba spáchá trestný čin terorismu podle této úmluvy, pokud jakkoli, nezákonně a úmyslně způsobí:

- a) smrt nebo závažné ublížení na zdraví nebo*
- b) vážně poškodí veřejný či soukromý majetek, včetně místa určeného k veřejnému užívání, vládní nebo státní zařízení, systém hromadné dopravy, zařízení infrastruktury či životní prostředí, nebo*
- c) poškodí majetek, místo, zařízení, či systémy dle písm. b) tohoto odstavce s pravděpodobným následkem závažné majetkové újmy,*

pokud bylo toto jednání provedeno za účelem přimět vládu či mezinárodní organizaci ke konání, či nekonání.“

Tato definice sama o sobě poměrně přesně shrnuje možné záběry terorismu a není o ní zásadního sporu. Jak jsme si již ukázali výše, obsahuje element strachu i donucení, zároveň jmenuje určité obecné následky teroristického činu, které výše zmíněný strach mají vyvolat. Spor však nastává v otázce, zda se celá tato úmluva a tedy i výše uvedená definice mají vztahovat na činy spáchané v době ozbrojeného konfliktu, či okupace,¹⁵ tedy, zda se touto úmluvou mají do budoucna i řídit možná stíhání teroru páchaného stranami ozbrojených konfliktů, což je oblast již regulovaná humanitárním právem. Druhým problémem pak je možné zahrnování osvobozeneckých hnutí či hnutí bojujících za právo na sebeurčení pod hlavičku terorismu, což je problém, o kterém bude pojednáno později.

Jakkoli je definice v navrhované úmluvě o potírání terorismu zajímavá a pro budoucí možnou praxi přínosná, nelze opominout fakt, že tato úmluva není platná a k praktickému užívání má tedy daleko. Kromě výše uvedených úmluv již navíc není mnoho zdrojů, kde globálně přijatelnou definici hledat. Zmínit lze rezoluce Rady bezpečnosti OSN a Valného shromáždění OSN. Z rezolucí Rady bezpečnosti OSN jmenujme kupříkladu rezoluci 1566 z roku 2004, která terorismus definuje jako: *„ Trestné činy včetně těch namířených proti civilnímu obyvatelstvu, spáchané s úmyslem způsobit smrt nebo vážnou újmu na zdraví, či vzetí rukojmích za účelem vyvolání strachu obecné veřejnosti či skupiny osob, zastrašení populace či donucení vlády nebo mezinárodní organizace k jakémukoli činu či jeho opomenutí. Trestné činy, které jsou zakázány a definovány mezinárodními smlouvami a protokoly vztahujícími se k terorismu a nejsou v žádném případě omluvitelné z důvodů politických, filozofických, ideologických, rasových, etnických,*

15 General Assembly. Report of the Ad Hoc Committee established by General Assembly resolution 51/210 of 17 December 1996 : Sixth session (28 January-1 February 2002).annex VI art. 18

*náboženských nebo jiných podobné povahy.*¹⁶ Tato definice zahrnuje mnoho znaků, o kterých již byla řeč a za určitých okolností by dle názoru autora mohla sloužit i k účelu stíhání terorismu, pokud by byla obsažena v některé z mezinárodních úmluv. V rámci předmětné rezoluce je však tato definice zajímavá spíše z hlediska nauky, než z hlediska praktického užití.

Z rezolucí Valného shromáždění OSN lze jmenovat rezoluci z roku 1996, kterou je k rezoluci o opatřeních přijatých proti terorismu přidána deklarace, ve které je terorismus definován ve třech člancích takto:

„ 1. *Členské státy OSN vážně stvrzují své jednohlasé odsouzení všech činů, metod a praktik terorismu coby činů kriminálních a neospravedlnitelných, ať jsou spáchány kdekoli a kýmkoli, a to včetně těch, které ohrožují přátelské vztahy států a národů a ohrožují územní celistvost a bezpečnost států.*

2. *Členské státy OSN stvrzují, že činy, metody a praktiky terorismu jsou proti principům a cílům OSN, prohlašují, že vědomé financování, plánování a podněcování teroristických činů je taktéž proti cílům a principům OSN.*

3. *Trestné činy spáchané s úmyslem vyvolat stav strachu u obecné veřejnosti, skupiny osob, či určitých osob z politických důvodů nejsou v žádném případě omluvitelné, a to ani z důvodů politických, filozofických, ideologických, rasových, etnických, náboženských, či jakýchkoli jiných, které by na obranu takových činů mohly být vzneseny.*¹⁷

Předmětná rezoluce však není právně závazná. Výše uvedená definice zde figuruje zejména pro ilustraci jiným možných zdrojů definice terorismu než jsou mezinárodní úmluvy.

V následujících odstavcích se tedy blíže zaměříme na definice terorismu používané některými regionálními mezinárodními organizacemi. Konkrétněji půjde o Evropskou unii, která je ze všech organizací v tomto výčtu uvedených geograficky i kulturně nejbliže České republice. Dále bude prezentována definice terorismu platící pro Africkou unii. Důvodem je, jak bude ukázáno, její rozdílnost od většiny definic jiných regionálních organizací. Posledním příkladem pak bude definice používaná Ligou arabských států. Důvodem zařazení této organizace, je snaha ukázat, jakým způsobem s terorismem bojují státy, jejichž obyvatelé jsou neinformovanou veřejností, zejména po útocích z 11. září 2001, paušálně označování za teroristy.

16 Rada bezpečnosti OSN, Rezoluce Rady bezpečnosti č. 1566, S/RES/1566 (2004), čl. 2

17 Valné shromáždění OSN, Rezoluce Measures to eliminate international terrorism, 16.1.1997, A/RES/51/210,

2.1. Definice terorismu dle Evropské unie

Autor si plně uvědomuje, že Evropská unie není běžnou mezinárodní organizací, naopak je jakýmsi útvarem *sui generis*, a že téma samotné povahy této organizace vydalo již na celou řadu obsáhlých prací. Pro účely sekce, která si klade za cíl zmapovat současné definice terorismu však není nutné přít se o její povahu. Naopak postačí, že svým geografickým záběrem splňuje kritérium pro organizaci regionální. Evropská unie byla pak jako první příklad definice terorismu v právu regionálních organizací vybrána mimo jiné proto, že ze všech zde uvedených organizací, je Evropská unie co do právní tradice a kulturně-historického pozadí nejbližší našim podmínkám.

Pro Evropskou unii je charakteristický široký právní rámec podobající se svou formou spíše právu vnitrostátnímu než rámci složeném z mezinárodních úmluv, který je charakteristický pro klasické regionální organizace. Stěžejním dokumentem pro náš účel pak bude Rámcové rozhodnutí Rady č. 2002/475/JHA. To ve svém článku 1 ukládá členským státům:

„1. Každý členský stát přijme nezbytná opatření, aby byla za teroristické trestné činy považována úmyslná jednání uvedená níže v písmenech a) až i), vymezená ve vnitrostátních právních předpisech jako trestné činy, které mohou vzhledem ke své povaze nebo souvislostem závažně poškodit zemi nebo mezinárodní organizaci, byla-li spáchána s cílem

- závažným způsobem zastrašit obyvatelstvo, nebo

- protiprávně přinutit vládu nebo mezinárodní organizaci, aby jednala určitým způsobem nebo aby se jednání zdržela, nebo

- závažným způsobem destabilizovat či zničit základní politické, ústavní, hospodářské nebo sociální struktury země nebo mezinárodní organizace:

a) útoky ohrožující lidský život s možným následkem smrti;

b) útoky ohrožující tělesnou integritu člověka;

c) únos nebo braní rukojmí;

d) způsobení rozsáhlého poškození vládních nebo veřejných zařízení, dopravního systému, infrastruktury, včetně informačního systému, pevné plošiny na kontinentálním šelfu, veřejného místa nebo soukromého majetku, které může ohrozit lidské životy nebo vyústit ve značné hospodářské ztráty;

e) zmocnění se letadla, lodi nebo jiných prostředků veřejné či nákladní dopravy;

f) výroba, držení, získání, přeprava, dodání nebo užití zbraní, výbušnin nebo zbraní jaderných, biologických nebo chemických, jakož i výzkum a vývoj biologických a chemických zbraní;

g) vypouštění nebezpečných látek, zakládání požárů, vyvolání povodní nebo zavinění výbuchů, jejichž důsledkem je ohrožení lidských životů;

h) narušení nebo přerušování dodávek vody, elektrické energie nebo jiného základního přírodního zdroje, jehož důsledkem je ohrožení lidských životů;

i) výhrůžky spácháním některého jednání uvedeného v písmenech a) až h).

2. Tímto rámcovým rozhodnutím není dotčena povinnost respektovat základní práva a základní právní zásady zakotvené v článku 6 Smlouvy o Evropské unii.^{18c}

Tato definice se, vzhledem ke své implementaci do vnitrostátních právních řádů členských zemí jeví být značně podrobnější a komplexnější zejména co do výčtu různých možných projevů terorismu. I zde je možné identifikovat prapůvodní ideu terorismu coby procesu ovlivnění rozhodovacího procesu ve státě za pomoci protiprávních prostředků, jejichž výsledným nátlakovým nástrojem je strach. Hlavní odlišnost této definice je možné spatřovat v rozsáhlosti výčtu možných projevů terorismu.

Hlavní rozdíl oproti jiným, v této práci dříve zmíněným definicím pak je možné spatřovat v zákazu zneužití výše uvedených znaků k omezení základních práv či odchýlení od základních právních zásad SEU. Samo začlenění předmětné klauzule je nutné vnímat v kontextu rozsáhlé interdisciplinární diskuse, kterou vyvolalo použití různých forem „boje proti terorismu“. Politický a právní vývoj po útocích z 11. září 2001 vyvolal diskusi o hranicích bezpečnosti a ochrany lidských práv, která by vydala na samostatnou práci. Výše zmíněná klauzule je pak možným projevem postoje EU k této otázce.

2.2. Úmluva OAJ pro prevenci a boj s terorismem

Úmluva Organizace africké jednoty (dnes Africké unie), je ukázkovým případem regionální úmluvy. Hned v článku 1, odstavec tři podává definici teroristického činu: „*jakýkoli čin, který je v konfliktu s trestními předpisy členské strany, který může ohrozit život, fyzickou celistvost, způsobit vážné zranění nebo smrt kterémukoli člověku nebo jakémukoli počtu lidí nebo skupin lidí, a který může poškodit veřejný či soukromý majetek, přírodní zdroje, přírodní či kulturní dědictví a jeho cílem je:*

18 Rámcové rozhodnutí Rady EU č. 2002/475/JHA čl.1.

1. „Zastrašovat, uvádět ve strach, donutit či přimět jakoukoli vládu, těleso, instituci, veřejnost nebo její část k určitému konání, či jeho zdržení se, k zaujetí či opuštění určitého stanoviska, či jednání v souladu s určitými předpisy, nebo
2. zneschopnit jakoukoli veřejnou službu, či znemožnění poskytování nutných veřejných služeb veřejnosti, či způsobit stav veřejného ohrožení, nebo
3. podněcovat všeobecnou vzpouru ve státě;“¹⁹

Úmluva dále za teroristický čin považuje i účastenství na něm, s přímým poukazem na: „propagaci, sponzorování, účast, velení, pomoc, podněcování, povzbuzování, pokus, výhrůžku, spolčení, organizaci, či zprostředkování přítomnosti určité osoby s úmyslem způsobit činy výše uvedené“²⁰.

Zajímavostí a typickým znakem regionálnosti této úmluvy pak je článek 3, který vyjímá působnosti úmluvy akce tohoto druhu zaměřené na boj proti kolonialismu, okupaci, agresi a dominanci cizími silami v souladu s principem sebeurčení, zatímco odsuzuje politické, filozofické, ideologické, rasové, etnické náboženské a jiné motivy.²¹ Toto ustanovení je pochopitelné vzhledem k africké minulosti. Otázka hranic terorismu a boje za sebeurčení provází mezinárodní právo již od prvních návrhů Úmluvy o prevenci a potlačení terorismu z roku 1937 a diskuse o těchto hranicích komplikuje i přijetí současné Všeobecné úmluvy o potlačení terorismu. Z tohoto důvodu by bylo účelné, aby se budoucí výzkum zabýval otázkou nalezení vhodné hranice běžného politicky motivovaného terorismu v protikladu k boji za sebeurčení.

2.3. Úmluva LAS pro potlačování terorismu

Tato úmluva z roku 1998 se nese ve velice podobném duchu jako úmluva OAJ. S trochou nadsázky by se dalo říci, že od sebe autoři „opisovali“. Hned v článku 1, odstavec 2 definuje terorismus velice podobně jako úmluva OAJ: „Jakýkoli čin či hrozba násilím, spáchaný za jakýmkoli účelem či s jakýmkoli motivem, který je spáchán ve prospěch zločinného spolčení, a má za cíl zasít paniku a strach mezi lidmi prostřednictvím ublížení na zdraví, či ohrožením jejich životů, svobody nebo bezpečnosti, či poškozením životního prostředí nebo veřejného či soukromého

19 Úmluva o předcházení terorismu a boji proti němu, OAJ[online] 1999 čl.1,odst.3, písm.a

20 Úmluva o předcházení terorismu a boji proti němu, OAJ[online] 1999 , čl.1, odst.3, písm.b

21 Úmluva o předcházení terorismu a boji proti němu, OAJ[online] 1999 , čl.3

*majetku a instalací, nebo jejich obsazením, nebo ohrožením národních zdrojů.*²². zatímco v odstavci tři podřazuje pod teroristické činy všechny činy zmíněné v šesti ze třinácti globálních protiteroristických instrumentů²³. Opět v případě teroristických činů nepřijímá argumentaci trestným činem z politického motivu. Hlavní význam této úmluvy tedy spočívá v integraci definice terorismu a zločinů dle páteřních protiteroristických instrumentů, dále tato úmluva měla nezanedbatelný vliv na přistoupení členů LAS k těmto instrumentům, pokud předtím jejich smluvními stranami nebyli.

2.4. Shrnutí

V průběhu první části této práce byly představeny a zhodnoceny příklady vývoje pokusů o komplexní definici terorismu od první zmínky v 19. století až po současnost. Byla popsána první globální protiteroristická úmluva z roku 1937, stejně jako návrh současné komplexní úpravy, který teprve na přijetí čeká. Taktéž byly představeny definice dané některými rezolucemi Valného shromáždění a Rady bezpečnosti OSN. V neposlední řadě byly také představeny definice některých regionálních organizací.

V jejím průběhu byly identifikovány tyto pojmové znaky terorismu:

- Protiprávní donucení
- Strach coby nástroj protiprávního donucení
- Specifické subjekty donucení
- Specifický objekt donucení
- Předmět donucení

Ve zkratce tedy můžeme rozpoznat činy určitých osob či organizovaných skupin, namířených vůči státům či mezinárodním organizacím, které mají za cíl tyto entity donutit k určitému konání, či opomenutí konání prostředky, jež vzbuzují strach. Cílené chování, či jeho opomenutí pak je specifické pro prosazení agendy donucujících osob či organizovaných skupin.

Je nutné zmínit, že výše vyjmenované znaky nejsou zcela adekvátní pro popis jevu zvaného státní terorismus, který se vyznačuje určitou reverzí subjektů. Zde totiž prvotním hybatelem donucujícího strachu je stát vůči svému obyvatelstvu. Lze konstatovat, že zkoumání státního

22 Úmluva LAS o potlačování terorismu[online] 1998, čl.1, odst.2

23 Úmluva LAS o potlačování terorismu[online] 1998, čl.1, odst.3

terorismu, potažmo jeho postihu je od září 2001 spíše upozaděno, přesto by však tato otázka zasluhovala samostatný výzkum, co nejvíce oddělený od výzkumu terorismu nestátního z důvodu své specifické povahy. Také mezinárodněprávní rámec postihu státního terorismu je ještě omezenější než mezinárodněprávní rámec terorismu nestátního, a to především z důvodu dlouhodobě převažující koncepce suverenity státu a s tím související omezená ingerence do vnitrostátních záležitostí.

Pro účely této práce si autor za vůdčí definici terorismu vybral minidefinici používanou Úmluvou pro potlačování financování terorismu, podle které se terorismem rozumí: *„Jakýkoli trestný čin, jehož provedením je zamýšleno způsobit smrt nebo vážné tělesné zranění civilní osobě nebo jakékoli jiné osobě nehrající aktivní úlohu v nepřátelských akcích za situace ozbrojených konfliktů, je-li účelem takového činu, ať už v důsledku jeho povahy nebo kontextu, zastrašit obyvatelstvo nebo přinutit vládu či mezinárodní organizaci, aby uskutečnila nebo se zdržela uskutečnění jakéhokoli činu.“*

Důvod pro výběr této definice je dvojitý. V první řadě se jedná o definici známou platnému právu a její srovnání s uznávanými skutkovými podstatami zločinů podle mezinárodního práva může poukázat na některé její meze či nedostatky. V druhé řadě tato definice míří především proti teroristickým útokům provedeným nestátními organizacemi či osobami, což jsou útoky, které jsou aktuálně považovány za největší hrozbu zejména díky teroristickým útokům na New York a Washington, Madrid a Londýn.

3. Zločiny podle mezinárodního práva

Zločiny podle mezinárodního práva, též nazývané zločiny proti mezinárodnímu právu, jsou značně specifickou oblastí mezinárodního práva veřejného. Nauka tuto oblast zařazuje pod pojem mezinárodní trestní právo.

Specifičnost zločinů podle mezinárodního práva se projevuje v první řadě v otázce individuální trestní odpovědnosti.²⁴ Mezinárodní právo veřejné, jak tvrdí základní texty úvodu do oboru, je především právem mezinárodního společenství, čímž se rozumí především společenství států.²⁵ Ve své původní podobě mezinárodní právo veřejné žádnou odchylku od této základní myšlenky ani nepřipouštělo, avšak s postupným společenskovo-vedním a právním vývojem přišlo poznání, že na mezinárodní scéně koexistuje celá řada jiných subjektů než jen státy, které mají schopnost toto mezinárodní dění ovlivnit. A právě s tímto poznáním se do mezinárodního práva veřejného prodírají normy přiznávající určité povinnosti či práva i jiným subjektům než státům.

V případě zločinů podle mezinárodního práva tak můžeme pozorovat posun od odpovědnosti států k individuální trestní odpovědnosti za určitá jednání zapovězená mezinárodním právem.

Druhým zásadním pojmovým znakem zločinů podle mezinárodního práva je univerzalita plynoucí z jejich závažnosti. Je možné říci, že v případě zločinů podle mezinárodního práva se jedná o činy natolik závažné, že jejich *opinio juris* je univerzální. Jedná se tedy o činy, u kterých je globálně uznávána jejich trestnost, a tato jednání tak přešla do obyčejové části mezinárodního práva veřejného.

O jaké činy se však v tomto případě jedná? V průběhu novodobých dějin se názor na rozsah zločinů proti mezinárodnímu právu postupně měnil. První zásadní právní úpravu zločinů podle mezinárodního práva tak můžeme najít v Chartě Norimberského tribunálu, jehož úkolem bylo potrestat viníky válečných zločinů, zločinů proti lidskosti a zločinů proti míru.²⁶

Tyto blíže nevyomezené zločiny pak byly mimo jiné i na základě judikatury výše zmíněného tribunálu rozpracovány Komisí pro mezinárodní právo OSN, která výše zmíněné zločiny definovala následovně:

24 MALENOVSKÝ, Jiří. Mezinárodní právo veřejné : jeho obecná část a poměr k jiným právním systémům, zvláště k právu českému. 5. podst. uprav. a dopl. vyd. Brno. 2008, str. 103

25 MALENOVSKÝ, Jiří. Mezinárodní právo veřejné : jeho obecná část a poměr k jiným právním systémům, zvláště k právu českému. 5. podst. uprav. a dopl. vyd. Brno. 2008, str. 15 nebo ČEPELKA, Čestmír, ŠTURMA, Pavel. Mezinárodní právo veřejné. 1. vyd. Praha . 2008, str. 35

26 BROWNLIE, Ian. Public International Law, Sixth Edition. Velká Británie, 2004, str. 560

Pod zločiny proti míru Komise zařadila: „*plánování, přípravu, zahájení či vedení agresivního ozbrojeného konfliktu či ozbrojeného konfliktu v rozporu s mezinárodními úmluvami či zárukami, dále účastenství, spolčování či jinou přípravu k těmto činům*“.²⁷

Válečné zločiny byly Komisí pro mezinárodní právo OSN definovány jako: „*porušení pravidel či obyčejů vedení ozbrojeného konfliktu, činy zahrnující mimo jiné vraždu, špatné zacházení s civilním obyvatelstvem na okupovaném území včetně deportace řečeného obyvatelstva na otrocké práce, vražda či špatné zacházení s válečnými zajatci, osobami na moři, zabíjení rukojmí, plenění veřejného či soukromého majetku, zlovolné ničení měst či obcí nebo devastace, kterou nelze ospravedlnit vojenskou nutností*“.²⁸

A konečně pod zločiny proti lidskosti byla podřazena: „*vražda, vyhlazování, zotročování, deportace a jiné nelidské zacházení s civilním obyvatelstvem, či jeho perzekuce na politickém, rasovém či náboženském základě, a to pokud se tak děje v souvislosti s jakýmkoli zločinem proti míru či válečným zločinem*“.²⁹

Právě v poslední větě je možné vidět, jaký vývoj samotná koncepce zločinů proti mezinárodnímu právu prodělala. Doba těsně poválečná a přetrvávající doktrína nevměšování do vnitřních záležitostí státu pravděpodobně způsobily, že klasifikace určitého zločinu jako zločinu podle mezinárodního práva vyžadovala existenci ozbrojeného konfliktu. Tato interpretace pak dlouho přetrvávala, až do 90. let 20. století, kdy nové dokumenty připravené Komisí pro mezinárodní právo OSN v reflexi na určitý posun v mezinárodněprávním myšlení toto spojení přerušily.

Roku 1996 přijala Komise pro mezinárodní právo OSN návrh Kodexu zločinů proti míru a bezpečnosti lidstva. Ten obsahoval dvacet paragrafů podrobně upravujících rozvržení zločinů proti mezinárodnímu právu. Toto rozvržení se pak stalo základem pro úpravu zločinů proti mezinárodnímu právu dle Římského statutu Mezinárodního trestního soudu, jehož úprava tohoto tématu se stala východiskem současného vnímání zločinů podle mezinárodního práva.

3.1. Úprava zločinů proti mezinárodnímu právu dle Římského statutu

Mezinárodnímu trestnímu soudu bylo Římským statutem dáno do kompetence soudit zločin genocidy, zločiny proti lidskosti, válečné zločiny a zločin agrese³⁰, přičemž poslední jmenovaný byl

27 International Law Commission. ILC Yearbook [online]. 1950, vol.2, str. 193 odst. 44 písm. a)

28 International Law Commission. ILC Yearbook [online]. 1950, vol.2, str. 194 odst. 44 písm. b)

29 International Law Commission. ILC Yearbook [online]. 1950, vol.2, str. 194 odst. 44 písm. c)

30 Římský statut. [online]. 1998, čl.5

pro účely Římského statutu definován až v červnu 2010.

3.1.1. Zločin genocidy

Zločin genocidy Římský statut definuje jako jednání spáchané s úmyslem zničit zcela či jen z části národní, etnickou, rasovou či náboženskou skupinu projevené následujícími činy:

- zabíjení členů skupiny
- způsobení vážného ublížení na tělesném či duševním zdraví členů skupiny
- úmyslné uvedení členů skupiny do životních podmínek vytvořených tak, aby způsobily fyzickou destrukci celé skupiny či její části.
- Zavádění opatření zaměřených na regulaci porodnosti skupiny
- násilné předávání dětí skupiny jiné skupině³¹

Jistou zajímavostí je samotné oddělení genocidy, či genocidia od kategorie zločinů proti lidskosti, které reflektuje zvláště závažnou povahu zločinu genocidy, a to i ve srovnání s jinými zločiny podle mezinárodního práva a není divu, vždyť ze všech zločinů to byla právě genocida, kdo provázel dějiny 20. století s největší intenzitou, ať už v Turecku roku 1915, za 2. světové války, či později v případě Srebrenického masakru v bývalé Jugoslávii.

3.1.2. Zločiny proti lidskosti

Kategorii zločinů proti lidskosti Římský statut charakterizuje jako vyjmenovaná jednání spáchaná jako součást rozsáhlého či systematického útoku namířeného proti kterékoli civilní populaci, a to u vědomí tohoto útoku. Vyjmenovanými jednáními jsou:

- vražda
- vyhlazení
- zotročení
- deportace či nucený přesun populace
- uvěznění či jiné závažné omezení osobní svobody v rozporu se základními pravidly mezinárodního práva
- mučení

31 Římský statut. [online]. 1998, čl. 6

- znásilnění, sexuální otroctví, nucená prostituce, nucené těhotenství, nucená sterilizace nebo jakákoli jiná forma sexuálního násilí srovnatelné závažnosti
- Perzekuce jakékoli rozlišitelné skupiny či společenství na politickém, rasovém, národním, etnickém, kulturním, náboženském, genderovém (jak byl definován v čl. 3) základě nebo jiném základě deklarovaném jako nepřípustný dle mezinárodního práva, a to ve spojení s jakýmkoli činem v tomto odstavci zmiňovaném nebo jakýmkoli zločinem v jurisdikci MTS³²

Jak již bylo zmíněno, byly zločiny proti lidskosti ve svém původním pojetí definované před Norimberským tribunálem nerozlučně spjaty s ozbrojeným konfliktem. Toto spojení postupně oslabovalo a explicitního vyjádření konečné odluky zločinů proti lidskosti od ozbrojeného konfliktu přišlo v podobě statutu Mezinárodního trestního tribunálu pro Rwandu v roce 1994.³³ Přestože v tomto dokumentu není zmínka o nutnosti spojení zločinu s existujícím ozbrojeným konfliktem, existovaly pochyby o tom, zda toto oddělení je konečné, jak dokládají debaty k případu Pinochet.³⁴ V tomto konkrétním případě se sice jednalo až čtyři roky po založení ICTR, avšak předmět sporu spočíval ve zločinech spáchaných od 70. do 90. let³⁵ Dokonce zazněly argumenty, že „statuty ICTY a ICTR naznačují určité pochyby, zda zločiny proti lidskosti představují samostatně stojící zločiny bez nutnosti existence konfliktu spojeného s těmito zločiny, a tedy, že na jejich základě můžeme poznat, že zločiny proti lidskosti již nemusejí být spojeny s mezinárodním ozbrojeným konfliktem, avšak nutnost spojení s ozbrojeným konfliktem, byť vnitřním zůstává.“³⁶

Nakonec však bylo jasně postulováno, že mučení ve velkém měřítku je zločinem proti lidskosti, a to i bez spojení s ozbrojeným konfliktem. Lord Browne-Wilkinson se dokonce nezdráhal jít až tak daleko, že tvrdí, že tomu tak od roku 1945 bylo vždy.³⁷ Jako určitý pozůstatek původní koncepce lze brát ponechání termínu „útok proti civilnímu obyvatelstvu“, kdy rozlišování mezi civilním obyvatelstvem a kombatanty lze zařadit k typickým rysům humanitárního práva. Je také nutné se ptát, zda omezením na civilní obyvatelstvo nevzniká určitá, byť úzká mezera, díky které mohou z jurisdikce soudu vypadnout některé specifické útoky na vojenské jednotky v časech míru. Na každý pád lze říci, že odloučení zločinů proti lidskosti od ozbrojeného konfliktu je nejvýznamnějším posunem v koncepci zločinů podle mezinárodního práva, a to i vedle případů, jako je osamostatnění genocidia do vlastní kategorie. Pro tuto práci pak toto oddělení má veliký význam, o kterém bude pojednáno později.

32 ICC. Římský statut. [online]. 1998, čl. 7 odst. 1

33 ICTR. Statut Mezinárodního trestního tribunálu pro Rwandu [online]. 1. New York, USA : ICTR, 1994 čl. 3

34 Pinochet 'tortures not crimes against humanity' . BBC News [online]. 27.01.1999

35 tamtéž

36 tamtéž

37 BROWNLIE, Ian. Public International Law, Sixth Edition. Velká Británie, 2004, str. 562

3.1.3. Válečné zločiny

Předposlední významnou kategorií a také poslední, která se v aktuální jurisdikci Mezinárodního soudního dvora nachází jsou válečné zločiny. Válečné zločiny jsou součástí obyčejového práva již dlouhou dobu, mimo jiné i kvůli poměrně častým ozbrojeným konfliktům v minulosti. Není tedy divu, že Římský statut mohl ve své definici válečných zločinů čerpat nejen z rozsáhlého rezervoáru obyčejového práva, ale i řady psaných mezinárodních úmluv, z nichž nejvýznamnějšími jsou Ženevské úmluvy.

Ve svém článku osm pak Římský statut poněkud tříští jindy ucelené definice na několik okruhů podmínek. V první řadě má MTS jurisdikci především nad válečnými zločiny spáchanými jako součást plánu či politiky nebo na základě zvýšené míry výskytu takových zločinů.

V části zabývající se definicemi válečných zločinů se Římský statut odkazuje na Ženevské úmluvy z roku 1949, a to konkrétně na následující jednání:

- úmyslné zabíjení
- mučení a jiné nelidské zacházení včetně biologických experimentů
- rozsáhlá destrukce a zábor majetku neomluvitelný vojenskou nezbytností, provedený nezákonně a zlovolně
- nucení válečných zajatců a jiných chráněných osob k službě v nepřátelské armádě.
- Úmyslné odpírání práva na spravedlivý proces válečným zajatcům a jiným chráněným osobám.
- Neoprávněná deportace, přesun či nezákonné zadržování
- braní rukojmích

V písmenu b jsou dále rozebírány válečné zločiny spojené s perzekucí obyvatelstva a zbytek článku 8 upravuje případy ozbrojených konfliktů, které nemají povahu mezinárodního konfliktu.

Ve vztahu k tématu této práce stojí za zmínku také trend osamocování jednotlivých skutkových podstat ze širšího vymezení výše jmenovaných kategorií. Jak již bylo ukázáno, stalo se tak v případě genocidy a dle některých autorů bude výše popsán trend sledovat také zločin mučení, dokonce se tak podle některých již děje.³⁸ A tak zatímco u genocidy můžeme chápat její osamostatnění jako výraz mezinárodního uznání obzvláštní závažnosti tohoto zločinu, v případě mučení není situace tak jednoznačná. Je sice neoddiskutovatelným faktem, že mučení, potažmo jiné

38 CASSESE, Antonio. International Law. 4. Oxford, Velká Británie. 2003, str. 255

nelidské zacházení představuje flagrantní porušení základních práv chráněných všemi myslitelnými mezinárodněprávními instrumenty, zároveň se však podřazení podstatných pojmových znaků mučení pod zločiny proti lidskosti jeví na první pohled dostatečnou formou zajištění stíhání předmětného .

V první řadě je nutné upřesnit, že mučení coby válečný zločin bylo stíháno minimálně od konce 2. světové války, jak ukazují kupříkladu Norimberské procesy. Mučení jako válečný zločin může být, při splnění všech podmínek válečného zločinu, spácháno i jedním izolovaným aktem.³⁹ Oproti tomu mučení v době míru, respektive mučení coby zločin proti lidskosti vyžaduje systematickosti, či rozšířenosti takového útoku proti základním právům. Osamostatnění zločinu mučení by mělo za hlavní cíl odstranit požadavek rozšířenosti či systematickosti útoku a zároveň tak sjednotit pravidla pro stíhání zločinu mučení jak během ozbrojeného konfliktu, tak v čase míru. Faktem však zůstává, že znaky mučení zůstávají inkorporovány do skutkové podstaty zločinů proti lidskosti i v nejrecentnějších dokumentech, jako je Římský statut, jak již bylo ukázáno.

Pravděpodobně nejvýznamnějším rozhodnutím týkajícím se mučení v čase míru je rozsudek *Furundžija*, kde Mezinárodní trestní tribunál pro bývalou Jugoslávii jasně deklaruje, že zákaz mučení, a to jak v rámci ozbrojeného konfliktu, tak mimo něj, již přešel do obyčejového práva, ba že se dokonce stal jedním z kogentních pravidel mezinárodního práva a také povinností *erga omnes*.⁴⁰ Otázkou zůstává, zda toto pravidlo lze vztáhnout pouze proti státům, či jej lze aplikovat i v případě individuální trestní odpovědnosti.

Vývoj postavení mučení v systematické zločinů podle mezinárodního práva tak nepřipomíná proces, kterým se od existujících zločinů podle mezinárodního práva vydělila genocida. S ohledem na výše uvedené názory je možné i spekulovat, že už k vydělení mučení došlo. Pokud tomu tak však stále není, je možné konstatovat, že mezi požadavky spjatosti s ozbrojeným konfliktem u válečných zločinů a požadavky systematickosti či rozšířenosti útoku u zločinů podle mezinárodního práva existuje určitá mezera, do které některé případy mučení spadat nemohou z důvodu nenaplnění výše uvedených kritérií. Mučení jako porušení *iuris cogens* mezinárodního práva, jak deklaroval rozsudek ve věci *Furundžija* by mohlo tvořit jakousi zbytkovou kategorii, dle které by tyto zločiny bylo možné stíhat, byť ne v rámci tradičních zločinů podle mezinárodního práva.

Nadále však nebyla zodpovězena otázka, zda se v případě tohoto zločinu jedná o zločin podle mezinárodního práva v pravém slova smyslu. Na základě rozsudku ve věci *Furundžija* byl zákaz mučení přisouzen status *iuris cogens*, tedy status, jak předmětný rozsudek sám říká, vyšší než

39 CASSESE, Antonio. International Law. 4. Oxford, Velká Británie. 2003, str. 254

40 ICTY. Prosecutor v Anto Furundžija. Trial Chamber judgments : IT-95-17/1-T [online]. 10.12.1998, str. 57

mezinárodní smlouva či „pouhé“ obyčejové právo,⁴¹ a tudíž je zde možné nalézt řadu společných rysů se zločiny podle mezinárodního práva. Nad tento rámec například Cassese tvrdí, že mučení může být stíháno a trestáno všemy státy nezávisle na tom, kde byly spáchány, či jaké národnosti byl pachatel nebo oběť.⁴²

Systematika relevantních mezinárodních smluv však, jak již bylo řečeno, vytknutí mučení coby samostatné kategorie neuznává. Na jedné straně tak stojí univerzální stíhatelnost zločinu mučení vnitrostátními soudy, jak tvrdí Cassese, na straně druhé pak omezení stíhatelnosti stávajícími soudy mezinárodními. Vzhledem k zaměření této práce si vezměme za příklad Mezinárodní trestní soud. Jurisdikce MTS je striktně omezena na zločiny popsané v Římském statutu. Je tedy jasné, že tomuto soudu nepřísluší soudit žádné jiné zločiny. Znaky mučení jsou však již inkorporovány jak ve skutkových podstatách válečných zločinů, tak zločinů proti lidskosti. Lze si však představit případy, kdy MTS bude nucen žaloby zamítat z důvodu nenaplnění statutem požadovaných znaků, tedy, jak již bylo řečeno – existence stavu ozbrojeného konfliktu v případě válečných zločinů, či systematičnosti, potažmo rozšířenosti útoku v případě zločinů proti lidskosti. V této otázce je tak možné říci, že řada materiálních znaků zločinů podle mezinárodního práva zde naplněna je. Je to ovšem formální stránka, co brání spádu do jurisdikce nad všemi projevy tohoto zločinu, a to nejen vnitrostátními soudy, ale také mezinárodními tribunály, ať již byly vytvořeny *ad hoc*, či jako stálý soud, jak je tomu v případě Mezinárodního trestního soudu.

Na závěr je nutné dodat, že autorem předkládaný problém kategorizace zločinu mučení reflektuje mimo jiné také probíhající teoretický spor o samotné zřetelnější rozlišení zločinů podle mezinárodního práva, *ius cogens* mezinárodního práva a *obligationes erga omnes* mezinárodního práva, což je problém, který mezinárodní právo pronásleduje již řadu let dokonce do té míry, že i Komise pro mezinárodní právo při OSN upozorňuje na nedostatečnou jasnost tohoto pojmu, potažmo jaké normy sem spadají.⁴³

3.1.4. Zločin agrese

Zločin agrese, dříve spíše označovaný jako zločiny proti míru, byl v posledních desetiletích co do vývoje v mezinárodním právu poněkud upozaďován, přestože se bezesporu jedná o závažný zločin. Moderní dějiny mezinárodněprávní úpravy zločinu agrese můžeme zpětně vysledovat kolem roku 1928, kdy byl sepsán Briand-Kelloggův pakt, který ve svém článku I odmítá agresivní válku takto: „smluvní strany jménem svých národů vážně prohlašují, že odsuzují uchýlení se k válce za

41 ICTY. Prosecutor v Anto Furundžija. Trial Chamber judgments : IT-95-17/1-T [online]. 10.12.1998, str. 58

42 CASSESE, Antonio. International Law. 4. Oxford, Velká Británie. 2003, str. 255

43 ANDERSON, Michael R., et al. The International Law Commission and the Future of International Law. Velká Británie : The British Institute of International and Comparative Law, 1998, str. 42

účelem řešení mezinárodních rozepří, a odmítají je jako nástroj národní politiky ve svých vzájemných vztazích.⁴⁴ Tato úmluva tak měla pouze písemnou formou potvrdit všeobecné *opinio iuris* převládající po 1. světové válce, že agresivní válka je všeobecně odsouzeníhodný prostředek vedení mezinárodní politiky. Utvrzení v tomto názoru bezesporu pomohla i 2. světová válka. V roce 1945 byly Chartou mezinárodního válečného tribunálu definovány hlavní kategorie zločinů, mezi jinými též zločiny proti míru. V návaznosti na to pak Norimberský tribunál definoval ve svém Principu VI zločiny proti míru jako *plánování, příprava, započetí, či vedení agresivní války či války v rozporu s mezinárodními úmluvami, dohodami či zárukami*⁴⁵. V odstavci ii pak k výše uvedenému přidává ještě *úcast na plánu či spiknutí za účelem dosažení činů definovaných v odstavci i*.⁴⁶ Zločiny proti míru, potažmo zločin agrese, mají, jak je zde možné pozorovat, v mezinárodním právu své nezadatelné místo.

Od 2. světové války je role zločinu agrese, jak již bylo řečeno, poněkud upozaděna. O důvodech je možné se dohadovat, je však možné tvrdit, že nejvýznamnější událostí v dějinách tohoto zločinu za posledních dvacet let je jeho zahrnutí mezi zločiny v jurisdikci Mezinárodního trestního soudu Římským statutem. Při přípravě Římského statutu nepanovala ještě všeobecná shoda o přesné formulaci skutkové podstaty zločinu agrese, byl tedy sice zařazen do seznamu zločinů, nad kterými má MTS jurisdikci, avšak počátek uplatnění předmětné jurisdikce byl posunut až do doby, kdy mělo dojít k přijetí změny Římského statutu ve smyslu definice předmětného zločinu a podmínek, za kterých by jurisdikce Mezinárodního trestního soudu byla uplatňována.⁴⁷

Revizní konference v Kampale pak v červnu 2010 přijala na třináctém plenárním zasedání Shromáždění smluvních stran příslušné změny v Římském statutu, které jurisdikci MTS nad předmětným zločinem aktivují, respektive podmínky aktivace těchto ustanovení upravují.

Zločin agrese je tedy aktuálně definován následovně:

„1. Pro účely tohoto statutu znamená „zločin agrese“ plánování, přípravu, iniciaci či provedení aktu agrese, který svým charakterem, závažností a měřítkem představuje zjevné porušení Charty OSN, předmětný čin byl spáchán osobou, která je vhodně postavena k velení či jinému ovládnutí politických nebo vojenských akcí státu.

2. Pro účely odstavce 1 znamená „akt agrese“ použití ozbrojené síly státem proti suverenitě, územní celistvosti či politické nezávislosti jiného státu, či jakkoli jinak v rozporu s Chartou OSN. Jakékoli z následujících jednání, bez ohledu na vyhlášení války, bude v souladu s

44 Briand-Kelloggův pakt. The Avalon Project [online]. 1928, čl.I

45 Principles of International Law Recognized in the Charter of the Nüremberg Tribunal and in the Judgment of the Tribunal. International Humanitarian Law - Treaties & Documents [online]. 1950,

46 tamtéž

47 Římský statut. [online]. 1998, čl. 5, odst. 2

Rezolucí Valného shromáždění Spojených národů č. 3314 (XXIX) ze dne 14.12.1974, považováno za akt agrese:

a) Invaze či útok ozbrojených sil státu proti území jiného státu, či jakákoli vojenská okupace, jakkoli dočasná, pokud je důsledkem takové invaze či útoku, nebo jakákoli anexe jiného státu či jeho části za použití síly.

b) Bombardování území státu ozbrojenými silami jiného státu nebo použití jakýchkoli zbraní státem proti území jiného státu.

c) Blokáda přístavů či pobřeží státu ozbrojenými silami jiného státu.

d) Útok ozbrojených sil státu proti pozemním, námořním či leteckým silám nebo proti námořním a leteckým flotilám jiného státu.

e) Použití ozbrojených sil jednoho státu, které jsou na území jiného státu s jeho svolením v rozporu s podmínkami danými v dohodě nebo jakékoli prodloužení jejich přímomnosti na tomto území po ukončení takové dohody

f) Jednání státu spočívající v povolení k použití svého území, které dal k dispozici druhému státu, ke spáchání agrese proti třetímu státu.

g) Vyslání ozbrojených skupin, bojůvek, či žoldnéřů, za účelem spáchání takových činů, které představují akty použití ozbrojené síly proti jinému státu takového stupně závažnosti, jakého dosahují akty výše jmenované. Takový skutek musí být proveden státem či jeho jménem. „⁴⁸

Podmínky pro uplatnění jurisdikce je možné najít v nové úpravě článku 15 Římského statutu ve znění úprav Rezoluce 6 ze 13. plenárního zasedání Shromáždění smluvních stran. Především nebude jurisdikce nad zločinem agrese ze strany Mezinárodního trestního soudu uplatňována pouze na zločiny spáchané po uplynutí jednoho roku od přijetí této změny Statutu, či její ratifikace nejméně třiceti smluvními stranami Římského statutu. Zde je nutné také poznamenat, že celé uplatňování jurisdikce MTS nad zločinem agrese stojí na jeho potvrzení po 1.1.2017, kdy by mělo být v této věci přijato konečné rozhodnutí, a to stejnou většinou smluvních stran.⁴⁹To platí jak v případě předložení případu Mezinárodnímu trestnímu soudu smluvní stranou, tak v případě předložení případu Radou bezpečnosti OSN.⁵⁰ V případě předložení případu smluvní stranou a předložení případu Radou bezpečnosti však vzniká poměrně podstatný rozdíl, a to, že při předložení

48 ICC. Resolution RC/Res.6. ASP 13th plenary Meeting [online]. 11.6.2010, nový čl. 8 Římského statutu

49 ICC. Resolution RC/Res.6. ASP 13th plenary Meeting [online]. 11.6.2010, str. 4 čl. 15 odst. 3

50 ICC. Resolution RC/Res.6. ASP 13th plenary Meeting [online]. 11.6.2010, str. 4

případu smluvní stranou nespadá do jurisdikce MTS takový případ, kdy je zločin agrese spáchán zemí, která není členskou stranou Statutu či osobami, které jsou občany země, která není smluvní stranou Římského statutu. Takové ustanovení se u příslušné části týkající se předložení případu před MTS Radou bezpečnosti nenachází. Stejně tak smluvní strany, které prohlásí, že s jurisdikcí MTS v případě zločinu agrese nesouhlasí, jsou vyňaty z jeho jurisdikce. Toto však opět platí pouze pro případy předložené smluvními stranami a nikoli pro případy, kdy případ předloží Rada bezpečnosti. Státy tak mají možnost tzv. „opt-outu“ neboli zrušení své účasti v této části Římského statutu.

Vzhledem k faktu, že poslední vývoj v otázce jurisdikce MTS nad zločinem agrese se odehrál ve velmi nedávné době, není možné adekvátně zhodnotit efektivitu výše uvedených ustanovení, a to zejména proto, že je ještě není možné použít. Je však možné poukázat na nedostatky, které již byly zmíněny, tedy uplatňování jurisdikce jen na smluvní strany v případě předložení případu před MTS smluvní stranou, možnost „opt-outu“ z jurisdikce nad tímto zločinem a odložená účinnost těchto ustanovení ještě posílená podmíněním aktivace této části jurisdikce MTS nutností nového hlasování smluvních stran. za stejných podmínek jaké existují ke změně Římského statutu

3.2. Shrnutí

Zločiny podle mezinárodního práva jsou velice zvláštní kategorií zločinů. Máme-li ve zkratce jmenovat jejich znaky, jedná se především o fakt, že jsou tyto zločiny součástí obyčejového práva. V současné době zahrnují pouze válečné zločiny, zločiny proti lidskosti, genocidu a agresi. O povahu zločinu mučení, coby zločinu podle mezinárodního práva se vedou spory, zločin agrese, který sem původně řadil Norimberský a Tokijský tribunál postrádal právní významnější právní vývoj až do června 2010, kdy byla příslušná ustanovení o stíhání zločinu agrese zařazena do Římského statutu. Jeho efektivní stíhání však nebude možné minimálně do konečného rozhodnutí o aktivaci jurisdikce MTS nad zločinem agrese po 1.1. 2017 a tato jurisdikce se bude vztahovat pouze na zločiny spáchané po roce od přijetí či ratifikaci této změny alespoň třiceti smluvními stranami Římského statutu. Nadto zde je možnost smluvních stran jurisdikci MTS nad zločinem agrese odmítnout (tzv. Opt-out) a to dokonce i po jeho aktivaci, která má proběhnout v roce 2017. Pouze čas tedy ukáže, nakolik budou příslušná ustanovení Římského statutu efektivně použitelná. Pokud se jedná o terorismus, jeho stíháním, coby zločinu podle mezinárodního práva se zabývá právě tato práce.

4. Právní rámec mezinárodního protiteroristického práva současnosti.

Jak bylo řečeno v úvodu, tato část práce se bude zabývat současnou úpravou stíhání terorismu v mezinárodním právu. Toto odvětví je charakterizováno pomalým skokovým vývojem, a to vždy v reakci na určitou událost, která naplňuje definici teroristického útoku pro běžnou veřejnost, ale k jejímuž postihu chyběl příslušný právní rámec. Co do dělení pak rozeznáváme instrumenty globální a regionální. Pro tuto práci budou za hlavní body zájmu platit otázky, do jaké míry představené instrumenty umožňují zločin terorismu či teroristického útoku stíhat, jak se vyrovnávají s otázkou definice tohoto činu, pokud se s ní vůbec nějak vyrovnávají a jaké nástroje dávají do rukou pověřeným osobám za účelem úspěšného stíhání, potažmo odsouzení pachatelů této trestné činnosti.

Vzhledem k faktu, že se tato práce věnuje stíhání terorismu coby zločinu podle mezinárodního práva, klade si tato část práce za cíl poukázat na některé nedostatky či nevýhody současného mezinárodněprávního rámce stíhání terorismu oproti mechanismům stíhání zločinů podle mezinárodního práva a v neposlední řadě bude předmětný právní rámec podroben zkoumání z hlediska jeho poměru k těmto zločinům, tedy, zda terorismus k těmto zločinům přiřazuje, zda podobné přiřazení alespoň naznačují či vůbec umožňují.

Zatímco předchozí části definovaly pojmy klíčové pro cíl zkoumání této práce, tedy terorismus a zločin podle mezinárodního práva, tato část se bude zabývat aktuálně danými možnostmi postihu terorismu viděno prizmatem současné mezinárodněprávní úpravy, konkrétně instrumenty zaměřenými pouze na postih terorismu, a to i v jeho různých projevech. Zkoumání obecněji zaměřených instrumentů, kterých by mohlo být využito k postihu terorismu, tedy mimo jiné i subsumpce pod určité skutkové podstaty zločinů podle mezinárodního práva, bude věnována až část následující bezprostředně po této části.

4.1. Charakteristika páteře mezinárodního práva boje proti terorismu a 13 globálních protiteroristických instrumentů

Jak již bylo v této práci dříve řečeno, sahá historie zavádění mezinárodního protiteroristického práva až do časů předchůdce OSN – Společnosti národů, která přijala dvě protiteroristické úmluvy v roce 1937⁵¹. Tyto úmluvy však nikdy nevstoupily v platnost, a to jak kvůli postupné radikalizaci politických reprezentací evropských států, tak také kvůli vypuknutí 2. světové války, která znamenala i pád samotné Společnosti národů, tohoto prvního velkého pokusu o globální fórum.

V době poválečné byla založena nástupkyně SN – Organizace spojených národů, která sice přišla s reformovanou strukturou oproti SN, avšak zdělila také podobně globální členskou základnu, ještě výrazně rozšířenou v období dekolonizace, tedy zejména v 60. letech 20. století.

Dominantním rysem poválečného světa byla výrazná polarizace, která neminula ani OSN, což mimo jiné vedlo k neschopnosti shodnout se na globální definici terorismu a způsobech jeho potrestání. Řešení tohoto problému bylo typicky politické a v danou dobu to nejefektivnější možné: převládla snaha o alespoň minimální konsenzus v dílčích aspektech potírání mezinárodního terorismu. Tato snaha byla dále povzbuzována stále závažnějšími teroristickými útoky, ke kterým v průběhu druhé poloviny 20. století docházelo. Následkem toho byly vytvářeny úmluvy, případně protokoly, které se od sebe lišily pouze objektem a několika dílčími podrobnostmi, jinak však byly strukturálně i obsahově velice podobné.

Světů mezinárodního protiteroristického práva tak dnes vládne právní rámec třinácti globálních nástrojů přijatých OSN, z nichž nejnovější je Mezinárodní úmluva o potlačování jaderného terorismu z roku 2005. Nejedná se zde tedy o komplexní smluvní úpravu postihu zločinu terorismu, ale o úpravu postihující různé jeho projevy. Mezery v takovém způsobu úpravy jsou pak postupně zacelovány novými úmluvami či protokoly, jež upravují vždy ten konkrétní projev zločinu terorismu, o kterém nalezne mezinárodní společenství aktuálně shodu. Stávajících třináct protiteroristických úmluv tak tedy tvoří jakousi páteř, na kterou mohou navazovat další instrumenty ať již mezinárodněprávní či vnitrostátní povahy (dále pouze páteřní úmluvy).

Vzhledem k faktu, že OSN je jedinou skutečně globální univerzální organizací, a jako taková se musí vyrovnávat se všemi světovými ideologiemi, rozdílností zájmů i přístupů jednotlivých členů, je nesporným úspěchem, že bylo dosaženo konsenzu alespoň v zájmu sepsání výše zmíněných protiteroristických instrumentů. Dosavadní rámec protiteroristických úmluv tak k dnešnímu dni zahrnuje následující dokumenty:

51 FOLTIN, Pavel, ŘEHÁK, David. Mezinárodní spolupráce v boji proti terorismu. *Obrana a strategie* [online]. 2007.

1. **Úmluva o zločinech a dalších nežádoucích činech páchaných na palubě letadel z roku 1963**
2. **Úmluva o potlačení nezákonných únosů letadel z roku 1970**
3. **Úmluva o potlačení nezákonné činnosti ohrožující bezpečnost civilního letectví z roku 1971**
4. **Úmluva o prevenci a postihu zločinů proti mezinárodně chráněným osobám včetně diplomatických představitelů z roku 1973**
5. **Úmluva proti braní rukojmích z roku 1979**
6. **Úmluva o fyzické ochraně jaderného materiálu z roku 1980**
7. **Protokol o potlačení nezákonné činnosti na mezinárodních civilních letištích z roku 1988**
8. **Protokol o potlačení nezákonné činnosti ohrožující bezpečnost námořní dopravy z roku 1988**
9. **Protokol o potlačení trestné činnosti ohrožující bezpečnost stálých plošin umístěných na kontinentálním šelfu z roku 1988**
10. **Úmluva o označování plastických výbušnin pro účely detekce z roku 1991**
11. **Mezinárodní úmluva o potlačení teroristických pumových útoků z roku 1997**
12. **Mezinárodní úmluva o potlačení financování terorismu z roku 1999**
13. **Mezinárodní úmluva o potlačování jaderného terorismu z roku 2005**

Na tomto místě je nutné upozornit, že názor na počet klíčových úmluv a protokolů se liší, internetové stránky Protiteroristické komise OSN jich vypočítává dokonce 16⁵², zde se však jedná pouze o disparitu v klasifikaci některých revizí a novel coby samostatných významných součástí

4.2. *Struktura základních úmluv mezinárodního protiteroristického práva*

Vzhledem k tomu, že již od druhé z výše jmenovaných úmluv zůstává jejich struktura téměř nezměněná, budou představeny pouze body a části, které většina výše zmíněných úmluv sdílí, a které tak tvoří společný rámec protiteroristického práva.

Z hlediska struktury se na začátku každého tohoto dokumentu nacházejí úvodní ustanovení, která vysvětlují účel dokumentu, v prvních operativních člancích jsou vždy podrobně rozepsány skutkové podstaty jednání, která by měla nadále být trestná. O nich není třeba dále pojednávat,

52 Security Council Counter-Terrorism Committee. International Laws : Ratification statuses. [online]. 2010,

protože jejich rozsah naznačují již samotné názvy jednotlivých úmluv.

4.3. Východiska nástrojů globálních protiteroristických instrumentů

Pro praxi je nejdůležitější, že tyto úmluvy se nesnaží prosazovat předmětné skutkové podstaty jako zločiny dle mezinárodního práva, nýbrž své signatáře zavazují k jejich zavedení do svých vnitrostátních právních řádů, a to pod tresty, které reflektují jejich závažnost⁵³. Jak již bylo řečeno, jedná se o instrumenty globální, a to jak co do koncepce, tak do míry ratifikace. Kupříkladu Úmluva o zločinech a dalších nežádoucích činech páchaných na palubě letadel z roku 1963 byla ratifikována 185 státy⁵⁴ a Mezinárodní úmluva o potlačování jaderného terorismu z roku 2005 byla ratifikována 63 státy⁵⁵, což je s ohledem její relativní novost dobrý začátek. Vzhledem ke skutečně globálnímu dosahu výše uvedených třinácti úmluv se však jimi upravené skutkové podstaty (tím pádem harmonizované trestní předpisy), staly základem pro jakýsi mezinárodně uznávaný standard protiteroristického práva. Jak dalece je tento standard respektován si ukážeme v sekci, která se konkrétně věnuje pokusu využít normy jednoho z výše uvedených instrumentů, konkrétně pak případu stíhání pachatelů bombového útoku v Lockerbie.

4.4. Jurisdikce nad trestnými činy dle globálních protiteroristických instrumentů

Nelze opomenout, že v případě terorismu mohou být účastníci státními příslušníky více různých zemí. Pokud nejsou pro tento případ přítomny potřebné normy v mezinárodním právu obyčejovém, je třeba, aby bylo ve smluvních dokumentech předem určeno, který stát může svou pravomoc nad konkrétním případem uplatnit.

Výše zmiňovaný komplex globálních protiteroristických instrumentů tento problém řeší následovně: jurisdikci má stát, na jehož území se čin stal, to samé platí v případě stejných činů na palubě lodi či letadla registrovaného v tomto státě. Dále má jurisdikci stát, jehož občanem je pachatel výše uvedeného činu, a také stát, jehož státním příslušníkem je mezinárodně chráněná osoba, proti které byl spáchán teroristický čin⁵⁶

53 Např. Úmluva o prevenci a postihu zločinů proti mezinárodně chráněným osobám včetně diplomatických představitelů, čl.2, odst.2.

54 Security Council Counter-Terrorism Committee. International Laws : Ratification statuses. [online]. 2010, <http://www.un.org/sc/ctc/laws.html#t1>

55 Security Council Counter-Terrorism Committee. International Laws : Ratification statuses. [online]. 2010, <http://www.un.org/sc/ctc/laws.html#t16>

56 Úmluva o prevenci a postihu zločinů proti mezinárodně chráněným osobám včetně diplomatických představitelů

K těmto všem možnostem navíc přibývá jurisdikce a zároveň povinnost stíhat pachatele teroristických činů pro státy, na jejichž území se pachatel nachází, ovšem pouze pod podmínkou, že předmětného pachatele nevydá státu, který jej o to žádal.⁵⁷ Tento rámec daný základními protiteroristickými sankcemi je, jak již bylo zmíněno, poněkud užší než rámec daný obyčejovým právem. I když je možné se dohadovat, že princip aut dedere aut iudicare zakotvený těmito úmluvami také v jistém smyslu vytváří univerzální jurisdikci, je třeba připomenout, že v takovém případě zavazuje pouze smluvní strany konkrétního smluvního instrumentu a určitou univerzalitu mu je tak možné s určitými výhradami přiznat pouze v případě, že předmětný instrument zavazuje většinu států.

Celosvětový dosah některých zločinů je stále znovu potvrzován, například roku 2006 Radou bezpečnosti OSN.⁵⁸ Tato univerzalita se však týká pouze zločinů podle mezinárodního práva. Jedná se zejména o zločiny proti lidskosti, genocidu, válečné zločiny a zločin agrese, tedy činy, které mohou být souzeny Mezinárodním trestním soudem.⁵⁹ Výjimku tvoří zločin agrese, u nějž je patrný trend nepřiznat univerzální jurisdikci⁶⁰ Jak z výše uvedeného již vyplývá, terorismus jako takový není explicitně řazen mezi zločiny dle mezinárodního práva. Důvody, proč tomu tak je, již v podstatě byly naznačeny. Zejména se jedná o absenci obecně uznávané definice terorismu či teroristického útoku a z toho plynoucí nemožnost globálního ujednání se na odsouzení tohoto zločinu. Jak však bude psáno v dalších částech této práce, existuje názor, a není to názor ojedinělý, že určité trestné činy spadající pod alespoň některé definice terorismu lze subsumovat pod některá jednání, která jako zločiny podle mezinárodního práva klasifikované jsou.⁶¹ Takový výklad, pokud by jej bylo možné aplikovat v praxi, má poměrně dalekosáhlé implikace pro budoucnost mezinárodního stíhání terorismu.

4.5. Extradice dle globálních protiteroristických instrumentů

Nedílnou součástí současného mezinárodního práva je institut vydávání k trestnímu stíhání či výkonu trestu, jinak také extradice. Tento institut zamezuje pachatelům trestných činů uniknout trestu útekem za hranice státu, kde trestný čin spáchali, tedy samozřejmě i ze států, jejichž jsou občany Extradice je tedy procedurou probíhající mezi státem dožadujícím vydání pachatele k trestnímu stíhání či výkonu trestu a státem dožadovaným. Je možné se tázat, proč rozebírat na

čl.3 odst.1.

57 Úmluva o potlačení nezákonné činnosti ohrožující bezpečnost civilního letectví čl.3 odst.2.

58 Rada bezpečnosti OSN, Rezoluce Rady bezpečnosti OSN č.1674 (2006), čl.4.

59 Římský statut. [online]. 1998, čl.5, odst.1.

60 Např. Tomuschat, C., Duty to Prosecute International Crimes Committed by Individuals, in: Cremer et al (ed.), 2002 str. 341

61 DUFFY, Helen. *The 'War on Terror' and the Framework of International Law*, Velká Británie 2007, str.42.

stránkách této práce právě extradici. Hlavním důvodem je poukázat na možné nedostatky tohoto mechanismu, a to zejména v porovnání s vydáváním ke stíhání Mezinárodnímu trestnímu soudu, o kterém bude pojednáno později v této práci. Právním základem extradice může a nemusí být mezinárodní smlouva, která umožňuje vydávání pachatelů mezi smluvními stranami.⁶² Hlavními zásadami, kterými se řídí právo extradice, jsou: zásada nevydávání vlastních státních příslušníků, zásada vzájemnosti, zásada oboustranné trestnosti, zásada speciality a zásada nepřipustnosti vydání pro stanovený okruh trestných činů.⁶³ Význam zásady nevydávání vlastních státních příslušníků spočívá v ochraně vlastního obyvatelstva dané v mnohých státech ústavním právem. Zásada vzájemnosti ve zjednodušené formě znamená, že si státy svázané extradiční smlouvou navzájem vycházejí vstříc při vydávání zločinců. Zásada oboustranné trestnosti představuje překážku ve vydání zločince za čin, který není trestný v obou zemích. Zásada speciality je označení pro vydání k souzení či výkonu trestu jen pro trestné činy uvedené v žádosti o vydání. Konečně zásada nepřipustnosti vydání pro určitý okruh trestných činů může znamenat například nevydání za některé politické trestné činy.

Je-li odhlédnuto od definice a základních znaků, znamená extradice pro podezřelého, který není občanem žádajícího státu, vydání do země, kde se často mluví jemu úplně cizím jazykem, a kde je zaveden neznámý právní systém. Z druhé strany, pokud podezřelý je občanem země, která žádá jeho vydání, může se stát, že mu v této zemi také hrozí politická perzekuce, nespravedlivý proces, či až zcela nepřiměřený trest.

Obě situace předestřené v minulém odstavci velice výstižně nastiňují možné dopady vydávání zločinců na jejich přirozená práva garantovaná i mezinárodním smluvním rámcem. V těchto případech se jedná hlavně o právo na spravedlivý proces a ochranu před perzekucí.

Pokud se jedná o případ, kdy je určitou zemí žádáno vydání vlastního občana a existuje podezření, že v žádající zemi nebudou zaručena základní práva podezřelého, je situace plně analogická s případem, kdy se stát rozhoduje, zda navrátit žadatele o azyl. Dle platného mezinárodního práva není možné vydávat žadatele o azyl, pokud by jim v žádající zemi hrozila perzekuce na základě jejich rasy, náboženství, národnosti, příslušnosti k určité politické skupině nebo jejich politického názoru.⁶⁴ Jak ovšem z předchozí věty vyplývá, jedná se v tomto případě pouze o žadatele o azyl. Podobné instrumenty však obsahuje také valná většina extradičních úmluv.

62 CÍSAŘOVÁ, Dagmar, et al. *Trestní právo procesní* Linde 2006, str. 779.

63 CÍSAŘOVÁ, Dagmar, et al. *Trestní právo procesní* Linde 2006, str. 780.

64 Např. Úmluva o právním postavení uprchlíků, čl.33.

V onom „balíčku“ třinácti instrumentů, který je v této části práce rozebírán je extradice řešena poměrně standardně. Jednotlivé úmluvy ustanovují zločiny, které upravují, jako zločiny, pro které je možné pachatele vydat přes hranice⁶⁵, a zároveň se prohlašují za úmluvy o vydávání pro případ, že to některé státy uvádějí jako extradiční podmínku⁶⁶. V neposlední řadě je třeba zmínit implementaci právní zásady „Aut dedere, aut iudicare“, což v praxi znamená, že stát, který odmítne pachatele vydat, jej musí stíhat a soudit.⁶⁷

Přestože na první pohled tento systém účinně řeší problém pachatelů, kteří před stíháním utíkají za hranice, existují zde stále značné nedostatky. Jako hlavní nevýhodu je možné spatřovat značnou zdlouhavost celé extradiční procedury. Příkladem může být průběh takového řízení v České republice pro případ nutnosti vyžádat pachatele z jiného státu. Toto řízení zahrnuje součinnost předsedy senátu příslušného okresního soudu, Ministerstva spravedlnosti ČR, Policejního prezidia ČR a Národní ústředny Interpolu⁶⁸, a to vše je nutné pouze k vydání zatýkacího rozkazu a nezahrnuje součinnost státu dožadovaného, kde probíhá podobně zdlouhavá procedura. Složitost a časová náročnost jsou tak hlavními překážkami efektivy extradice po celém světě. Není tedy divu, že se některé státy rozhodly extradiční režim nahradit jinou a efektivnější variantou, jako například evropským zatýkacím rozkazem, který platí na území EU. V extrémním případě je extradice některými státy úplně obcházena tím, že pachatel je do státu, který by jej měl žádat, proti své vůli unesen, v čemž mají tradici zejména USA⁶⁹ a Izrael⁷⁰.

Problematika extradice má však i druhou, neméně závažnou stranu, kterou bezpochyby je existence tzv. „bezpečných útočišť“, což jsou státy, které dlouhodobě odmítají pachatele některých trestných činů vydávat, nejsou stranami protiteroristických úmluv, či závazky z nich vyplývající ignorují. Předmětné státy tak umožňují pachatelům zločinů unikat stíhání i případnému trestu. Z tohoto pohledu jsou více než logické snahy o co nejširší ratifikaci globálních protiteroristických instrumentů, což počet „útočišť“ minimalizuje, avšak do ratifikace všech těchto instrumentů všemi státy světa budou „útočiště“ existovat. Dále by autor této práce rád upozornil, že termínem útočiště v žádném případě nemyslí tzv. „třetí bezpečné země“, tedy státy, jež zaručují určitý minimální právně-humanitární standard, a tudíž je možné v určitých případech, které nebudou rozebírány, protože právo uprchlíků není předmětem této práce, do takové země deportovat uprchlíky.

65 Úmluva o potlačení nezákonné činnosti ohrožující bezpečnost civilního letectví , čl.8, odst. 1.

66 Úmluva o potlačení nezákonné činnosti ohrožující bezpečnost civilního letectví , čl.8, odst.2.

67 Úmluva o potlačení nezákonné činnosti ohrožující bezpečnost civilního letectví, čl. 7.

68 CÍSAŘOVÁ , Dagmar, et al. *Trestní právo procesní* Linde 2006, str. 788.

69 LEPPARD, David. US says it has right to kidnap British citizens. *Times Online* [online]. 2.12.2007.

70 GELLER, Doron. The Capture of Adolf Eichmann. *Jewish Virtual Library* [online]. 2007.

4.6. Případ Lockerbie jako ilustrace některých slabin současného mezinárodněprávního rámce boje proti terorismu

Pro ilustraci praxe, ve které je možné použít současný rámec mezinárodního protiteroristického práva, budou nyní popsány okolnosti události ve skotském Lockerbie se zvláštním zřetelem na následný postup zúčastněných států v rámci výše uvedených smluv. Autor této práce si uvědomuje inherentní diskutabilitu jakéhokoli výběru a představení jednoho případu coby reprezentativního pro určité tvrzení, přesto se domnívá, že právě případ Lockerbie velmi přesně poukazuje na nedostatky výše popsaného smluvního rámce a dokládá slábnoucí roli tradičního přístupu k mezinárodněprávní úpravě stíhání terorismu. I tento trend může být jedním z důvodů, proč sílí poptávka po alternativních možnostech stíhání teroristických útoků a to nejlépe na globální úrovni.

Dne 21. prosince 1988 byly libyjskými teroristy nastraženy plastické trhavy na palubu letounu společnosti Pan Am č. 103, který následkem toho explodoval nad skotským Lockerbie. Při této explozi zahynulo 259 lidí přímo na palubě letounu a 11 obětí si útok vybral na obyvatelstvu samotného města. Pozdější vyšetřování určilo jako pachatele: Abdulbasetu al Megrahiho a Lamina Khalifa Fhimaha, kteří oba byli občany Libye.

Z právního hlediska není pochyb, že se jednalo o útok na palubě letadla, ohrožení bezpečnosti letu, ba přímo bezpečnosti civilní letecké dopravy. Z toho vyplývá, že roku 1988 pro tyto případy platily minimálně Úmluva o zločinech a dalších nežádoucích činech páchaných na palubě letadel z roku 1963, Úmluva o potlačení nezákonných únosů letadel z roku 1970 a Úmluva o potlačení nezákonné činnosti ohrožující bezpečnost civilního letectví z roku 1971.

Z těchto tří úmluv přistoupila Libye minimálně k Úmluvě pro potlačení nezákonných činů proti bezpečnosti civilní letecké dopravy z roku 1971, Velká Británie byla stranou všech tří výše uvedených úmluv, stejně jako Spojené státy americké.

Dle výše zmíněných úmluv by jurisdikci nad útokem v Lockerbie měla mít Velká Británie, jakožto stát, nad jehož územím se útok uskutečnil, USA, jakožto stát, v němž měl registraci dopravní letoun, který byl útokem zničen, a Libye, jejíž občané byli pachatelé.

Všechny tři zmíněné státy tedy měly právo útok na Lockerbie stíhat a soudit, stejně jako žádat o vydání pachatelů. To také Velká Británie i USA učinily. Panoval také názor, že se v tomto případě jednalo o státem podporovaný útok, a tak žádala Velká Británie i USA také nemalé finanční kompenzace pozůstalým po obětech tohoto činu.

Libye se ostře ohrazovala proti nařčení, že by onen útok podporovala či zinscenovala a dále odmítla pachatele do Velké Británie vydat. Dle smluv, v jejichž režimu se případ nacházel, měla

Libye tyto pachatele soudit dle svého práva, nechota vydat své občany je pochopitelná vzhledem ke všeobecně uznávanému principu nevydávání vlastních státních příslušníků. Namísto vydání však Libye nabídla Velké Británii i USA možnost vyslat své právní experty jako pozorovatele na soudní proces, který s oběma podezřelými chystala. Obě další zúčastněné strany však libyjskou nabídku odmítly. Připravovaný soudní proces v Libyi však je také možné interpretovat jako krok, kterým měly být zmařeny další pokusy o vydání obou podezřelých z důvodu překážky *ne bis in idem*. Bez dalších informací ve prospěch této interpretace se však jedná o pouhou spekulaci.

USA, Velká Británie a Francie pak přednesly svůj případ před Radou bezpečnosti OSN, která svou rezolucí 731 naléhala na Libyi, aby plně spolupracovala a vyhověla požadavkům USA a Velké Británie. Rezolucí č. 748, byly pak na Libyi uvaleny ekonomické sankce.⁷¹

Libye se svým případem předstoupila před Mezinárodní soudní dvůr, aby ten rozhodl, zda je postup USA a Velké Británie v souladu s mezinárodním právem a zda se Libye držela platného smluvního rámce. ICJ především potvrdil závaznost rezolucí Rady bezpečnosti OSN dle článku 25 Charty OSN a také prohlásil, že předběžná opatření nejsou vhodným prostředkem k ochraně práv, která Libyi poskytovala Montrealská úmluva⁷².

Nakonec tak Libye po mnoha jednáních pachatele v roce 1999 vydala a roku 2000 započal soud na neutrální půdě, tedy v nizozemském Camp Zeistu, který probíhal před senátem složeným ze tří skotských soudců, a to v režimu skotského práva.⁷³ Libyi donutily ke spolupráci zejména obchodní zájmy, kdy například vývoz této země byl těžce poškozován sankcemi OSN i obchodním embargem USA.

Ve výsledku není úplně jasné, jaké důsledky bude mít případ Lockerbie pro existující smluvní rámec boje proti terorismu. Na jedné straně existovalo alespoň částečně legitimní podezření, že Libye by podezřelé nesoudila objektivně a hrozilo tak propuštění podezřelých z nelegitimních důvodů, na straně druhé však mechanismy, kterými USA a Velká Británie donutily Libyi k vydání podezřelých podkopaly důvěru a právní jistotu, kterou základní protiteroristické úmluvy do té doby požívaly. Diskutabilním bodem se také zdá být legitimita předložení případu Lockerbie před Radou bezpečnosti OSN. Jak správně poznamenal soudce ICJ Bedjaoui: „Je těžké kvalifikovat události z Lockerbie jako bezprostřední ohrožení míru, když tyto se staly před třemi lety.“⁷⁴ Je dokonce možné připustit tvrzení, že některé velmoci tolerují mezinárodní smlouvy pouze, dokud vyhovují jejich zájmům. Pokud se však tyto zájmy dostanou s platným mezinárodním právem do rozporu, sahají tyto velmoci k nástrojům, kterými se platné právo snaží obejít. V tomto

71 PLACHTA, Michael. The Lockerbie Case: The Role of the Security Council ... str.129.

72 MARTENCZUK, Bernd. The Security Council, The International Court and ...str.521.

73 ŠTURMA, Pavel; NOVÁKOVÁ, Jana; BÍLKOVÁ, Veronika. Mezinárodní a evropské instrumenty proti terorismu a organizovanému zločinu. Praha 2003. str. 69

74 MARTENCZUK, Bernd. The Security Council, The International Court and ...str.522.

případě se tak stalo za pomoci rezoluce Rady bezpečnosti OSN.

Z jedné strany je tak možno konstatovat, že role páteřních úmluv protiteroristického práva slábne prostřednictvím porušování principu *Pacta sunt servanda*, jak ukazují požadavky Velké Británie a USA, které zjevně překračovaly tehdejší smluvní rámec v podobě požadavku prolomení principu *aut dedere aut iudicare* pouze na vydání. Dalším faktorem, který může dále oslabit roli smluvního práva je, jak ukazuje tento případ, obcházení zavedeného právního rámce za použití instrumentů vyšší právní síly, které by měly být použity pouze v mimořádných případech. Tím jsou myšleny rezoluce Rady bezpečnosti OSN, které v tomto případě sankcionovaly jednání, které je jinak v souladu s platným právem. Je možné tvrdit, že nezávislý soudní přezkum podobný například formátu ústavního soudnictví by nebyl zcela nesmyslným opatřením. Jestliže by rezoluce Rady bezpečnosti OSN nebyla ojedinělou událostí, a naopak by se praxe suspendování smluvního rámce pomocí tohoto instrumentu stala trendem, mohla by být podkopána důvěra v zavedený rámec smluvního mezinárodního práva a *ceteris paribus* tak vytvářet podmínky k jeho nedodržování i samotnými smluvními stranami předmětných úmluv. Kromě možnosti soudního přezkumu pak další možností navrácení dřívějšího statusu základním protiteroristickým úmluvám zůstává možnost, že chystaná reforma OSN pozmění roli Rady bezpečnosti či jejích rezolucí.

Jak již ale také bylo řečeno, případné slábnutí role páteřních úmluv protiteroristického práva může za určitých okolností vést ke vzniku určitého právního vakua, které nutně bude muset být vyplněno novými normami, zvláště bude-li se problém globálního terorismu ještě dále vyhrcovat.

5. Poměr současného mezinárodněprávního rámce postihu terorismu k možné klasifikaci terorismu coby zločinu proti mezinárodnímu právu.

Předchozí kapitoly této práce položily základ pro úvahy nad otázkou, zda je možné v současné době terorismus prohlásit za zločin podle mezinárodního práva v kontextu platných norem mezinárodního práva.

Především je nutné hned zpočátku ujasnit, že páteční úmluvy protiteroristického práva nezakládají zločiny podle mezinárodního práva, tak jak byl popsán v části 2 této práce. Zakládají pouze tzv. „smluvní zločiny“, jejichž postih je závazný pouze pro strany předmětných úmluv.

Zásadní vlastností zločinů podle mezinárodního práva oproti smluvním zločinům je fakt, že svůj základ nalézají v normách obyčejového práva.⁷⁵ Tato vlastnost smluvním zločinům chybí, maximálně je možné tvrdit, že mezinárodní úmluvy mohou poskytnout jakýsi prázáklad pro možný budoucí přechod norem v nich obsažených do práva obyčejového, ovšem samozřejmě za předpokladu, že předmětná norma dosáhne takového mezinárodního uznání, že je možné mluvit o normě všeobecně uznávané. Toto rozdělení mezi smluvní zločiny a zločiny na obyčejovém základě je obzvláště významné, mimo jiné se stalo i podkladem pro nezařazení terorismu na seznam zločinů spadajících pod pravomoc MTS⁷⁶, a to právě z důvodu absence univerzálního uznání.⁷⁷ Přesněji řečeno, původní záměr některých delegací účastnících se přípravy Římského statutu, zahrnout do pravomoci MTS zločiny vyplývající z některých pátečních protiteroristických úmluv nebyl naplněn.

Terorismus, na základě definice zde uvedené nelze, ve své celistvosti uvádět snad ani jako smluvní zločin. Toto tvrzení zakládá autor na soudobé struktuře pátečních protiteroristických úmluv, kdy každá úmluva upravuje kriminalizaci a stíhání pouze určitého projevu terorismu. Toto roztříštění pak má za následek, že smluvními zločiny ve smyslu, jak byly prezentovány výše, jsou právě tyto různé formy terorismu a nikoli terorismus coby celistvý jev, jak je výše definován. Změnu tohoto stavu je možné očekávat s přijetím Všeobecné úmluvy o potlačování terorismu, které by mělo být za následek, že terorismus bude možné označit jako smluvní zločin ve své celistvé podobě.

75 ARNOLD, Roberta. The ICC as a new instrument for repressing terrorism. USA , 2004. str. 62

76 Arnold, Roberta in SCHEU, Harald Christian, et al. Právní aspekty boje proti terorismu. Praha 2005, str. 98

77 ARNOLD, Roberta. The ICC as a new instrument for repressing terrorism. USA , 2004. str. 55

Odpověď na otázku, zda současný právní rámec zakládá status terorismu, coby zločinu podle mezinárodního práva, je zatím poměrně jasná. Páteční úmluvy protiteroristického práva zločiny podle mezinárodního práva nezakládají, ty zakládají smluvní zločiny ve smyslu výše uvedené definice.

Římský statut nejenže ve výčtu zločinů, které smí stíhat terorismus nezahrnuje, dokonce bylo jeho zahrnutí, alespoň pod vybranými smluvními zločiny při přípravě Římského statutu zamítnuto. Historie tohoto zamítnutí nicméně velice názorně ilustruje názorovou nejednotnost mezinárodního společenství v otázce jak definice, tak postavení terorismu v systému mezinárodního práva a argumenty jednotlivých států mohou poskytnout určité vodítko k rozhodnutí otázky, zda terorismus představuje zločin podle mezinárodního práva, či ne.

Dne 27.3.1996 byla na šestém zasedání Přípravné komize pro založení Mezinárodního trestního soudu probírána otázka, zda zahrnout terorismus mezi „Core Crimes“ tedy jakési základní nejzávažnější zločiny, jejichž stíhání je v zájmu celého lidstva. V kontextu debaty se termínem „Core Crime“ zamýšlel také výčet těch nejzávažnějších zločinů, nad kterými měl mít připravovaný Mezinárodní trestní soud jurisdikci.

S návrhem zahrnout terorismus mezi „Core Crimes“ přišla Indie, dále pak Trinidad a Tobago. Na podporu svého návrhu zástupce Indie uvedl, že: „Obrovské škody na životech a majetku způsobené mezinárodním terorismem kvalifikují terorismus pro zahrnutí mezi „core crimes“ „, Dále zástupce Indie uvedl, že: „mezinárodní terorismus představuje výzvu pro mezinárodní společenství, která je uznávána světovým veřejným míněním stejně jako světovými vůdci.“⁷⁸ Zástupce Ruska s Indií v zásadě souhlasil s tím, že do jurisdikce budoucího MTS by měly spadat jen nejtěžší případy terorismu, tedy nikoli izolované únosy a jiné incidenty.⁷⁹ Stejně tak zástupce Francie tvrdil, že jurisdikce MTS by se měla vztahovat jen na případy „*masivní povahy*“⁸⁰, protože případy méně zásadního dopadu je možné stíhat efektivněji skrz národní instrumenty ve spojení s mezivládní spoluprací. Čína pak zahrnutí terorismu mezi „core crimes“ v zásadě ignorovala a nadnesla otázku zahrnutí smluvních zločinů pod jurisdikci MTS, z nichž některé by se mohly týkat i projevů terorismu. Naproti tomu zástupci Libanonu, Lybie a Kataru požadovali stanovení jasné dělící linie mezi terorismem a bojem za svobodu a sebeurčení.

78 United Nations Information Centre in Sydney for Australia, New Zealand and the South Pacific. Terrorism should be 'Core Crime' of proposed International Court India tells preparatory committee : Others Say Adding 'Core Crimes' to Draft Statute Will Further Delay Court's Establishment. Preparatory Committee on Establishment L/2766 [online]. 27.3.1996

79 Ibid.

80 Ibid.

Z výše uvedeného lze tedy rozeznat dva hlavní názorové proudy. Na jedné straně Indie, Rusko, které podporovaly zahrnutí terorismu mezi „core crimes“ z důvodu stupňující se závažnosti tohoto zločinu na mezinárodní scéně, byť Rusko svůj postoj omezuje dostatečnou závažností tohoto činu, a na straně druhé proud představovaný USA, Velkou Británií a Francií, kteří se proti zahrnutí terorismu stavěli z důvodu vyšší efektivity skrze národní postih tohoto zločinu. Další argumenty proti se týkaly zejména procedurální zdlouhavosti, pokud by mezi „core crimes“ měly být zahrnovány i další zločiny, které by bylo nutné dále definovat, a proto se někteří, jako například Dánsko, zasazovali o projednání zahrnutí dalších zločinů na revizní konferenci až po založení MTS.⁸¹

Jak je patrné z dnešního stavu Římského statutu, na zahrnutí zločinu terorismu skutečně již nedošlo, přestože se o něj poměrně intenzivně zasazovaly některé státy, jako např. Alžírsko, Indie, Srí Lanka a Turecko. Obecně přijímaným důvodem pro nezařazení pak byla neshoda nad obecně uznávanou definicí terorismu a možnost zpolitizování činnosti MTS v budoucnu.⁸² Jediné, co ze snah o zařazení terorismu pod jurisdikci MTS zůstalo, je zmínka v Závěrečném aktu, rezoluci E, která vyzývá budoucí revizní konferenci k opětovnému projednání možného zahrnutí terorismu do Římského statutu, tentokrát však i s nějakou obecně uznávanou definicí. Zároveň však, a to je velice významné pro určení postavení terorismu v systému mezinárodního práva, nazývá terorismus zločinem se zvláštním významem pro mezinárodní společenství a dále stanoví, že přetrvání tohoto zločinu je vážnou hrozbou mezinárodnímu míru a bezpečnosti.⁸³

Nedávno proběhnuvší revizní konference v Kampale tedy přinesla i nové kolo diskusí o možnosti zahrnutí terorismu. Počátek těmto diskusím dal návrh Nizozemí přednesený tamějším ministrem spravedlnosti, Ernstem Hirschem Ballinem na 8. zasedání Shromáždění smluvních stran Římského statutu. Tento návrh počítal se zahrnutím terorismu do výčtu zločinů v čl.5 aniž by však byla dána jeho definice.⁸⁴ Tento postup měl ve své podstatě kopírovat situaci, která nastala okolo zločinu agrese, který byl ve své původní podobě také zahrnut do jurisdikce soudu s tím, že aktivace této jurisdikce byla odložena do doby, než bude nalezena shoda ohledně definice předmětného zločinu.

Nizozemí dále navrhlo utvoření neformální pracovní skupiny, která by na Revizní konferenci prozkoumala, do jaké míry bude nutné Římský statut modifikovat na základě výše navržených změn. Nizozemí v tomto projevu žádné nové argumenty pro takový postup neuvedlo,

81 Ibid.

82 ŠTURMA, Pavel. Mezinárodní trestní soud a stíhání zločinů podle mezinárodního práva. Praha : 2002 Str. 127

83 ICC. Final Act of the United Nations Diplomatic Conference of Plenipotentiaries on the Establishment of an International Criminal Court. ICC basic documents [online]. 17.7.1998, rezoluce E

84 BALLIN, Ernst Hirsch. Speech by the minister of Justice. 8th session of ASP [online]2009

pouze konstatovalo, že terorismus od roku 1998 ještě více nabyl na síle a že výše uvedený postup posílí roli MTS coby stálého soudu.⁸⁵ O návrhu pak na konferenci proběhla debata, kde však zúčastněné státy návrh Nizozemí odmítly jako předčasný z důvodu možné duplicity snah o definici zločinu terorismu vzhledem k probíhajícímu jednání o přijetí Všeobecné úmluvy o potlačování terorismu na půdě OSN. Zástupci smluvních stran dále prohlásili, že jasná definice pocházející od Organizace spojených národů je nutným předpokladem pro zahrnutí zločinu terorismu do Římského statutu.⁸⁶ Přijat nebyl ani názor, že potřebnou definici lze nalézt v některé ze 13 páteřních protiteroristických úmluv, jelikož tyto úmluvy definují různé činy klasifikovatelné jako terorismus, leč chyběl konsenzus o tom, které z těchto činů zahrnout. Shromáždění by tak údajně vyslalo světu špatný signál o tom, že jsou problémy se 13 protiteroristickými úmluvami.⁸⁷ Stejně jako v 90. letech pak padl argument, že uvedení terorismu v seznamu zločinů, nad nimiž má MTS jurisdikci by hrozilo přílišnou politizací revizní konference, potažmo soudu samého. MTS by především měl být postaven na univerzalitě jím stíhaných zločinů, která by mohla utrpět jednáním o terorismu.⁸⁸

Jedním z argumentů pro nezahrnutí terorismu pak bylo také tvrzení, že od určité úrovně by terorismus již mohl spadat pod zločiny proti lidskosti, jak jsou upraveny v čl. 7 Římského statutu.⁸⁹ To je názor, který v odborných kruzích hlásala již například Helen Duffy či Roberta Arnold. Předmětný názor tedy není ojedinělý.

Ve vztahu k případnému zahrnutí terorismu mezi činy postihované prostřednictvím MTS za současného ponechání otázky jeho definice na možné další konferenci či pracovní skupině, jak tomu bylo u zločinu agrese, bylo konstatováno, že o určité definici zločinu agrese panoval v době jeho zahrnutí do Římského statutu poměrně rozšířený konsenzus, a tedy že se v tomto případě jednalo o velice výjimečnou situaci. Řešení, které bylo pro zločin agrese zvoleno, tedy ponechání definice zločinu na revizní konferenci by se dle názoru zúčastněných delegací nemělo stát normou.⁹⁰

V závěru debaty zástupce Nizozemí konstatoval, že žádná delegace se v zásadě nepostavila proti názoru, že terorismus by měl spadat do jurisdikce MTS a že zde byla silná shoda, že terorismus je velice závažným zločinem a jako takový by tedy do článku 5 Římského statutu měl být zahrnut. Nizozemí v úplném závěru navrhlo, aby se revizní konference tímto tématem alespoň krátce zabývala čistě za účelem vyslání příznivého signálu mezinárodnímu společenství, že

85 Ibid

86 ICC. Annexes. Assembly of State Parties - 8th meeting [online]. 2009., čl.d). bod 43

87 ICC. Annexes. Assembly of State Parties - 8th meeting [online]. 2009., čl.d). bod 45

88 Ibid, bod 46

89 Ibid, bod 47

90 Ibid, body 48 a 49

terorismus je pro MTS a jeho smluvní strany nadále závažným tématem.⁹¹ To se nakonec nestalo a terorismus byl ponechán jako téma pro deváté zasedání Shromáždění smluvních stran.⁹²

Jak z předchozích odstavců vyplývá, argumenty pro zahrnutí terorismu do Římského statutu se jak při přípravě statutu samotného, tak při projednávání témat k revizní konferenci, týkaly zejména závažnosti zločinu terorismu pro mezinárodní bezpečnost a mír. Ačkoli se jedná o politická prohlášení a jejich vypovídací hodnota pro právní kvalifikaci zločinu terorismu je omezená, lze do určité míry konstatovat, že na mezinárodní scéně existuje vědomí o nebezpečnosti a mezinárodním rozsahu terorismu. Zároveň však členské delegace shodně poznamenávaly absenci jednotné definice. Jinými slovy se ví, že terorismus je špatný, neví se však jistě, co termín terorismus přesně zahrnuje. Přístup k tomuto faktu se však liší. Na jedné straně jsou státy, které si zahrnutí terorismu do Římského statutu přejí i přes absenci ujasněné definice, a to zejména proto, aby bylo sděleno jasně odmítavé stanovisko globálnímu terorismu, a také proto, že očekávají brzké přijetí Všeobecné úmluvy o boji proti terorismu, na druhé straně jsou státy, které odmítají opakovat postup, jaký byl přijat v souvislosti se zločinem agrese, tedy zahrnutí do Statutu bez definice a přijetí definice až následně, s poukazem na to, že takový postup by se neměl stávat normou. Jak již bylo řečeno, panuje všeobecná shoda, že terorismus představuje nebezpečí pro globální bezpečnost a mír. Pokud tedy dojde na přijetí Všeobecné úmluvy o potlačování terorismu, je snad možné očekávat i určitý posun v otázce posunu statusu tohoto zločinu do teritoria zločinů podle mezinárodního práva.

Z pohledu soudobé mezinárodní politiky tedy ještě stále není možné konstatovat absolutní vůli k uznání terorismu coby zločinu podle mezinárodního práva, byť je poměrně jednoznačně uznáno, že se jedná o zločin závažný a s určitou mírou nebezpečnosti pro světovou bezpečnost. Národní soudy však při posuzování terorismu a jeho povahy v poměru ke zločinům podle mezinárodního práva byly jednoznačné. Na tomto místě je samozřejmě nutné upozornit na fakt, že národní soudy se řídí příslušným vnitrostátním právem, což může relevanci jednotlivých judikátů do určité míry zpochybňovat. Je však názorem autora této práce, že v případech níže zmíněných tomu tak není, neboť v těchto případech bylo více pracováno s mezinárodním nežli s národním právem.

V březnu roku 2001 tak například francouzský Kasační soud rozhodoval o vážném případě terorismu, který měl zahrnovat i Muammara Kaddáfího. Ve svém rozhodnutí mimo jiné uvádí: „*zde zmíněný zločin (myšleno terorismus), i přes svou závažnost, nespadá do výjimek z výše uvedeného principu (myšleno princip imunity hlavy státu s výjimkou zločinů podle mezinárodního práva)*“⁹³.

91 Ibid bod 51

92 HARRINGTON, Joanna. The End of Stocktaking and on to the Main Event. EJIL: Talk!

93 La Cour de Cassation. S.O.S. Attentats v Muammar Kadhafí. Decisions de la Chambre Criminelle [online]. 13.03.2001, autorský překlad.

Francouzský Kasační soud tak ve své podstatě říká, že terorismus nelze zahrnout mezi zločiny podle mezinárodního práva.

Stejně tak odvolací soud District of Columbia v případě *Tel Oren proti Lybijské republice* roku 1984 zastává názor, že: „*Ačkoli tato země jednomyslně zahrnuje tyto činy (myšleno teroristické), tento přístup není univerzální. Vskutku, země tohoto světa jsou tak jednoznačně rozděleny ohledně legitimacy takového druhu agrese, že je nemožné jakýkoli konsenzus v této věci nalézt. Na rozdíl od tématu individuální trestní odpovědnosti, které většina států ani nedosáhla, terorismus vyvolal ostré reakce a dal vznik silným aliancím četných států. Za existence takového rozdělení nevěřím, že dle současného práva lze teroristické útoky řadit mezi porušení práva národů.*“⁹⁴ Ač je tento judikát staršího data, jeho teze, kupříkladu v souvislosti s názorovým rozdělením na povahu terorismu, stále obstojí, jinak řečeno, některá fakta mezinárodního dění nedoznala dodnes změn.

Autor této práce je s výše uvedenými judikáty zajedno, že terorismus v současné době není součástí obyčejového práva, ani není psaným právem zahrnut mezi zločiny dle mezinárodního práva, a tudíž tento zločin k dnešnímu dni nelze mezi zločiny podle mezinárodního práva počítat.

Důvody byly uvedeny již výše, budou tedy zrekapitulovány jen krátce. Především se jedná o absenci jednotné definice zločinu terorismu. Bez jednotné definice nemůže být jisté, že o obsahu termínu terorismus panuje všeobecná shoda. Stejně tak nejsou ani jasné hranice terorismu a kupříkladu činnosti některých národně osvobozeneckých hnutí, což je problém, který provází postih teroristických činů již dlouhou dobu. Kromě absence definice je nutné vzít v úvahu i názory, které přímo říkají, že terorismus není zločinem podle mezinárodního práva. Některé z těchto názorů byly v této práci představeny. Tyto dva důvody však spolu úzce souvisí, neboť předmětné názory nezřídka vycházejí právě z absence shody nad definicí termínu terorismus, a přijetím všeobecné právní úpravy by oba výše uvedené důvody mohly přestat platit. Teprve pak by bylo možné skutečně ověřit, jestli zde existuje vůle terorismus zařadit mezi zločiny podle mezinárodního práva.

5.1. Stíhání projevů terorismu jako jiných zločinů podle mezinárodního práva

Jak bylo řečeno v předchozí části práce, nelze terorismus jako takový počítat mezi zločiny podle mezinárodního práva. Jednak z důvodů názorové roztržičnosti nad definicí terorismu, a

⁹⁴United States Court of Appeal for the District of Columbia Circuit. *Tel Oren v. Lybian Arab Democratic Republic*. 1[online]. 1982

jednak z důvodu absence příslušné právní úpravy, která by nedostatek obyčejového elementu nahradila.

Mohlo by se zdát, že zločin terorismu je tímto na mezinárodní úrovni nestíhatelný a z politického hlediska by za určitých okolností toto tvrzení mohlo i platit. Z hlediska právního se však i zde objevují možná řešení. Tím hlavním, které autor této práce předestírá, je stíhání a souzení činů, naplňujících znaky terorismu, jako zločinů podle mezinárodního práva, které s terorismem určité znaky sdílejí. V této části práce budou nejprve rozebrány výhody stíhání zločinů v režimu zločinů mezinárodního práva, dále bude rozebrána samotná způsobilost Mezinárodního trestního soudu použít extenzivního výkladu Římského statutu za účelem stíhání některých forem terorismu jako zločinu podle mezinárodního práva, a následovat bude rozbor možného podřazení zločinu terorismu pod stávající zločiny podle mezinárodního práva, tedy válečné zločiny, zločiny proti lidskosti, zločin genocidia a zločin agrese ve smyslu jejich úpravy v Římském statutu.

5.2. Výhody stíhání a souzení zločinů v režimu zločinů podle mezinárodního práva a před MTS

Jak již také bylo řečeno, zločiny podle mezinárodního práva mají oproti běžným zločinům, byť i mezinárodního dosahu, několik značných výhod. První z nich spočívá v obyčejovém základu těchto zločinů a z něj vyplývající univerzální jurisdikce národními soudy celého světa nad většinou těchto zločinů (jak již bylo řečeno, situace kolem zločinu agrese není tak jednoznačná). Jako druhou výhodu pak je možné vnímat nadstavbu nad tímto uspořádáním, kde tyto zločiny, v případě, že jsou spáchány na území, či občanem smluvní strany Římského statutu, mohou být souzeny Mezinárodním trestním soudem v komplementární jurisdikci.⁹⁵ Dochází tak vlastně k přidání třetí možnosti vedle stávající dichotomie principu *aut dedere, aut judicare*, jak jej předvíдалa již první protiteroristická úmluva ve 30. letech 20. století. Smluvní strana Římského statutu tak může pachatele buď vydat dožadujícímu státu nebo jej sama soudit, nebo jej vydat k souzení MTS. Tento postup, ve spojení s úlohou Rady bezpečnosti OSN, která může dát podnět k zahájení stíhání,⁹⁶ má za cíl efektivně postihovat zločiny přičemž k tomuto účelu dává smluvním stranám Římského statutu výběr možných postupů.

Role Rady bezpečnosti OSN je v tomto případě velice zajímavá z několika hledisek. Dle čl. 13, písm. b) Římského statutu může být stíhání některého zločinu uvedených v čl. 5 před MTS

95 MCCORMACK, Timothy; ROBERTSON, Sue. Jurisdictional Aspects of the Rome Statute for the New International Criminal Court. Melbourne University Law Review [online]. 1999

96 Římský statut. [online]. 1998, čl. 13 písm. b)

zahájeno na podnět Rady bezpečnosti OSN.⁹⁷ Takový postup by měl ve spojení s donucením státu k vydání pachatele prostřednictvím rezoluce Rady bezpečnosti OSN garantovat vydání a souzení případného pachatele v případě neochoty dožadovaného státu tuto osobu vydat. Tento postup se ve skutečnosti podobá postupu Rady bezpečnosti v případě Lockerbie tak, jak byl popsán výše. Na rozdíl od případu Lockerbie však nelze očekávat nadužívání rezolucí Rady bezpečnosti OSN k donucení dožadovaného státu k vydání pachatele, jelikož MTS v tomto stádiu zkoumá přípustnost stíhání daného skutku před MTS.⁹⁸ Takový postup tedy zaručuje stíhání zločinů ve větší míře než doposavad používané postupy. Z druhé strany je jasné, že i Rada bezpečnosti může MTS předložit pouze případy spadající do jeho kompetence, tedy případy týkající se zločinů podle mezinárodního práva.

Třetí nezanedbatelnou výhodou stíhání v režimu zločinů podle mezinárodního práva, a tedy velmi pravděpodobně prostřednictvím MTS proti jiným postupům je terminologicky drobný, avšak právně významný rozdíl, kde vydání pachatele k souzení MTS ve smyslu čl. 13 Římského statutu neznamena to samé, co extradice. Jedná se zde o rozdíl mezi slovy „surrender“ a „extradite“, kde je klasická extradice definovaná, jako vydání k souzení z jednoho suverénního státu do druhého suverénního státu, zatímco pojmem „surrender“ je označeno vydání z jednoho suverénního státu soudu vytvořenému úmluvou suverénních států., tedy institucí, na jejíž vytvoření měly suverénní státy vliv a zároveň, konkrétně v případě MTS instituci, u níž jsou zaručeny nejvyšší standardy spravedlivého procesu.⁹⁹ V praxi se však zejména jedná o elegantní cestu, jak správným výkladem uvést v soulad národní ústavy smluvních stran s nároky Římského statutu a tedy elegantní způsob, jak se vyhnout případným problémům způsobeným konflikty zásad extradičního práva národních států s potřebou některého pachatele vydat.

Jak z výše uvedeného výčtu vyplývá, režim stíhání zločinů podle mezinárodního práva, nyní navíc obohacený o možnost stíhání a souzení prostřednictvím Mezinárodního trestního soudu, skýtá proti tradičnímu režimu stíhání soudy národních států řadu výhod. V době, kdy terorismus přestává být pouze zločinem s mezinárodním dopadem, ale stává se zločinem vpravdě globálním, nelze přehlížet, jaké výhody by použití režimu stíhání jako u zločinů podle mezinárodního práva na zločin terorismu poskytovalo. Zbývá však zodpovědět klíčovou otázku, a to, zda je vůbec možné v režimu zločinů podle mezinárodního práva stíhat i jiné zločiny, tedy zločiny, které Římský statut přímo nejmenuje, a to za pomoci extenzivního výkladu Římského statutu.

97 Římský statut. [online]. 1998. 13 písm. b)

98 Římský statut. [online]. 1998, čl. 17

99 DUFFY, Helen; SUHR, Brigitte. The Debate on Constitutional Compatibility with the ICC. The Monitor [online]. 2000, str. 1

5.3. Otázka způsobilosti Mezinárodního trestního soudu používat extenzivního výkladu Římského statutu za účelem stíhání zločinů přímo nezahrnutých do Římského statutu, avšak naplňujících některou ze skutkových podstat Římským statutem daných.

Stíhání terorismu před Mezinárodním trestním soudem by bylo v zásadě umožněno dvěma postupy. Jednak by zločin terorismu mohl být do Římského statutu zahrnut na některé budoucí revizní konferenci a jednak by Mezinárodní trestní soud mohl některá teroristická jednání subsumovat pod stávající skutkové podstaty Římského statutu. Proti zahrnutí některých zločinů do Římského statutu hovoří určitá zdrženlivost smluvních stran tohoto statutu zahrnovat jiné zločiny než ty, které vycházejí z obyčejového práva. Minimálně jeden sporný precedens zde je, jak ukazuje zařazení zločinu apartheidu pod sekci zločiny proti lidskosti v Římském statutu.¹⁰⁰ Zločin Apartheidu byl přitom do této doby upraven v úmluvě o potlačování a trestání zločinu Apartheidu a „pouze“ zločinem smluvním.¹⁰¹ Jeho zařazení mezi zločiny podle mezinárodního práva bylo totiž až do jeho zahrnutí do Římského statutu spíše věcí politických deklamací či teoretickou úvahou a nebylo tedy zcela jisté, že k tomuto zařazení skutečně dojde. Není tedy nereálné, aby některá z budoucích revizních konferencí zařadila do Římského statutu i některé zločiny doposud nezařazené, což ostatně diplomatická konference Mezinárodního trestního soudu v případě terorismu a drogových zločinů důrazně doporučovala.¹⁰² Je ovšem nutné podotknout, že Mezinárodní úmluva pro potlačení a trestání zločinu apartheidu z roku 1973 obsahuje jednotnou definici tohoto zločinu a má 107 smluvních stran.¹⁰³ Její přijetí a zároveň univerzální akceptaci její definice tak nebránily zdaleka takové překážky jako v případě terorismu.

Druhý postup, jak již bylo řečeno stojí na úvaze, že znaky některých zločinů, zde zločinu terorismu, mohou naplňovat určité znaky zločinů již obsažených v příslušných předpisech, zde v Římském statutu. Z právního hlediska by takové řešení bylo možné. Dosavadní praxe také ukazuje, nejen to, že takové řešení možné je, nýbrž, že již bylo i úspěšně použito, jak bude ukázáno v následující sekci.

100Římský statut. [online]. 1998, čl. 7 písm. j)

101ARNOLD, Roberta. The ICC as a new instrument for repressing terrorism. USA , 2004. str. 53

102ICC. Final Act of the United Nations Diplomatic Conference of Plenipotentiaries on the Establishment of an International Criminal Court. ICC basic documents [online]. 17.7.1998 písm. E

103United Nations. United Nations Treaty Collection: International Convention on the Suppression and Punishment of the Crime of Apartheid ratification status [online].

5.3.1. Případ *Furundžija* jako příklad úspěšné subsumpce zločinu pod jiný zločin při absenci specifického ustanovení

Mezinárodní trestní tribunál pro Jugoslávii v rozsudku *Furundžija* soudí znásilnění pod hlavičkou článku 3 Statutu mezinárodního trestního tribunálu pro Jugoslávii, tedy jako porušení zákonů a obyčejů ozbrojeného konfliktu, a to i přesto, že tento článek znásilnění vůbec nezmiňuje.¹⁰⁴ Specificky je zločin znásilnění jmenován v článku 5, tedy v sekci zločinů proti lidskosti.¹⁰⁵ V tomto rozsudku je tento posun zdůvodněn tak, že zločin znásilnění může při naplnění příslušných znaků spadat nejen pod stíhání ve věci zločinu proti lidskosti, nýbrž i zločinu závažného porušení Ženevských úmluv ve smyslu čl. 2 Statutu¹⁰⁶, zločinu porušení zákonů a obyčejů ozbrojeného konfliktu ve smyslu čl.3 Statutu či dokonce zločinu genocidy ve smyslu čl. 4 Statutu.¹⁰⁷ To, že zločiny podle článku 3 zahrnují i zločin znásilnění pak je v tomto rozsudku doloženo různými příklady zákazu znásilnění v právu válečném a později v humanitárním právu, a to kupříkladu v Lieberově kodexu¹⁰⁸, Ženevské úmluvě IV z roku 1949¹⁰⁹, protokolu 1 a 2¹¹⁰ k této úmluvě.¹¹¹ Výše uvedeným výčtem, který je v rámci předmětného rozsudku ještě mnohem delší, soudci ICTY dokazují, že mezi porušení pravidel a obyčejů ozbrojeného konfliktu patří i znásilnění, a to dokonce v podobě obyčejové normy takového zákazu.¹¹²

5.3.2. Shrnutí

Tato část práce má pro dané téma význam spočívající v ukázání nejméně dvou různých způsobů, kterými je možné rozšířit výčet zločinů, jejichž souzení má Mezinárodní trestní soud ve své pravomoci. První z nich je rozšiřování současného výčtu skutkových podstat obsažených v jednotlivých ustanoveních o zločinech v Římském statutu. Jak tato práce ukázala, je zde určitý odpor vůči rozšiřování Římského statutu o „smluvní zločiny“, obzvláště pokud současná koncepce Římského statutu stojí na základě obyčejového práva. Jak však minulá část této práce ilustruje, není až tak zásadním problémem rozšířit tyto v obyčejí zakotvené zločiny o nové skutkové podstaty vyplývající ze smluvního základu, jestliže tyto sdílejí určité znaky se zločiny v současné době

104ICTY. Statut Mezinárodního trestního tribunálu pro bývalou Jugoslávii [online], čl.3

105Tamtéž čl. 5

106ICTY. Prosecutor v Anto Furundžija. Trial Chamber judgments : IT-95-17/1-T [online]. 10.12.1998, odst. 172

107ICTY. Prosecutor v Anto Furundžija. Trial Chamber judgments : IT-95-17/1-T [online]. 10.12.1998, odst. 172

108Tamtéž odst. 168

109Úmluva o ochraně civilistů v čase války (Ženevská úmluva IV). . 1949, čl. 27

110Protokol č. 2 k Úmluvě o ochraně civilistů v čase války (Ženevské úmluvě IV).1977 čl. 4 odst. 2 písm. e)

111ICTY. Prosecutor v Anto Furundžija. Trial Chamber judgments : IT-95-17/1-T [online]. 10.12.1998 odst. 165

112Tamtéž odst. 168

kodifikovanými. Jak však bylo také upozorněno, v konkrétním případě zločinu apartheidu existuje jedna zásadní globální úmluva se širokou základnou smluvních stran, což takový postup značně usnadnilo. V případě terorismu nadále platí tvrzení, že bez všeobecně uznané definice a také všeobecného odsouzení zločinů takto definovaných není možné v této věci prosadit žádný posun. Jistou nadějí se jeví možné budoucí přijetí Všeobecné úmluvy o potlačování terorismu, která by za určitých okolností mohla dopomoci k zahrnutí terorismu pod některý ze zločinů obsažených v Římském statutu, jako se to stalo u zločinu apartheidu.

Druhý způsob, který tato práce předestřela, a který bude klíčový pro zbytek této práce, je přímá interpretační činnost soudu, který identifikuje společné znaky určitého zločinu, který bychom dle definice této práce zvali teroristickým, se znaky zločinů v Římském statutu obsažených. Pokud takové jednání výše uvedené znaky naplní, z právního hlediska Mezinárodnímu trestnímu soudu nic nebrání takový zločin stíhat jako kterýkoli z těch, nad nimiž už pravomoc má, jak ukázal příklad Mezinárodního trestního tribunálu pro bývalou Jugoslávii. Určité úskalí tohoto přístupu pak je možné spatřovat ve faktu, že zde uvedený příklad operuje se zločinem znásilnění, což je, jak bylo ukázáno zločin, který již přešel do obyčejového práva. Statut ICTY také připouštěl rozšiřování svých skutkových podstat větným spojením : „*Such violations shall include, but not be limited to:*“¹¹³, tedy „tato porušení (práva) zahrnují mimo jiné..“. To ovšem platí pouze u zločinu porušení pravidel a obyčejů vedení ozbrojeného konfliktu, přičemž, jak již bylo řečeno, ICTY deklaroval, že znásilnění lze při naplnění podstatných znaků soudit i jako zločin závažného porušení Ženevských úmluv a zločin genocidy, přičemž ani jeden z těchto dvou případů ve svém záhlaví možné rozšiřování výčtu skutkových podstat sem zahrnutých nenaznačuje a nepřipouští. Jediná otázka, kterou zbývá zodpovědět tak je, zda Mezinárodní trestní soud bude následovat tento precedens stanovený ICTY a bude soudit za použití extenzivního výkladu i jiné zločiny než ty explicitně jmenované v Římském statutu za předpokladu, že tyto zločiny budou naplňovat příslušné znaky. To však již je otázka pro praxi.

5.4. Stíhání terorismu jako válečného zločinu podle Římského statutu

Tato část práce bude věnována poměrování zločinu terorismu tak, jak byl pro účely této práce definován výše s jednotlivými skutkovými podstatami zločinů, jak jsou definovány v Římském statutu a podrobněji charakterizovány ve Znacích skutkových podstat zločinů (Elements of Crimes). Velice důležitou součástí této sekce práce také budou zjištění mezí, které jednotlivé

113ICTY. Statut Mezinárodního trestního tribunálu pro bývalou Jugoslávii [online], čl. 3

skutkové podstaty Římského statutu kladou možnému stíhání terorismu. Zejména bude nutné stanovit, kdo se předmětného zločinu může dopustit, na jakém subjektu se takového zločinu lze dopustit, popřípadě jiné okolnosti, které by stíhání v režimu Římského statutu mohly zabránit.

5.4.1. Ozbrojený konflikt coby podmínka spáchání válečného zločinu

Článek 8, odst. 2, písm. a) Římského statutu stanoví: „*Válečným zločinem se rozumí závažná porušení Ženevských úmluv z roku 1949, jmenovitě kterékoli z následujících jednání namířených proti osobám nebo majetku chráněným relevantními Ženevskými úmluvami.*“¹¹⁴ písm. b) pak k výše uvedenému dodává: „*Jiná závažná porušení pravidel a obyčejů aplikovatelných na mezinárodní konflikt v zavedeném rámci mezinárodního práva.*“¹¹⁵ Z výše uvedených citací, stejně jako ustanovení následujících, která se nesou v obdobném duchu, jasně vyplývá použitelnost stěžejních dokumentů humanitárního práva pro účely interpretace některých pojmů, které bude nutné pro účely této části práce jasně definovat.

V první řadě se jedná o termín ozbrojený konflikt, či spíše v širším slova smyslu škálu situací, na které se ustanovení Ženevských úmluv vztahují. Termín ozbrojený konflikt není v Ženevských úmluv širěji definován, pouze z věty: „*Úmluva se vztahuje na všechny případy vyhlášené války či jakéhokoli jiného ozbrojeného konfliktu, kterého se účastní dvě či více stran této úmluvy.*“¹¹⁶ lze usuzovat, že ozbrojený konflikt je termínem obecnějším k termínu válka, tedy, že se jedná o střet ozbrojených sil, k jehož existenci není nutné formální hledisko v podobě vyhlášení války. Dále se tato úmluva vztahuje na případy *částečné i úplné okupace území některé ze smluvních stran.*¹¹⁷ Protokol I k této úmluvě rozšiřuje její záběr na: „*Ozbrojené konflikty, ve kterých lidé bojují proti koloniální nadvládě, cizí okupaci či rasistickým režimům, a to ve výkonu svého práva na sebeurčení, jak je zakotveno v Chartě Organizace spojených národů a Deklaraci principů mezinárodního práva*“¹¹⁸ Protokol II k této úmluvě pak tento výčet rozšiřuje o konflikty, které nesplňují kritérium mezinárodnosti. Tyto konflikty pak Protokol II definuje jako: „*konflikty odehrávajícími se na území smluvní strany mezi ozbrojenými silami smluvní strany se silami jim odporujícími, či jinými organizovanými ozbrojenými skupinami, které pod vedením za tyto síly odpovídajícím, vykonávají takovou kontrolu nad částí území smluvní strany, že mohou vést soustavné a organizované vojenské operace a řídit se ustanoveními tohoto protokolu.*“¹¹⁹ Pro

114 Římský statut. [online]. 1998,, čl. 8 odst. 2 písm a)

115 Římský statut. [online]. 1998,, čl. 8 odst. 2 písm. b)

116 Úmluva o ochraně civilistů v čase války (Ženevská úmluva IV). . 1949, čl. 2

117 Tamtéž

118 Protokol k Úmluvě o ochraně civilistů v čase války (Ženevské úmluvě IV).1977, čl. 1 odst. 4

119 Protokol č. 2 k Úmluvě o ochraně civilistů v čase války (Ženevské úmluvě IV).1977, čl.1

odlišení ozbrojeného konfliktu od nepokojů pak je nutné aplikovat některá další kritéria. Citované ustanovení Protokolu II umožňuje některá z nich rozeznat. Jedná se zejména o určitý stupeň organizace stran střetu, územní rozsah střetu, časový rozsah střetu, alespoň jedna ze stran střetu jsou regulérní ozbrojené síly smluvní strany.

5.4.2. Chráněné osoby, čili osoby, na nichž je možné dopustit se válečného zločinu

Mezinárodní humanitární právo rozlišuje v zásadě dvě kategorie osob, a to komatanty a chráněné osoby. Toto rozlišení má klíčový význam pro určení, zda je na takové osobě možné spáchat určitý válečný zločin, neboť, jak bude ukázáno, některé válečné zločiny lze spáchat pouze na omezeném okruhu osob.

Ve zkratce je za komatanta možné označit osobu, která se přímo účastní ozbrojeného konfliktu a která zároveň splňuje podmínky pro udělení statusu válečného zajatce ve smyslu článku 4 Ženevské úmluvy III. Jmenovitě se jedná o:

- *příslušníky ozbrojených sil stran předmětného konfliktu*
- *příslušníky milice, dobrovolnických sborů či organizovaného odboje patřící ke straně konfliktu, operující na svém území, či mimo něj, i v případě, že toto území je okupované, pokud tyto jednotky splňují následující podmínky:*
 - *jsou vedeny osobami zodpovědnými za své podřízené*
 - *mají z dálky viditelné označení*
 - *otevřeně nosí zbraně*
 - *své operace provádějí v souladu s pravidly a obyčejí války*
- *příslušníky ozbrojených sil, kteří prohlašují služební věrnost vládě či autoritě, kterou ovládající síla neuznává*
- *obyvatele neokupovaných území, kteří proti bližícímu se nepříteli spontánně pozvednou zbraně, aby tomuto nepříteli kladli odpor, aniž by měli čas zorganizovat se v regulérní ozbrojené jednotky, a to za předpokladu, že nosí zbraně otevřeně a řídí se pravidly a obyčejí války.¹²⁰*

120 Úmluva o zacházení s válečnými zajatci (Ženevská úmluva III). . 1949, čl. 4, odst. 1, 2,3, 6

Protokol I k Ženevské úmluvě IV pak oproti výše uvedenému výčtu rozeznává, že ne vždy je možné bojující síly viditelně odlišit, a ukládá komбатantům pouze, aby *otevřeně nosili zbraň během každého vojenského střetnutí, a také během takové doby, dokud je protivníkem viděn během nasazení, jež předchází útoku, kterého se mají tyto síly účastnit.*¹²¹

V pochybnostech, zda se jedná o komбатanta či civilistu, platí presumpce, že se jedná o civilistu.¹²² Skutečnost, že je nějaká skupina složená jak z civilistů, tak z komбатantů nemá v tomto případě rozhodující vliv a tato presumpce nadále platí. Útok na takovou smíšenou skupinu je z právního hlediska možný pouze na základě správné aplikace principu proporcionality¹²³

Přes pokusy Spojených států amerických vytvořit nové kategorie „nelegálních komбатantů“ existují v mezinárodním humanitárním právu pouze dvě kategorie, tedy komбатanti a civilisté.¹²⁴ V režimu mezinárodního humanitárního práva je možné soudit veškeré komбатanty a některé civilisty, u kterých existuje zvláštní sepětí se stranou konfliktu. Zkoumání tohoto sepětí pak je stěžejní pro rozhodnutí, zda tyto civilisty soudit v tomto režimu či v režimu práva příslušného národního státu.

Zatímco situace s určením statusu komбатanta se s postupným právním vývojem komplikovala s tím, jak se objevovala nová kritéria umožňující přiznat status komбатanta i neregulérním ozbrojeným silám, situace s osobami chráněnými se zdaleka tak neměnila. Primárním cílem příslušné mezinárodněprávní úpravy, tedy především Ženevské úmluvy IV bylo chránit před hrůzami ozbrojených konfliktů civilní obyvatelstvo, popřípadě jiné chráněné osoby prostřednictvím omezení výčtů legitimních vojenských cílů na nutné minimum.

Chráněnými osobami ve smyslu Ženevské úmluvy IV se myslí:

- *osoby, které se přímo aktivně neúčastní bojů*
- *příslušníci ozbrojených sil stran ozbrojeného konfliktu, kteří složili zbraně*
- *nemocní a ranění*¹²⁵
- *státní příslušníci třetího státu nacházející se na okupovaném území*¹²⁶

Samotné Ženevské úmluvy však nepřiznávají všem výše jmenovaným osobám stejnou úroveň ochrany. Konkrétním případem může být rozdíl v zadržování osob, které je proti civilistům

121 Protokol k Úmluvě o ochraně civilistů v čase války (Ženevské úmluvě IV).1977, čl. 44 odst. 1

122 DUFFY, Helen. The 'War on Terror' and the Framework of International Law. 3rd reprint. Velká Británie, 2007, str. 230

123 Tamtéž, str. 231

124 ARNOLD, Roberta. The ICC as a new instrument for repressing terrorism. USA, 2004, str.130.

125 Např. Úmluva o ochraně civilistů v čase války (Ženevská úmluva IV) 1949, čl. 3, tento je však společný všem čtyřem Ženevským úmluvám z roku 1949

126 Tamtéž čl. 4

vážným porušením mezinárodního humanitárního práva, kdežto u válečných zajatců se jakási úroveň omezení osobní svobody již předpokládá.¹²⁷ Stejně tak zákaz teroru coby prostředku vedení války platí pouze pro takové jednání namířené primárně proti civilistům. Teror, potažmo vyvolání strachu mezi nepřátelskými ozbrojenými silami je shledáván jedním z prostředků vedení války, za účelem snahy o narušení bojové morálky, jako takový může být použit.¹²⁸

Z výše uvedeného tedy jasně vyplývá, že z hlediska obětí válečných zločinů je nutné posuzovat jednotlivé případy s ohledem na zkoumané skutkové podstaty, jelikož některé z nich se nemusejí vztahovat na všechny z výše jmenovaných kategorií osob chráněných mezinárodním humanitárním právem.

Teprve v této fázi práce, kdy byl podán alespoň základní přehled možného okruhu obětí válečných zločinů, je možné srovnat jednotlivé skutkové podstaty Římského statutu s terorismem jak je definován výše. Zatímco v části věnované zločinům podle mezinárodního práva již základní výčet válečných zločinů podle Římského statutu uveden je, v této sekci bude alespoň ke stěžejním skutkovým podstatám podán komentář o jejich použitelnosti při stíhání terorismu před Mezinárodním trestním soudem. Vždy je však nutné mít na paměti několik hlavních podmínek pro subsumpci jakéhokoli jednání pod válečné zločiny. Těmito podmínkami, jak již bylo řečeno, jsou: existence ozbrojeného konfliktu a určitá zvláštní spjatost zkoumaného jednání s předmětným konfliktem, omezený okruh možných pachatelů, omezený okruh obětí a v neposlední řadě komplementární jurisdikce Mezinárodního trestního soudu ve vztahu k národním soudům. Dále je třeba zdůraznit, že čl. 8 odst. 1 Římského statutu stanoví: „*Působnost soudu nad válečnými zločiny platí zejména u válečných zločinů, které jsou spáchány jako součást plánu či politiky, nebo jako část rozšířeného páčání těchto zločinů.*“ Na rozdíl od zločinů proti lidskosti, jak bude později předestřeno, není u válečných zločinů jejich příslušnost k širší politice, plánu nebo konání *conditio sine qua non*, ve většině případů však o součást plánu či politiky pravděpodobně půjde, pro některé případy však mohlo být nutné vymezit jakousi zbytkovou kategorii.

Jak již bylo výše uvedeno, článek 8, odst. 2, písm. a) vypočítává některá závažná porušení Ženevských úmluv, která se nacházejí v působnosti Mezinárodního trestního soudu, a to jmenovitě:

- *úmyslné zabíjení*
- *mučení či jiné nelidské zacházení včetně biologických pokusů*
- *úmyslné působení velkého utrpení, tělesných zranění a jiného poškození zdraví*

127 ARNOLD, Roberta. The ICC as a new instrument for repressing terrorism, USA, str. 147

128 Tamtéž

- *rozsáhlé ničení a zábor majetku neospravedlnitelný vojenskou nutností prováděný nezákonně a svévolně*
- *nucení válečných zločinců či jiných chráněných osob ke službě v ozbrojených silách nepřítele*
- *úmyslné odpírání právu na spravedlivý soud válečnému zločinci či jiné chráněné osobě*
- *protiprávní deportace, převoz či nezákonné zadržení*
- *braní rukojmích*¹²⁹

Písm. b) k výše uvedenému výčtu přidává ještě další porušení obyčejového práva, a to zejména různé útoky na chráněné osoby mezinárodního humanitárního práva v případech, kdy jsou tyto útoky v přímém nepoměru k vojenským ziskům, či s vojenskými operacemi přímo nesouvisejí. Dále zahrnují různé formy probouzení strachu mezi chráněnými osobami, jako kupříkladu útoky na jejich kulturní či náboženské symboly, plnění v prostoru válečných operací, používání nedovolených prostředků vedení války, jako kulky kulky „dum-dum“ či otravné plyny. V principu se jedná spíše o rozpracování a konkretizaci výše uvedených článků, zejména se zde nachází řada skutkových podstat speciálních k výše uvedenému ustanovení o mučení či jiného nelidského zacházení vůči všem kategoriím osob chráněných mezinárodním humanitárním právem.

Písm. c) pak kriminalizuje některá výše uvedená jednání v rámci vnitrostátního konfliktu, a to konkrétně braní rukojmích, vraždu, mrzačení, mučení a jiná krutá a nelidská zacházení, porušování práva na lidskou důstojnost a odpírání práva na spravedlivý soud.

Pokud tedy srovnáme definici terorismu, jak ji předkládá tato práce na základě Úmluvy o potlačení financování terorismu, s tímto výčtem skutkových podstat, jeví se možnost subsumpce terorismu pod válečné zločiny dle Římského statutu v zásadě možná. V první řadě zde použitá definice terorismu zahrnuje i případ ozbrojeného konfliktu a pamatuje tak na osoby, jež se ho přímo neúčastní, tedy osoby, které jsou zároveň chráněné právním rámcem Ženevských úmluv. V článku 8, odst. 2, písm. a) je možné subsumovat pod zde používanou definici terorismu valnou většinu skutkových podstat zde obsažených. Výjimkou je nucení ke službě v ozbrojených silách nepřítele. Tato skutková podstata totiž nesměřuje přímo ke způsobení smrti či tělesného zranění pro účely zastrašení. Za další výjimku je možno považovat deportaci či nezákonné zadržení. Jakkoli tyto činy mohou působit strach mezi obyvatelstvem a byly v minulosti spojovány se státním terorem,¹³⁰ není jejich prostředkem k probouzení všeobecného strachu zabíjení či působení tělesné újmy a ani Znaky

¹²⁹Římský statut. [online]. 1998, čl. 8, odst. 2, písm. a)

¹³⁰Srov. Například se soudními procesy ohledně Nacht und Nebel erlass

skutkových podstat, které jednotlivé skutkové podstaty konkretizují žádnou tělesnou újmu či zabití pro tento případ nespecifikují.¹³¹ Také upírání práva na spravedlivý proces nenaplnuje základní prvky definice terorismu, jak zde byla předestřena. V případě braní rukojmích lze tvrdit, že tělesná újma či usmrcení osob chráněných mezinárodním humanitárním právem je zde přítomno ve formě hrozby a že lze důvodně předpokládat, že pachatel takového zločinu má alespoň eventuální úmysl smrti či tělesnou újmu způsobit.

Písmeno b) tohoto článku uvádí ve svém výčtu celou řadu zločinů, které se týkají destrukce civilního majetku či majetku chráněných osob, jakož i jiných materiálních statků, které s vedením konfliktu nemají nic společného a jejichž ničení není v souladu s doktrínou vojenské nutnosti. Zde je opět nutné konstatovat, že takový zločin se s množinou jednání daných zde použitou definicí terorismu neshoduje. Faktem zůstává, že ničení civilního majetku může s sebou přinést i oběti na životech či tělesnou újmu chráněných osob. Je tedy v každém případě nutné zkoumat subjektivní stránku zločinu, zejména tedy, zda toto ničení majetku mělo za hlavní účel zabít a mrzačit, či šlo pouze o úmysl nepřímý, nebo dokonce nedbalost. Otázkou, kterou však bude nutné odpovědět v dalším výzkumu však je, zda k odsouzení za zločiny terorismu v režimu MTS pod hlavičkou válečných zločinů postačuje i nepřímý úmysl.

Z dalších zločinů zařazených pod písmeno b), které dle autora nespádají pod definici terorismu a tudíž by je bylo velmi obtížné, pokud ne přímo nemožné stíhat v jako terorismus v režimu MTS, lze jmenovat nucení občanů ke službě v nepřátelské armádě¹³², plenění měst či míst i během útoku¹³³ útoky na lidskou důstojnost, zejména ponižující zacházení,¹³⁴ dále skutkovou podstatu pod položkou xxii, tedy znásilnění, sexuální otroctví, nucená prostituce, nucené těhotenství, nucená sterilizace či jakákoli jiná forma sexuálního násilí¹³⁵, používání přítomnosti civilisty či jiné chráněné osoby k ochraně území či ozbrojených sil před vojenskými operacemi¹³⁶ a verbování dětí a mladistvých mladších 15 let do národních ozbrojených sil či jejich jiné užití v aktivní roli v nepokojích¹³⁷.

Ne ve všech případech je však interpretace natolik jasná. Kupříkladu v případě položky xxiv, tedy úmyslné útoky proti budovám, materiálu, zdravotnickým jednotkám a osobám, které užívají znaků, které označují, že předmět útoku je pod ochranou Ženevských úmluv. Takový útok by představoval zločin terorismu pouze v případě, že by naplnil skutkovou definici, jak je zde

131 ICC. Elements of Crimes. 1 [online]. 2002, čl. 8, odst. 2, písm. a), bod vii – 1 a 2

132 ICC. Elements of Crimes. 1 [online]. 2002, čl. 8, odst. 2, písm. b), bod xv

133 ICC. Elements of Crimes. 1 [online]. 2002, čl. 8, odst. 2, písm. b), bod xvi

134 ICC. Elements of Crimes. 1 [online]. 2002, čl. 8, odst. 2, písm. b), bod xxi

135 ICC. Elements of Crimes. 1 [online]. 2002, čl. 8, odst. 2, písm. b), bod xxii

136 ICC. Elements of Crimes. 1 [online]. 2002, čl. 8, odst. 2, písm. b), bod xxiii

137 ICC. Elements of Crimes. 1 [online]. 2002, čl. 8, odst. 2, písm. b), bod xxvi

předložena v bodě úmyslného útoku na život či tělesnou integritu osob. Například tedy takový případ, kdy by útočník zničil zdravotní materiál s úmyslem zajistit smrt právě budoucím příjemcům předmětného zdravotnického materiálu. Za zmínku stojí také položka xxiv, kde by se o terorismus obecně vzato opět jednalo při útoku na lidské životy, resp. Při vedení útoku s tímto úmyslem. Položka xvi, tedy plenění v prostoru operací se může zdát poněkud rozporná. Plenění totiž nemíří proti lidskému životu a zdraví, alespoň ne primárně, avšak v odůvodněných případech, kdy by plenění bylo prováděno s úmyslem zabít a ubližovat na zdraví, by se o terorismus jednat mohlo.

Písmeno c) tohoto článku pak garantuje jakýsi minimální standard pro případ konfliktů, které nejsou nutně mezinárodního charakteru ve stejném duchu jako příslušné Ženevské konvence, respektive jejich společný článek 3, na který ostatně toto ustanovení také odkazuje.¹³⁸ Výčet písmene c) pak zahrnuje: násilí proti životu a osobě, obzvláště vraždy všeho druhu, mrzačení, kruté zacházení a mučení, dále pak braní rukojmích a vynášení trestů a provádění poprav bez soudu vysloveného pravidelně ustanoveným soudním tělesem zaručujícím všechny garance spravedlivého procesu, které jsou obecně uznávány za nezbytné.¹³⁹ V této souvislosti je nutné zmínit negativní vymezení jurisdikce nad těmito činy, které se nachází v písmenu d), který ji vymezuje jako: „*ozbrojené konflikty nemající charakter mezinárodního konflikty, tudíž se toto ustanovení nevztahuje na vnitřní nepokoje a sporadické akty násilí či jiné podobné činy.*“¹⁴⁰ Po tomto vymezení je možné konstatovat, že jakýsi průnik výše uvedených jednání s definicí terorismu, jak je předestřena v této práci určitě nabízí skutková podstata násilí proti životu a osobě a provádění poprav bez řádného soudu. Klasifikace předmětných poprav bez řádného soudu jako zločinu terorismu by byla v zásadě představitelná, tedy za splnění výše uvedených podmínek, tedy existence ozbrojeného konfliktu a vztahu zločinu k předmětnému ozbrojenému konfliktu. Takovým příkladem by mohly být kupříkladu někdy se objevující únosy různých osob v Iráku páchané některými extrémistickými skupinami, které nezřídka končí uvolněním videonahrávky s odsouzením a popravou uneseného. Aby však taková akce mohla být klasifikována jako terorismus podle tohoto ustanovení musí splnit jak obecné podmínky pro válečný zločin, tak zvláštní podmínky tohoto ustanovení, tedy především charakter ozbrojeného konfliktu.

Písmeno e) pak rámeček zločinů již dříve zmíněných nerozšiřuje, pouze některá jednání podřazuje jako válečné zločiny i v případě konfliktů nemajících charakter mezinárodního ozbrojeného konfliktu.

Jak z výše uvedeného vyplývá, určitý průnik mezi zde předkládanou definicí terorismu a

138 ICC. Elements of Crimes. 1 [online]. 2002, čl. 9, odst. 2, písm. c)

139 Tamtéž

140 ICC. Elements of Crimes. 1 [online]. 2002, čl. 9, odst. 2, písm. d)

skutkovými podstatami válečných zločinů v Římském statutu je možné nalézt. Zároveň je však nutné mít na paměti, jak již bylo řečeno, že teror, terorizování civilního obyvatelstva potažmo tedy i terorismus jsou dlouhodobě mezinárodním humanitárním právem zapovězeny. V této souvislosti stojí otázka, jaké útoky termín terorismus v ozbrojeném konfliktu zahrnuje oproti útokům v době míru. Obzvláště závažnou otázkou pak je, zda mezinárodní humanitární právo *de facto* nelegalizuje některá jednání, která by v době míru mohla být považována za terorismus. Předmětné otázky a odpovědi na ně by však vydaly na samostatnou práci. Jedná se o téma značně složité a v této práci jej není možno pojmut v rozsahu, jaký by si zasloužilo. Jednou z hlavních domnělých mezer mezi terorismem v době míru a terorismem v době ozbrojeného konfliktu by mohly být teroristické útoky civilistů proti ozbrojeným silám nepřítele. Jsou zde názory, že mezinárodní humanitární právo nepředstavuje v boji proti terorismu základní nepostradatelný nástroj, avšak v době ozbrojeného konfliktu umožňuje stíhat různé formy teroristických útoků. Hlubší příčiny terorismu však může vymýtit pouze občanská společnost svým společným úsilím.¹⁴¹

Tato práce se však spíše zaměřuje na teroristické akce nevládních skupin podle vzoru útoků na Světové obchodní centrum a Pentagon ze dne 11. září 2001, a proto jsou ustanovení o válečných zločinech na tyto případy použitelná jen velmi omezeně, pokud vůbec.

5.5. Stíhání terorismu jako zločinu proti lidskosti podle Římského statutu

Jak již bylo výše řečeno, klíčovou změnou pro tuto kategorii zločinů bylo odstranění podmínky souvislosti s ozbrojeným konfliktem. Zločiny proti lidskosti jsou tak v současné době hlavní kategorií zločinů podle mezinárodního práva, jež lze spáchat v čase míru. V Římském statutu jsou podrobněji rozpracovány jednotlivé skutkové podstaty v článku 7, který zločiny proti lidskosti charakterizuje a představuje takto:

„ Pro účely tohoto Statutu se “zločinem proti lidskosti” rozumí kterýkoli z níže uvedených činů spáchaných v rámci rozsáhlého nebo systematického útoku zaměřeného proti civilnímu obyvatelstvu, při vědomí existence takového útoku:

- (a) vražda;
- (b) vyhlazování;

141 GASSER, Hans-Peter. Acts of terror, “terrorism” and international humanitarian law. International Review of the Red Cross [online]. 2002, str. 23

- (c) *zotročování;*
- (d) *deportace nebo násilné přesídlení obyvatelstva;*
- (e) *věznění nebo jiné závažné formy zbavení osobní svobody v rozporu se základními pravidly mezinárodního práva;*
- (f) *mučení;*
- (g) *znásilnění, sexuální otroctví, nucená prostituce, nucené těhotenství, nucená sterilizace nebo jiné formy sexuálního násilí srovnatelné závažnosti;*
- (h) *persekuce jakékoli identifikovatelné skupiny nebo kolektivu z důvodů politických, rasových, národnostních, etnických, kulturních či náboženských nebo z důvodu pohlaví či z jiných důvodů, jež jsou podle mezinárodního práva všeobecně považovány za nepřípustné, v souvislosti s činy uvedenými v tomto odstavci nebo s jakýmkoli zločinem spadajícím do jurisdikce Soudu;*
- (i) *nedobrovolné mizení osob;*
- (j) *zločin apartheidu;*
- (k) *jiné nelidské činy podobné povahy spočívající v úmyslném způsobení velkých útrap nebo těžké újmy na zdraví či poruchy duševního nebo tělesného zdraví.“*

Pro stíhání zločinů proti lidskosti před Mezinárodním trestním soudem jsou především klíčové podmínky, za jakých lze řízení o předmětných zločinech před MTS vést. Jak již bylo řečeno, oproti válečným zločinům, ale také oproti staršímu pojetí zločinů proti lidskosti, zde zcela absentuje podmínka spjatosti zločinu s ozbrojeným konfliktem. Zločin proti lidskosti je tedy možné spáchat jak během ozbrojeného konfliktu, tak mimo něj.

Dalším významným termínem zde je civilní obyvatelstvo. Jak je uvedeno výše, tímto termínem se rozumí občané jakékoli národnosti, kteří se aktivně neúčastní ozbrojeného konfliktu.¹⁴² Je však nutné mít na paměti, že tato definice se vyvinula v rámci mezinárodního humanitárního práva a jako taková byla vytvořena pro účely použití v souvislosti s válečnými zločiny. Je zajímavé, že ani Znaky skutkových podstat zločinů (Elements of Crimes) se tímto pojmem nezabývají. Je totiž namísto otázka, zda v případě zločinů, jež je možné spáchat i mimo ozbrojený konflikt, není možné uvažovat o možnosti zahrnout do tohoto pojmu také komatanty, či osoby, které se ozbrojeného konfliktu nadále neúčastní, respektive, zda za civilní obyvatelstvo považovat všechny fyzické osoby v době, kdy žádný ozbrojený konflikt neprobíhá. V tuto chvíli je možné konstatovat, že otázkou osob, které složily zbraně z důvodu zajetí či zranění a jejich zahrnutím pod skupinu civilního obyvatelstva se již zabýval Mezinárodní trestní tribunál pro bývalou Jugoslávii v případě *Vukovar*, kde jednoznačně judikoval, že bojovníci za svobodu a osoby, které složily zbraně spadají do okruhu

142ARNOLD, Roberta. The ICC as a new instrument for repressing terrorism. USA , 2004. str. 259

možných obětí zločinů proti lidskosti.¹⁴³ Je zde tedy jistý precedens ve prospěch rozšiřujícího výkladu pojmu civilního obyvatelstva, avšak vzhledem k tomu, že se tímto pojmem nezabývají ani relevantní ustanovení Statutu, ani Znaků, lze se domnívat, že případný spor o obsah předmětného termínu rozřeší v budoucnu Judikatura MTS.

Posledním důležitým termínem pro zločiny proti lidskosti je rozsáhlý nebo systematický útok. Všimněme si, že Římský statut vyžaduje buď určitou intenzitu útoku, či systematickosti, nikoli splnění obou těchto podmínek zároveň. Zároveň musí pachatel vědět, že tento zločin páchá v rámci předmětného rozsáhlého či systematického útoku. Útokem je zde myšleno „*jednání spočívající v opakovaném páchání činů uvedených v odstavci 1 proti civilnímu obyvatelstvu v souladu s politickou linií státu nebo organizace směřující k provedení takového útoku nebo s úmyslem napomáhat uplatňování takové politické linie*“¹⁴⁴. Cassese ve svém komentáři k Římskému statutu tvrdí, že z výše uvedeného vyplývá nutnost, aby pachatel tímto úmyslně naplňoval politickou linii státu či organizace, tudíž se jurisdikce MTS nemusí vztahovat na činy, které stát či organizace pouze mlčky toleruje či schvaluje, aniž by se jednalo o jeho politickou linii.¹⁴⁵ Znaky skutkových podstat zločinů pak ve svých výkladových ustanoveních přímo požadují, aby tato politická linie byla aktivně prosazována či k ní bylo vyzýváno.¹⁴⁶ Takové zúžení je podle Casseseho nešťastné, neboť nezahrnuje všechny možné projevy zločinů proti lidskosti. Roberta Arnold ve své publikaci polemizuje s ustanoveními Znaků ohledně aktivního prosazování politické linie státu či organizace, když tvrdí, že: „*takového jednání se stát může dopustit i opomenutím*“¹⁴⁷, a to tak, že: „*V mimořádných případech může být politická linie prosazována úmyslným opomenutím konat, kde toto opomenutí je mířeno k povzbuzení k dalším útokům. Takovou politiku nelze přitom dovozovat z prosté absence konání státu či organizace.*“ Jak z výše uvedeného vyplývá, je omisivně provedené aktivní prosazování politické linie ve směru ke zločinům proti lidskosti záležitostí výjimečných případů, zdá se však, že z důkazního hlediska bude velice obtížné omisivně – aktivní návod ke zločinům proti lidskosti dovodit. Z výše uvedeného si lze představit, že dlouhodobá politická linie organizací jako je Al-Káida či Organizace pro osvobození palestiny může představovat onu aktivně prosazovanou politickou linii, kde si členové jsou vědomi, že svým jednáním předmětnou linii naplňují a kde v souhrnu může docházet ke spáchání zločinů proti lidskosti. Není však úplně jasné, v jakém časovém horizontu je možné jednotlivé útoky považovat za součást širšího zločinu a kde se

143CASSESE, Antonio, et al. The Rome Statute of the International Criminal Court : A Commentary Vol.I, New York, 2002, str. 368

144Římský statut. [online]. 1998, čl. 7, odst.2, písm.a)

145CASSESE, Antonio, et al. The Rome Statute of the International Criminal Court : A Commentary Vol.I, New York, 2002, str. 375

146Ibid str. 376

147ARNOLD, Roberta. The ICC as a new instrument for repressing terrorism. 1. USA 2004. str. 257

jedná o izolované incidenty, na které se jurisdikce MTS nevztahuje. Také tuto nejasnost snad bude vyřešena judikaturou a nemusí tomu nutně tak být v případě teroristických útoků, neboť otázka časového rozpětí útoků se může vztahovat na jakýkoli zločin proti lidskosti.

Než však přikročíme k porovnání jednotlivých skutkových podstat s definicí terorismu danou v této práci, je nutné zjistit, zda kdy vůbec byl souzen terorismus jako zločin proti lidskosti, či zda teror v souslosti s touto skupinou zločinů podle mezinárodního práva v mezinárodní judikatuře vůbec zmíněn byl.

Z prvních příkladů lze uvést některé rozsudky Norimberského tribunálu. Příkladem budiž rozsudky v případech Frick a Frank.

V rozsudku Frick je řečeno: „*Jakožto nejvyšší říšská autorita v Protektorátu Čechy a Morava nese Frick obecnou odpovědnost za projevy útlaku na tomto území po 20. srpnu 1943, jako je terorizování populace, otročká práce a deportace židů do koncentračních táborů k vyhlazení.*“¹⁴⁸ Je nutné dodat, že bod obžaloby č. 4, tedy zločiny proti lidskosti, obsahoval právě výše uvedená jednání a že v tomto bodu byl Frick uznán vinným. Je zde tedy alespoň určitá spojnice mezi terorem a zločiny proti lidskosti. Opět je však nutné připomenout, že se jedná o útlak státu nikoli organizace a že zde zmiňovaný teror nespočíval jen v systematickém vraždění, ale i deportacích a různých formách perzekuce, tedy ve zločinných činnostech, které zde probíraná definice terorismu nezahrnuje.

Rozsudek Frank tento pohled nadále potvrzuje, kdy o Frankově podílu na okupaci Polska tvrdí: „*Byla nastolena vláda teroru podepřená hromadnými policejními soudy, které přikazovaly takové akce jako veřejné popravy dvaceti až sto Poláků a časté popravy rukojmích. Systém koncentračních táborů byl obecnou vládou započat založením notoricky známých táborů Treblinka a Majdanek.*“¹⁴⁹ Také Frank byl mimo jiné uznán vinným v bodě 4, tedy vinným zločiny proti lidskosti.

Propojení teroru na obyvatelstvu a zločinů proti lidskosti nadále prohlubují rozsudky tzv. Ad-hoc tribunálů. Mezinárodní trestní tribunál pro bývalou Jugoslávii tak například spojil teror se zločiny proti lidskosti v případě Kvočka, kde říká: „*Většina těchto zločinů byla zdá se spáchána s promyšleným úmyslem vytvořit atmosféru teroru a násilí a perzekuovat vězně...Soud shledává, že tato perzekuce naplňuje kritéria zločinu proti lidskosti.*“¹⁵⁰ Je však opět nezbytné uvést, že v tomto případě se jednalo o zločin perzekuce, který ze své podstaty nenaplňuje definici terorismu

148 IMT. Prosecutor v Frick. IMT Judgements [online]. 18.10.1945

149 IMT. Prosecutor v Frank. IMT Judgements [online]. 18.10.1945

150 ICTY. Prosecutor v Miroslav Kvočka. ICTY Trial Chamber judgements : IT-98-30/1-T [online]. 02.11.2001, odst.

používanou touto prací.

Také v případě Blaskić se v rozsudku ze dne 3.3.2000 v odstavci 505 dočteme, že: „*Jak obžaloba tak obhajoba popsala tento čin jako teroristický.*“ Také zde došlo k odsouzení za zločiny proti lidskosti.

Jak je vidět, spojení teroru a zločinů proti lidskosti má v mezinárodní judikatuře svou tradici, také je možné pozorovat, že ve výše uvedených případech docházelo k odsouzení za zločiny proti lidskosti či přímo zločin perzekuce a jiné a nikoli za terorismus, který přímo ve statutech příslušných tribunálech nebyl obsažen. Tento přístup dává určitou šanci k aplikaci podobného postupu u Mezinárodního trestního soudu. Jak již bylo mnohokrát zmíněno, teror, jak je popsán ve výše uvedených judikátech, není shodný s terorismem, jak jej chápe tato práce. Jedná se spíše o zločiny, kdy teror, potažmo vyvolání strachu, slouží například k vyhnání určité etnické či náboženské menšiny z určité oblasti, přičemž k tomu není nutné nikoho usmrtit či některým osobám značně uškodit na zdraví. Teror zde má tedy významově blíže k samotnému vyvolání strachu než k onomu komplexnímu fenoménu mezinárodního terorismu, jak jej laická veřejnost chápe kupříkladu od útoků na New York a Washington 11. září 2001. I přesto je možné se domnívat, že významový rozdíl v pojetí různých forem terorismu nemá u takového postupu významnou váhu a že by jej tedy bylo možné použít i na formy terorismu, kterými se tato práce zabývá především.

Pokud se týče srovnání výše uvedené definice terorismu s jednotlivými skutkovými podstatami zločinů proti lidskosti, je možné konstatovat, že za splnění již rozebraných podmínek je možné nalézt shodu v případě vraždy¹⁵¹ a vyhlazování¹⁵², byť vyhlazování není způsob, který si teroristické organizace běžně volí k prosazování svých cílů, představitelné takové případy jsou. Pokud se týká deportace¹⁵³ a věznění¹⁵⁴ zde by došlo k průniku pouze za podmínky, že by za takovým činem stál úmysl způsobit smrt či vážnou tělesnou újmu, například v případě deportace obyvatel vesnice doprostřed pouště, aby tam zahynuli z důvodu dehydratace, či věznění skupiny obyvatelstva bez přísunu základních životních potřeb za účelem jejich vyhladovění k smrti. Zločin perzekuce, jak bylo ukázáno, může nabýt různých podob, z nichž některé lze podle této práce klasifikovat jako terorismus. Perzekuce¹⁵⁵ však v tomto případě nebude stát jako samostatný zločin, neboť je sama o sobě v podstatě rozlišovacím kritériem pro klasifikaci některých zločinů. Také mizení osob¹⁵⁶, pokud je prováděno za účelem jejich usmrcení či zmrzačení a z důvodu donucení

151 Římský statut. [online]. 1998, čl. 7 odst. 1 písm. a)

152 Tamtéž, písm. b)

153 Tamtéž, písm. d)

154 Tamtéž, písm. e)

155 Tamtéž písm. h)

156 Tamtéž písm. i)

zastřašením, mŭže bŭt klasifikováno jako terorismus. Pro ŭčely tĕto práce je ale obzvláštĕ zajímavĕ písmeno k), tedy jiné nelidské činy podobné povahy spočívající v ŭmyslnĕm způsobenĕm velkých ŭtrap nebo tĕžké ŭjmy na zdraví či poruchy duševního nebo tĕlesného zdraví. Tato zbytkovÁ kategorie ve svĕ podstatĕ umoŭňuje stĕhat zločiny podobné povahy jako vŭše uvedené pŕed MTS, a to za splnĕnĕ vŭech podmĕnek. Je moŭžné se domnívat, ŭe prÁvĕ takovĕ zbytkovĕ ustanovenĕ mŭže bŭt jednou z nejschŭdnĕjších cest, jak pŕed MTS pŕĕpad terorismu pŕednĕst.

Pokud se tŭká ostatnĕch zločinŭ proti lidskosti, tyto sice mohou pŕedstavovat teror v ŭiřším slova smyslu, jak jej chÁpal napŕĕklad MezinÁrodnĕ trestnĕ tribunál pro bývalou JugoslÁvii, nenachÁzĕ se zde vŭak ŭÁdnŭ relevantnĕ prŭnik s definicí terorismu v ŭŭším slova smyslu, jak ji pŕedklÁdÁ tato prÁce.

5.6. Stĕhání terorismu pŕed MezinÁrodnĕm trestnĕm soudem jako zločinu genocidy

Genocida či genocidium mÁ mezi zločiny podle mezinÁrodnĕho prÁva zvlÁštĕnĕ postavenĕ. Jak jiŭ bylo vŭše uvedeno, spadal tento zločin nejprve mezi zločiny proti lidskosti¹⁵⁷, odkud se poslĕze postupnĕ vydĕloval. I pŕesto, ŭe je pŕedmĕtnŭ zločin dnes počĕtán jako samostatnÁ skutkovÁ podstata, svou vazbu na zločiny proti lidskosti si v mnohĕm zachovÁvÁ, proto pro nĕj platĕ mnohĕ z toho, co jiŭ bylo vŭše řečeno o zločinech proti lidskosti. Nejprve je vŭak nutnĕ ŭvĕst, v čem genocida spočívÁ. Tak jako v pŕedchozĕch čÁstech bude vychÁzeno z Řĕmského statutu.

Podle Řĕmského statutu se zločinem genocidy rozumĕ: „*kterŭkoli z nĕže uvedenŭch skutkŭ spÁchanŭch s ŭmyslem zničit ŭplnĕ nebo čÁstečnĕ nĕkterou nÁrodnĕ, etnickou, rasovou nebo nÁboŭenskou skupinu jako takovou:*

- (a) *zabitĕ pŕĕsluŭnĕkŭ tĕto skupiny;*
- (b) *zpŭsobenĕ tĕžké ŭjmy na tĕlesnĕm nebo duševnĕm zdraví pŕĕsluŭnĕkŭ tĕto skupiny;*
- (c) *ŭmyslnĕ ŭvedenĕ tĕto skupiny do takovŭch ŭivotnĕch podmĕnek, které mají pŕivodit její ŭplnĕ nebo čÁstečnĕ fyzickĕ zničenĕ;*
- (d) *zavedenĕ opatŕenĕ smĕřujĕcích k tomu, aby se v tĕto skupinĕ brÁnilo rozenĕ dĕtĕ;*
- (e) *nÁsilnĕ pŕevÁdĕnĕ dĕtĕ z tĕto skupiny do jiné skupiny.“*

Na zÁkladĕ tĕto definice mŭžeme rozeznat nÁsledujĕcí znaky typickĕ pro zločin genocidy a

¹⁵⁷ Kupŕĕkladu Norimberskŭ tribunál ji tam ještĕ zařazoval, viz. ARNOLD, Roberta. The ICC as a new instrument for repressing terrorism. USA 2004. str. 275

zároveň rozlišovací kritéria, která tento zločin oddělují od běžných zločinů proti lidskosti: v objektivní stránce tohoto zločinu máme především speciální cíl, kterým je určitá skupina, a to národní, etnická, rasová, či náboženská.

Obrat „s úmyslem“ pak napovídá, že ze subjektivního hlediska se vyžaduje úmysl, a to úmysl přímo ve vztahu k zničení, byť částečného některé z výše jmenovaných skupin.

Hlavní odlišností zločinu genocidy od zločinů proti lidskosti pak je vypuštění jakéhokoli civilního obyvatelstva coby předmětu útoku a naopak přítomnost zvláštního „genocidního“ úmyslu.

Pokud se týká judikatury, předně zde není zdaleka taková škála případů, kde by byla genocida stíhána, v druhé řadě pak existující případy většinou nejsou zmiňovány v souvislosti s terorismem. Klasické případy, kde byla genocida stíhána již tak byly vlastně zmíněny v sekci o stíhání terorismu jako válečného zločinu či zločinu proti lidskosti. Namátkou jmenujme případy *Akayesu či Krstić*, i zde však teror byl zmiňován pouze v souvislosti s jinými zločiny než genocidou.

Hlavním vodítkem, proč genocida a terorismus nebývají zmiňovány vedle sebe může být speciální úmysl. V případě genocidy totiž úmysl směřuje primárně ke zničení jedné z výše uvedených skupin, a to alespoň z části. Terorismus, jak ukazuje řada definic, které zde byly představeny, i ta, která byla nakonec vybrána jako vůdčí pro tuto práci, má za primární úmysl svými útoky vzbudit strach, který má donutit příslušnou autoritu či skupinu k určitému jednání či jeho opomenutí. Druhým důvodem pak může být relativní závažnost zločinu, kdy genocida bývá považována zločin nejzávažnější, dalo by se tedy říci, že genocida, byť provedená běžnými nástroji terorismu by za terorismus nebyla označena.

Pokud by se tak přece mělo stát, pak by čistě teoreticky musely být naplněny jak podmínky definice genocidy, tak definice terorismu daná touto prací. Lze si představit hrozbu provedení genocidy na určité skupině obyvatelstva za účelem donucení vlády země, na jejíž obyvatelstvo byl proveden útok, k určitému jednání. Forma, kterou by na sebe takový útok musel vzít by byl představitelný samozřejmě v případech zabíjení a těžkého ublížení na zdraví, tedy položky pod písmenem a) a b), dále uvedení skupiny do podmínek, které mají přivodit její úplné nebo částečné zničení, tedy položka c) a d), tedy zabránění v narození dalších dětí ve skupině. V případě položky c) je možné si představit teroristický útok formou zničení životního prostředí v místě, kde žije, například radioaktivním zamořením, či zničením úrody, v případě d) lze mít za to, že chemický útok způsobující neplodnost skupiny, může mít podobný efekt.

Všechny tyto hypotetické, někdy až velmi hypotetické útoky jsou možné pouze, pokud je přítomen genocidní úmysl a také úmysl takovým útokem vyvolat strach, který má sloužit k

donucení, jak již bylo deklarováno v souvislosti s cíli terorismu.

5.7. Stíhání terorismu jako zločinu agrese

Zločin agrese měl v Římském statutu své místo od počátku, avšak jurisdikci nad ním, jak již bylo řečeno, Mezinárodní trestní soud uplatňovat nemohl. Teprve nedávný bouřlivý vývoj související s revizní konferencí proběhnuvší v červnu 2010 v Kampale dává určitou naději na budoucí stíhání zločinu agrese nad tímto zločinem, byť se tak bude moci stát až za podmínek rozebíraných v této práci v části věnované pouze zločinu agrese. Pro prozkoumání možného stíhání zločinu terorismu coby zločinu agrese je nutné, stejně jako v předchozích obdobných sekcích představit, co je termínem zločin agrese myšleno v Římském statutu: „1. Pro účely tohoto statutu znamená „zločin agrese“ plánování, přípravu, iniciaci či provedení aktu agrese, který svým charakterem, závažností a měřítkem představuje zjevné porušení Charty OSN, předmětný čin byl spáchán osobou, která je vhodně postavena k velení či jinému ovládnutí politických nebo vojenských akcí státu.

2. Pro účely odstavce 1 znamená „akt agrese“ použití ozbrojené síly státem proti suverenitě, územní celistvosti či politické nezávislosti jiného státu, či jakkoli jinak v rozporu s Chartou OSN. Jakékoli z následujících jednání, bez ohledu na vyhlášení války, bude v souladu s Rezolucí Valného shromáždění Spojených národů č. 3314 (XXIX) ze dne 14.12.1974, považováno za akt agrese:

a) Invaze či útok ozbrojených sil státu proti území jiného státu, či jakákoli vojenská okupace, jakkoli dočasná, pokud je důsledkem takové invaze či útoku, nebo jakákoli anexe jiného státu či jeho části za použití síly.

b) Bombardování území státu ozbrojenými silami jiného státu nebo použití jakýchkoli zbraní státem proti území jiného státu.

c) Blokáda přístavů či pobřeží státu ozbrojenými silami jiného státu.

d) Útok ozbrojených sil státu proti pozemním, námořním či leteckým silám nebo proti námořním a leteckým flotilám jiného státu.

e) Použití ozbrojených sil jednoho státu, které jsou na území jiného státu s jeho svolením v rozporu s podmínkami danými v dohodě nebo jakékoli prodloužení jejich přímomnosti na tomto území po ukončení takové dohody

f) Jednání státu spočívající v povolení k použití svého území, které dal k dispozici druhému státu, ke

spáchání agrese proti třetímu státu.

g) Vyslání ozbrojených skupin, bojůvek, či žoldnéřů, za účelem spáchání takových činů, které představují akty použití ozbrojené síly proti jinému státu takového stupně závažnosti, jakého dosahují akty výše jmenované. Takový skutek musí být proveden státem či jeho jménem.“

Základními znaky tedy zde je provedení aktu agrese, který spočívá v použití ozbrojené síly státem proti suverenitě, územní celistvosti či politické nezávislosti jiného státu. Speciální podmínky pro způsobilost spáchat tento zločin jsou stejné jako u válečných zločinů, tedy v zásadě osoba, která má způsobilost ovlivňovat politické či vojenské procesy ve státě. Stále se tedy vyžaduje určitá spjatost se státem, dokonce natolik významná, aby případný pachatel v zásadě stát kontroloval do té míry, že se tento pod jeho vedením dopustí aktu agrese.

Otázkou samozřejmě je, jaká míra spjatosti se státem je dostatečná, aby určitá teroristická organizace mohla být považována za natolik spjatou s určitým státem, že by mohla naplnit znaky zločinu agrese. Mnohé teroristické organizace jsou některými státy financovány. Jako příklad může sloužit Kuba, Írán či Sýrie.¹⁵⁸ Tyto organizace však jménem svých „sponzorů“ nevystupují. Roberta Arnold dále kupříkladu tvrdí, že v případě útoku z 11. září 2001, tedy pokud by se udály po přistoupení Afghánistánu k Římskému statutu, by nemohl Usáma bin Ládín být stíhán pro zločin agrese, a to přestože byl blízce spjat s hnutím Táliban, které v podstatě kontrolovalo území Afghánistánu. Toto spojení však nepředstavovalo vedení či velení předmětnému hnutí, tudíž zde nebyly dostatečně naplněny podmínky pro pachatelství tohoto zločinu.¹⁵⁹

Většina forem terorismu představitelných jako vhodných pro stíhání v rámci zločinu agrese před Mezinárodním trestním soudem tak bude prováděna prostřednictvím státu či osobami stát de facto ovládajícími. Vzhledem k tomu, že některá teroristická uskupení, kupříkladu Hizballáh, fungují také jako politické strany, dalo by se v případě vhodných podmínek, tedy například pokud by určité hnutí vyhrálo volby a vládlo určitému státu, mohlo by použití teroristických taktik představovat jak zločin agrese kupříkladu podle písmene g), tak, za splnění podmínek definice touto prací předestřené, i zločin terorismu. Tím se však dostáváme k dalšímu znaku zločinu agrese, kterým je určitá intenzita útoku, který zjevně závažně porušuje Charku OSN. Nesmí se tedy jednat o izolované pohraniční incidenty či potyčky. Zajímavým ustanovením je pak v této souvislosti písmeno f), které hovoří o povolení použití území státu druhému státu za účelem agrese vůči třetímu státu. V dobách před schválením změny Římského statutu, která upravila zločin agrese a učinila tak další krok k jeho začlenění do jurisdikce Mezinárodního trestního soudu, někteří autoři soudili, že

158 U.S. Department of State : Chapter 3: State Sponsors of Terrorism [online]. USA : 2009

159 ARNOLD, Roberta. The ICC as a new instrument for repressing terrorism. USA : 2004. str. 332

by se podobné ustanovení mohlo vztahovat na státy, které umožňují teroristickým skupinám ze svého území útočit na území druhého státu, jako tomu je v případě raketových útoků proti státu Izrael z území Sýrie a Libanonu.¹⁶⁰

Terorismus coby zločin agrese, potažmo zločin proti míru není nikterak novým konceptem. V nedávné historii lze vzpomenout na útoky z 11. září 2001, po nichž NATO nabídlo USA aktivaci článku 5 Severoatlantické smlouvy.¹⁶¹ Článek 5 je jedním z nejdůležitějších prvků Severoatlantické smlouvy, jelikož svým členům zaručuje kolektivní obranu proti útokům. Tím, že NATO USA nabídlo aktivaci článku 5, uznalo, že se jeho člen stal obětí útoku a nevadilo přitom, že se nejedná o útok jiného státu, nebo alespoň o tom v té době nebylo zcela jasno. Článek 5 jasně říká: *Smluvní strany souhlasí, že ozbrojený útok proti jedné či více z nich v Evropě či Severní americe bude považován za útok proti všem smluvním stranám a tedy souhlasí, že pokud takový ozbrojený útok nastane, všechny smluvní strany pomohou napadené straně či stranám v souladu s právem na individuální či kolektivní sebeobranu takto upravenou článkem 51 Charty Organizace spojených národů, a to formou takové akce, jakou považují za nutné, individuálně či kolektivně, a to včetně použití ozbrojené síly za účelem obnovení a udržení bezpečnosti severoatlantické oblasti.*“ Jak z článku 5 vyplývá, Severoatlantická smlouva ponechává na interpretaci pojem ozbrojeného útoku. Nepředkládá žádné podmínky, dle kterých by bylo možné spolehlivě kategorizovat, že se jedná o ozbrojený útok dle této smlouvy. Takového útoku se v zásadě může dopustit každý, jestliže dosáhne dostatečné intenzity. NATO tedy právně vzato nic nebránilo prohlásit útoky z 11. září 2001 za ozbrojený útok proti členskému státu, neboť zde nebyly přítomny podmínky jako kupříkladu nutnost, aby pachatelem útoku byl jiný stát. Spojení mezinárodní judikatury ve věci zločinu agrese, dříve zločinů proti míru, a terorismu je velmi podobné jako u válečných zločinů. Je to především z toho důvodu, že zločiny proti míru se zabýval především Norimberský a Tokijský tribunál a často šlo o stejné obviněné jako v případě válečných zločinů, případně i zločinů proti lidskosti. Jak již bylo ukázáno, teror či terorismus je v souvislosti s těmito zločiny hojně zmiňován, jedná se však zhusta o teroristické kampaně proti politickým oponentům či za účelem pacifikace obyvatelstva, ať už na vlastním či okupovaném území. V obžalobě Norimberského tribunálu pak byl teror považován za nástroj konsolidace vlastní moci, která pak měla být použita k vedení agresivní války.¹⁶² V takovém pojetí se terorismus může stát zločinem proti míru, avšak v případě jednotlivého útoku není možné s jistotou říci, že by do této kategorie spadal. Podobný postoj zaujal

160ARNOLD, Roberta. The ICC as a new instrument for repressing terrorism. USA : 2004. str. 332.

161Invocation of Article 5 confirmed. Nato Update [online]. 2.10.2001.

162IMT. Nuremberg trial proceedings indictment. The Avalon Project : Nuremberg Trial Proceedings [online]. 2008, vol.1, bod 1, položka G

i Tokijský tribunál.¹⁶³

V souhrnu je tedy možné říci, že stíhat terorismus v podobě, jakou mu dává definice, kterou tato práce užívá, je značně obtížné, pokud ne rovnou nemožné. Jsou představitelné různé formy státního terorismu, respektive taktiky teroru použité státy mezi sebou, avšak ty již do předmětné definice z velké části nespádají. Použitelnost stíhání terorismu coby zločinu agrese je tedy diskutabilní a jak tato práce ukazuje, jeho stíhání by bylo praktičtější v případě jiného zločinu jako například zločinu proti lidskosti.

5.8. Shrnutí

Tato část práce si vzala za cíl porovnat definici terorismu představenou na začátku práce a zároveň převzatou z Úmluvy o potlačení financování terorismu, se zločiny podle mezinárodního práva tak, jak jsou koncipovány v Římském statutu. Účelem tohoto srovnání pak bylo zjistit, zda by bylo možné teroristické činy před Mezinárodním trestním soudem stíhat i za absence specifického ustanovení, které terorismus do jurisdikce MTS včleňuje. Tato možnost byla prozkoumána u válečných zločinů, zločinů proti lidskosti, zločinu genocidy a zločinu agrese.

V případě válečných zločinů je největší překážkou pro stíhání terorismu podmínka existence ozbrojeného konfliktu a podmínka spojení teroristického útoku s předmětným ozbrojeným konfliktem. Jak bylo řečeno výše, teror jako válečný zločin má svou poměrně dlouhou tradici a vlastní definici. Také bývá častěji spjat se státem coby pachatelem předmětného válečného zločinu, potažmo s individuální trestní odpovědností odpovědných osob. Vždy se však jedná o promyšlenou akci určitého rozsahu.

Pokud se týká zločinů proti lidskosti, zde již není přítomen omezující faktor v podobě nutnosti ozbrojeného konfliktu. Z doby, kdy byly zločiny proti lidskosti pouze zbytkovou kategorií válečných zločinů však zůstal relikv v podobě požadavku, aby útok byl veden proti civilnímu obyvatelstvu, což okruh možných obětí poněkud limituje. Neoddiskutovatelnou výhodou stíhání terorismu jako zločinu proti lidskosti je proti jiným zločinům i již výše zmiňovaná „zbytková skutková podstata“, která umožňuje stíhání zločinů podobných těm, které Římský statut výslovně jmenuje. Podle názoru autora této práce jsou zločiny proti lidskosti tou nejvhodnější kategorií pro stíhání terorismu pře Mezinárodním trestním soudem.

Zločin genocidy je, jak již bylo řečeno, speciálním zločinem proti lidskosti, který se z této

163ARNOLD, Roberta. The ICC as a new instrument for repressing terrorism. USA . str. 336

kategorie osamostatnil zejména díky závažnosti tohoto zločinu. Oproti zločinům proti lidskosti již zcela absentuje požadavek útoku proti civilnímu obyvatelstvu, naopak přibývá požadavek útoku proti určité skupině, a to buď národní, rasové nebo náboženské. Významnou překážkou pro stíhání terorismu jako zločinu genocidy pak je podmínka „genocidního úmyslu“, který by se v souvislosti s terorismem jen obtížně dokazoval, zvláště proto, že terorismus má za hlavní cíl donucení prostřednictvím strachu a nikoli vyhlazování. Z tohoto důvodu je zločin genocidy, dle názoru autora této práce méně vhodný ke stíhání terorismu než zločiny proti lidskosti.

V Římském statutu nově upravený zločin agrese vyžaduje aktivitu státu proti jinému státu. Individuální trestní odpovědnost dává pouze osobám schopným rozhodovací procesy ve státě ovládnout do té míry, že předmětným osobám dá možnost dopustit se agrese. Na rozdíl od zločinu genocidy pak tento zločin může být souzen až když je plně spáchán, zatímco v případě genocidy postačí naplnit podmínky útoku a alespoň jedna smrt v důsledku předmětného útoku. Příprava ani pokus se zde tedy netrestají. Vzhledem k charakteru většiny teroristických organizací tedy zločin agrese není příliš vhodný ke stíhání většiny forem terorismu.

..

6. Závěr

Cílem této práce bylo objasnit postavení terorismu v současném systému mezinárodního práva, a to především poměru terorismu a zločinů podle mezinárodního práva. Klíčovou otázkou pak bylo, zda je možné terorismus jako zločin podle mezinárodního práva stíhat. Důvodem pro tuto otázku pak bylo zejména založení Mezinárodního trestního soudu, tedy prvního stálého mezinárodního soudního tělesa s působností nad zločiny podle mezinárodního práva.

V úvodu práce byl nastíněn vývoj termínu terorismus a jeho definicí v průběhu dějin. Byly také představeny soudobé trendy v oblasti definice terorismu, a to zejména definice z úmluv některých regionálních mezinárodních organizací a EU nebo definice z chystané komplexní protiteroristické úpravy, tedy Všeobecné úmluvy o prevenci a potlačování terorismu. Z těchto definic byla pro účely této práce vybrána definice z Úmluvy po potlačení financování terorismu, a to zejména z toho důvodu, že se jedná o platnou právní úpravu a byla zde tak určitá šance, že budou odhaleny její limity a nedostatky.

V další části této práce bylo pojednáno o termínu zločinů podle mezinárodního práva. Předmětné zločiny byly vyjmenovány a charakterizovány, zejména co do jejich odlišností od „treaty crimes“ tedy zločinů založených mezinárodními úmluvami. Zaznamenán byl také trend postupného osamostatňování se některých skutkových podstat z důvodu jejich závažnosti a jejich transformace v samostatné zločiny podle mezinárodního práva, jak se stalo v případě genocidy a dle některých autorů se tak postupně děje i v případě mučení.

Třetí část této práce, tedy, nepočítaje úvod, představuje shrnutí současného mezinárodněprávního rámce boje proti terorismu. Představeno bylo třináct globálních protiteroristických úmluv, které tvoří páteř předmětného rámce. Zvláště bylo pojednáno o jejich obecné struktuře, východiscích, nástrojích a extradici podle předmětných úmluv. Popsány byly také nedostatky současné globální úpravy spočívající především v absenci komplexní úmluvy, která je již poměrně dlouho připravována na půdě OSN. Jako ilustrace určitých slabín tohoto systému byl zvolen případ Lockerbie, který, ač je doposud ojedinělý a nemusí mít hlubších následků, ukazuje na určité trendy v oblasti stíhání terorismu, jako kupříkladu vyšší zapojení Rady bezpečnosti OSN až do úrovně dočasné derogace platných mezinárodních úmluv v zájmu efektivnějšího stíhání pachatelů teroristických činů. V této souvislosti je zajímavé připomenout i zapojení Rady bezpečnosti OSN u procesů Mezinárodního trestního soudu, kde jsou Římským statutem dány Radě bezpečnosti OSN poměrně rozsáhlé pravomoci vůči Mezinárodnímu trestnímu soudu při absenci

jakýchkoli povinností. Zvýšená ingerence Rady bezpečnosti OSN do stíhání některých zločinů s mezinárodním přesahem se tak ukazuje být určitým trendem, v Římském statutu již i smluvně ustaveným.

Pátá část práce se zabývala otázkou, zda terorismus v současné době představuje zločin podle mezinárodního práva. Za tímto účelem byly představeny vybrané názory některých delegací při koncipování Římského statutu Mezinárodního trestního soudu i při revizní konferenci předmětného statutu v Kampale. U těchto názorů byl vyzorován konsenzus ohledně závažnosti zločinu terorismu, což by jistě byl jeden z důvodů, proč mezi zločiny podle mezinárodního práva řadit, zároveň zde však panovala shoda, že neexistuje žádná globálně přijatá definice terorismu, kterou by se případný nový zločin dle mezinárodního práva dal vymezit. V případě revizní konference dokonce zaznělo nemálo hlasů, které vyzývaly k posečkání do chvíle, kdy bude přijata Všeobecná úmluva o prevenci a potlačování terorismu na půdě OSN, aby tak nedocházelo ke zbytečnému zdvojování úsilí při nalézání akceptovatelné definice, či snad dokonce zbrždění tohoto procesu u OSN. Jakékoli zahrnutí terorismu mezi skutkové podstaty zahrnuté v Římském statutu a tím snad i mezi zločiny dle mezinárodního práva je do té doby vysoce nepravděpodobné. V návaznosti na pojednání o názorech politických byly představeny i vybrané judikáty národních soudů, které jsou i dnes relevantní, a to i přes jejich dřívější datum vydání. Na okolnostech, za kterých tyto judikáty vznikaly, se totiž výrazně mnoho nezměnilo, a tak i dnes jsou tato soudní rozhodnutí relevantním hlasem proti zařazování terorismu mezi zločiny podle mezinárodního práva, opět zejména z důvodu absence univerzálně uznávané platné definice.

V šesté části se tato práce zabývala otázkou, zda terorismus může být stíhán před Mezinárodním trestním soudem, ač není sám o sobě považován za zločin podle mezinárodního práva. Zkoumána byla možnost migrace určitých zločinů mezi zločiny podle mezinárodního práva, což bylo dokumentováno na zahrnutí zločinu apartheidu do Římského statutu, ač se do té doby jednalo o zločin upravený pouze úmluvou. Dále byla zkoumána možnost extenzivního výkladu a subsumpce na základě průniku skutkových podstat zločinů. Na podporu tvrzení, že takový postup je možný byl citován judikát týkající se subsumpce znásilnění mezi zločiny proti lidskosti v případě *Furundžija*.

V další části práce tak byla zkoumána možnost subsumpce zločinu terorismu na základě jeho definice předložené na začátku práce pod skutkové podstaty zločinů obsažené v Římském statutu. Nejprve byly zkoumány válečné zločiny. Byla zaznamenána určitá tradice stíhání teroru jako válečného zločinu, zároveň však bylo připomenuto, že teror v této formě se spíše projevoval ve formě terorizování obyvatelstva státu či okupovaného území ze strany státu či okupujícího státu,

tedy ve formě, která se současným mezinárodním terorem nemá mnoho společného. Podrobněji bylo tedy rozebráno pachatelství válečných zločinů a chráněné osoby, tedy osoby, na nichž je možné dopustit se válečného zločinu. Následně bylo provedeno srovnání definice terorismu dané touto prací s jednotlivými skutkovými podstatami představujícími válečné zločiny a bylo seznáno, že za splnění podmínek pro existenci válečných zločinů, jako je například existence ozbrojeného konfliktu a spjatost zločinu s předmětným konfliktem, může terorismus skutečně jako válečný zločin být stíhán.

V případě zločinů proti lidskosti byly opět představeny jednotlivé skutkové podstaty, jak je vypočítává Římský statut mezinárodního trestního soudu, dále bylo pojednáno o mezinárodní judikatuře zmiňující teror a zločiny proti lidskosti a následně bylo provedeno obdobné porovnání skutkových podstat, jaké proběhlo již u válečných zločinů. Bylo konstatováno, že zločiny proti lidskosti oproti válečným zločinům nemusí splnit podmínku existence ozbrojeného konfliktu či spjatosti zločinu s předmětným konfliktem. Jako poněkud omezující ustanovení byl představen požadavek, aby útok směřoval proti civilnímu obyvatelstvu, což není právě šťastná formulace a jedná se tak spíše o relikv z doby, kdy zločiny proti lidskosti představovaly spíše zbytkovou kategorii válečných zločinů, respektive kategorii, na jejímž základě bylo možné soudit zločince, jejichž činy nespádaly přesně pod válečné zločiny. V neposlední řadě byl také proveden rozbor termínu „rozsáhlý nebo systematický útok“, který je klíčový pro určení, zda byl spáchán zločin proti lidskosti. Zvláštní zmínku zasluhuje část o takzvaném „zbytkovém ustanovení.“ tedy ustanovení, které kriminalizuje jednání svou povahou a závažností podobná ostatním v příslušném článku Římského statutu jmenovaným. Také díky existenci tohoto ustanovení považuje tato práce souzení terorismu coby zločinu proti lidskosti za nejvýhodnější variantu.

Po zločinech proti lidskosti se tato práce zabývá srovnáním terorismu se zločinem genocidy dle Římského statutu. Bylo poznamenáno, že se zločin genocidy díky své závažnosti postupně vydělil ze zločinů proti lidskosti a je vůči nim v poměru speciality. Proti zločinům proti lidskosti byl konstatován zásadní rozdíl v podobě absence požadavku útoku proti civilnímu obyvatelstvu. Vymezeny však byly skupiny, proti kterým je možno genocidu provést. Rozebírán byl také termín „genocidní úmysl“, přičemž byla konstatována určitá nevhodnost stíhání terorismu jako genocidy z důvodu jiného hlavního úmyslu, tedy v případě terorismu donucení k určitému jednání či jeho opomenutí prostřednictvím činů vzbuzujících strach. Byly také srovnány skutkové podstaty spadající pod zločin genocidy, přičemž bylo konstatováno, že za dodržení znaků obou zločinů je v některých skutkových podstatách možné dopustit se terorismu coby genocidy a snad jej tedy tak i stíhat. Přesto byla konstatována snížená vhodnost stíhání terorismu coby zločinu genocidy oproti

kupříkladu stíhání terorismu jako zločinu proti lidskosti.

V Římském statutu nově upravený zločin agrese představuje díky aktuálnímu datu úpravy jedinečnou příležitost pro potenciálně originální výzkum. Jeho srovnání se zločinem terorismu však pravděpodobně žádnou originální teoretickou konstrukci nepřinese. Byla představena judikatura Norimberského a Tokijského tribunálu ve věci zločinů proti míru, která zároveň zmiňovala i teror. Bylo zde konstatováno mnoho společných znaků s válečnými zločiny, zejména co do pachatele zločinu, přesto, nebo možná právě proto, vzhledem k povaze zločinu agrese coby zločinu bytostně spjatého se státem či osobami stát ovládajícími, nejeví se tento zločin právě vhodným ke stíhání většiny forem teroristických útoků, které byly v posledních letech na světě provedeny.

Pokud se týká závěrů této práce, je možné konstatovat, že ač terorismus dle řady názorů nepředstavuje zločin podle mezinárodního práva sám o sobě, může za určitých okolností a splnění příslušných podmínek naplnit skutkovou podstatu některého ze zavedených zločinů podle mezinárodního práva. Ze všech zavedených zločinů podle mezinárodního práva pak pravděpodobně nejsnazší variantou bude stíhání terorismu jako zločinu proti lidskosti, a to zejména z důvodu absence požadavku existence ozbrojeného konfliktu. Jedním z účelů této práce také bylo zhodnocení touto prací použité definice terorismu, která vychází z definice dané Úmluvou pro potlačení financování terorismu. Jak je vidět v průběhu práce, předmětná definice poměrně výstižně zahrnuje celou řadu teroristických útoků zejména nestátních organizací. Existují však případy státního teroru, které takto byly i stíhány, které se však svým záběrem s definicí danou touto prací nekryjí. Jedná se zejména o případy terorizování obyvatelstva jinými prostředky než zabíjením a mrzačením, což jsou základní prvky předmětné definice. Výše uvedené nedostatky pak mohou být jedním z důvodů, proč se tato definice nestala základem univerzálního stíhání terorismu a stále se čeká na přijetí všeobecné úpravy.

V průběhu psaní této práce došlo k poměrně zásadní změně Římského statutu mezinárodního trestního soudu, jejíž nejvýznamnější částí bylo přijetí definice zločinu agrese. Tento zločin se však nezdá být příliš relevantní pro stíhání terorismu. Další směry výzkumu v tomto tématu by dle názoru autora měly více zahrnovat státní či státy sponzorovaný terorismus. Od útoků na New York a Washington 11.zář 2001 se zdá být pozornost velké části autorů zaměřena na terorismus nestátních organizací typu Al-Káida a výzkum státního teroru či možné syntézy obou podob teroru do určité jednotné definice tím do jisté míry trpí.

Z postojů delegací na revizní konferenci Římského statutu v Kampale lze vyčíst vysokou míru uvědomění si závažnosti teroristických činů, byť je zde určitá zdrženlivost dublovat stahy OSN v případě komplexní definice terorismu, jež by mohla být podkladem pro skutkové podstaty

zločinu terorismu v budoucnu zahrnuté do Římského statutu. Z toho však může vyplývat zvýšená ochota smluvních stran Římského statutu obohatit předmětný dokument o příslušná ustanovení o zločinu terorismu po přijetí Všeobecné úmluvy o prevenci a potírání terorismu na půdě OSN. Takový krok by učinil celou tuto práci rázem obsolentní. Avšak do doby, kdy bude zločin terorismu do Římského statutu zahrnut, popřípadě do doby, než bude ustaven nějaký jiný rovnocenný globální judiciální mechanismus, má výzkum podobné povahy stále svou relevanci.

7. Bibliografie

7.1. Odborné publikace

ANDERSON, Michael R., et al. The International Law Commission and the Future of International Law. Velká Británie : The British Institute of International and Comparative Law, 1998. 239 s. ISBN 0-903067-95-1.

ARNOLD, Roberta. The ICC as a new instrument for repressing terrorism. 1. Ardsley, USA : Transnational Publishers, Inc., 2004. 382 s. ISBN 1-57105-328-X.

BROWNLIE, Ian. Public International Law, Sixth Edition. Velká Británie: Oxford University Press, 2004. 742 s. ISBN 0-19-926194-6

CASSESE, Antonio. International Law. 4. Oxford, Velká Británie. : Oxford University Press, 2003. 469 s. ISBN 0-19-829998-2.

CASSESE, Antonio, et al. The Rome Statute of the International Criminal Court : A Commentary Vol.I. I. New York : Oxford University Press, 2002. 1048 s. ISBN 0-19-924312-3.

CÍSAŘOVÁ , Dagmar, et al. *Trestní právo procesní : Edice vysokoškolské právnícké učebnice*. 4. aktualiz. vyd. Praha : Linde Praha, a.s., 2006. 871 s. Vysokoškolské právnícké učebnice. ISBN 80-7201-594-X.

CREMER, Hans Joachim, et al. Tradition und Weltoffenheit des Rechts: Festschrift für Helmut Steinberger. 1. vydání. Berlin : Springer, 2002. 1483 s. ISBN 3540429549.

ČEPELKA, Čestmír, ŠTURMA, Pavel. Mezinárodní právo veřejné. 1. vyd. Praha : C.H.Beck, 2008. 881 s. Právnícké učebnice. ISBN 978-80-7179-728-9.

DUFFY, Helen. The 'War on Terror' and the Framework of International Law. 3rd reprint. Velká Británie : Cambridge University Press, 2007. 540 s. ISBN 978-0-521-83850-4.

JORGENSEN, Nina H.B. The Responsibility of states for international crimes. Oxford : Oxford University Press, 2000. 336 s. ISBN 0-19-925800-7. (str. 91 – rozlišení ius cogens a mezinárodních zločinů

DAVID, Vladislav; MALACKA, Michal. Fenomén mezinárodního terorismu. 1. Praha : Linde Praha, a.s. - Právnícké a ekonomické nakladatelství a knihkupectví Bohumily Hořínkové a Jana

Tuláčka, 2005. 143 s. ISBN 80-7201-524-9.

MALENOVSKÝ, Jiří. Mezinárodní právo veřejné : jeho obecná část a poměr k jiným právním systémům, zvláště k právu českému. 5. podst. uprav. a dopl. vyd. Brno : Masarykova univerzita a nakladatelství Doplněk, 2008. 552 s. ISBN 978-80-210-4474-6.

POTOČNÝ, Miroslav, ONDŘEJ, Jan. Mezinárodní právo veřejné : Zvláštní část. 3. rozš. vyd. Praha : C.H.Beck, 1996. 389 s. ISBN 80-7179-358-2.

SCHEU, Harald Christian, et al. Právní aspekty boje proti terorismu. Harald Christian Scheu. 1. vyd. Praha : Informační středisko pro otázky boje proti terorismu, 2005. 229 s. Současné aspekty terorismu; sv. 5. ISBN 80-85889-67-6.

ŠTURMA, Pavel; NOVÁKOVÁ, Jana; BÍLKOVÁ, Veronika. Mezinárodní a evropské instrumenty proti terorismu a organizovanému zločinu. 1. vydání. Praha : C. H. Beck, 2003. 378 s. ISBN 80-7179-305-1

ŠTURMA, Pavel. Mezinárodní trestní soud a stíhání zločinů podle mezinárodního práva. Vyd. 1. Praha : Karolinum, 2002. 311 s. ISBN 80-246-0305-5.

7.2. Odborné články a online zdroje

DUFFY, Helen; SUHR, Brigitte. The Debate on Constitutional Compatibility with the ICC. The Monitor [online]. 2000, č.15, [cit. 2010-09-30]. Dostupný z WWW: <http://www.hrw.org/campaigns/icc/docs/constitutional_compatibility.pdf>.

FOLTIN, Pavel, ŘEHÁK, David. Mezinárodní spolupráce v boji proti terorismu. *Obrana a strategie* [online]. 2007, roč. 2007, č. 1 [cit. 2008-12-09]. Dostupný z WWW: <<http://www.defenceandstrategy.eu/cs/aktualni-cislo-1-2007/clanky/mezinarodni-spoluprace-v-boji-proti-terorismu.html>>.

GASSER, Hans-Peter. Acts of terror, “terrorism” and international humanitarian law. *International Review of the Red Cross* [online]. 2002, vol. 84, No.847, [cit. 2010-10-15]. Dostupný z WWW: <[http://www.icrc.org/Web/eng/siteeng0.nsf/htmlall/5FLCCX/\\$File/irrc_847_Gasser.pdf](http://www.icrc.org/Web/eng/siteeng0.nsf/htmlall/5FLCCX/$File/irrc_847_Gasser.pdf)>.

GELLER, Doron. *The Capture of Adolf Eichmann. Jewish Virtual Library* [online]. 2007 [cit. 2010-10-09]. Dostupný z WWW: <<http://www.jewishvirtuallibrary.org/jsource/Holocaust/eichcap.html>>.

LEPPARD, David. *US says it has right to kidnap British citizens. Times Online* [online]. 2.12.2007 [cit. 2010-10-09]. Dostupný z WWW:

<http://www.timesonline.co.uk/tol/news/world/us_and_americas/article2982640.ece>

MARTENCZUK, Bernd. The Security Council, The International Court and Judicial Review: What Lessons from Lockerbie. *European Journal of International Law* [online]. 1999, 10, 3, [cit. 2010-09-30]. Dostupný z WWW: <<http://www.ejil.org/pdfs/10/3/598.pdf>>.

MCCORMACK, Timothy; ROBERTSON, Sue. Jurisdictional Aspects of the Rome Statute for the New International Criminal Court. *Melbourne University Law Review* [online]. 1999, č.25, [cit. 2010-09-30]. Dostupný z WWW: <<http://www.austlii.edu.au/au/journals/MULR/1999/25.html>>.

PLACHTA, Michael. The Lockerbie Case: The Role of the Security Council in Enforcing the Principle Aut Dedere Aut Judicare. *European Journal of International Law* [online]. 2001, č.12, [cit. 2010-09-30]. Dostupný z WWW: <<http://www.ejil.org/pdfs/12/1/499.pdf>>.

SAUL, Ben. The Legal Response of the League of Nations to Terrorism. *Journal of International Criminal Justice* [online]. 2006, 4., vol. 4, [cit. 2010-10-11]. Dostupný z WWW: <<http://jicj.oxfordjournals.org/content/4/1/78.full.pdf>>.

7.3. Dokumenty

7.3.1. Judikatura

ICTR. Prosecutor v Jean-Paul Akayesu. ICTR Trial Chamber 1 judgements : ICTR-96-4-T [online]. 02.09.1998, [cit. 2010-10-13]. Dostupný z WWW: <<http://69.94.11.53/ENGLISH/cases/Akayesu/judgement/akay001.htm>>.

ICTY. Prosecutor v Anto Furundžija. Trial Chamber judgments : IT-95-17/1-T [online]. 10.12.1998, [cit. 2010-10-13]. Dostupný z WWW: <<http://www.icty.org/x/cases/furundzija/tjug/en/fur-tj981210e.pdf>>.

ICTY. Prosecutor v Miroslav Kvočka. ICTY Trial Chamber judgements : IT-98-30/1-T [online]. 02.11.2001, 1, [cit. 2010-10-13]. Dostupný z WWW: <<http://www.icty.org/x/cases/kvocka/tjug/en/kvo-tj011002e.pdf>>.

ICTY. Prosecutor v Tihomir Blaškić. Trial Chamber judgments: IT-95-14-A [online]. 3.3.2000, [cit. 2010-10-13]. Dostupný z WWW: <<http://www.icty.org/x/cases/blaskic/acjug/en/bla-aj040729e.pdf>>.

IMT. Prosecutor v Frank. IMT Judgements [online]. 18.10.1945, [cit. 2010-10-13]. Dostupný z WWW: <<http://avalon.law.yale.edu/imt/judfrank.asp>>.

IMT. Prosecutor v Frick. IMT Judgements [online]. 18.10.1945, [cit. 2010-10-13]. Dostupný z WWW: <<http://avalon.law.yale.edu/imt/judfrick.asp>>.

La Cour de Cassation. S.O.S. Attentats v Muammar Kadhafi. Decisions de la Chambre Criminelle [online]. 13.03.2001, 1, [cit. 2010-10-14]. Dostupný z WWW: <http://www.cap-office.net/_zfiles0/sos-attentats/8C785CD4C98141F2B2E4EC6E127389F5.pdf>

United States Court of Appeal for the District of Columbia Circuit. Tel Oren v. Lybian Arab Democratic Republic. 1 [online]. 1982, 1, [cit. 2010-10-13]. Dostupný z WWW: <<http://homepage.ntlworld.com/jksonc/docs/tel-oren-726F2d774.html>>.

7.3.2. Právní předpisy a mezinárodní smlouvy

Briand-Kelloggův pakt. The Avalon Project [online]. 1928, [cit. 2010-10-13]. Dostupný z WWW: <<http://www.yale.edu/lawweb/avalon/imt/kbpact.htm>>.

ICC. Elements of Crimes. 1 [online]. 2002, [cit. 2010-10-14]. Dostupný z WWW: <http://www.icc-cpi.int/NR/rdonlyres/9CAEE830-38CF-41D6-AB0B-68E5F9082543/0/Element_of_Crimes_English.pdf>.

ICTY. Statut Mezinárodního trestního tribunálu pro bývalou Jugoslávii [online]. 1. New York, USA : ICTY, 25.5.1993, 30.11.2000 [cit. 2010-10-01]. Dostupné z WWW: <http://www.icls.de/dokumente/icty_statut.pdf>.

ICTR. Statut Mezinárodního trestního tribunálu pro Rwandu [online]. 1. New York, USA : ICTR, 1994 [cit. 2010-10-01]. Dostupné z WWW: <<http://www.un.org/icttr/statute.html>>.

Principles of International Law Recognized in the Charter of the Nüremberg Tribunal and in the Judgment of the Tribunal. International Humanitarian Law - Treaties & Documents [online]. 1950, 1, [cit. 2010-10-13]. Dostupný z WWW: <<http://www.icrc.org/ihl.nsf/full/390>>.

Protokol k Úmluvě o ochraně civilistů v čase války (Ženevské úmluvě IV).1977,[cit. 2010-10-01] Dostupný z WWW: <<http://www.icrc.org/ihl.nsf/FULL/475?OpenDocument>>.

Protokol č. 2 k Úmluvě o ochraně civilistů v čase války (Ženevské úmluvě IV).1977, [cit. 2010-10-01] Dostupný z WWW: <<http://www2.ohchr.org/english/law/protocol2.htm>>.

Rámcové rozhodnutí Rady EU č. 2002/475/JHA [online]. [cit. 2010-10-09]. Dostupný z WWW: <<http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=CELEX:32002F0475:EN:HTML>>

Římský statut. [online]. 1998, [cit.2010-10-13]. Dostupný z WWW: <<http://untreaty.un.org/cod/icc/statute/rome fra.htm>>.

Úmluva o potlačování financování terorismu [online]. 1999, [cit. 2010-10-14]. Dostupný z WWW: <<http://treaties.un.org/doc/db/Terrorism/english-18-11.pdf>>.

Úmluva LAS o potlačování terorismu [online] 1998 [cit. 2010-10-09]. Dostupný z WWW: <<http://www.al-bab.com/arab/docs/league/terrorism98.htm>>

Úmluva o ochraně civilistů v čase války (Ženevská úmluva IV). . 1949, [cit. 2010-10-01] Dostupný z WWW: <<http://www.icrc.org/ihl.nsf/385ec082b509e76c41256739003e636d/6756482d86146898c125641e004aa3c5>>.

Úmluva o potlačení nezákonné činnosti ohrožující bezpečnost civilního letectví .[online]. 1971,[cit. 2010-10-13]. Dostupný z WWW: <<http://www.un.org/en/sc/ctc/docs/conventions/Conv3.pdf>>.

Úmluva o prevenci a potlačení terorismu. Liga národů. 1937. [cit. 2010-10-01] Dostupný z WWW: <<http://www.jur.uib.no/ansatte/joreh/temasider/internasjonalisering/Convention%20on%20terrorism%201937.pdf>>

Úmluva o prevenci a postihu zločinů proti mezinárodně chráněným osobám včetně diplomatických představitelů. [online]. 1977, [cit. 2010-10-13]. Dostupný z WWW: <<http://www.un.org/en/sc/ctc/docs/conventions/Conv4.pdf>>.

Úmluva o předcházení terorismu a boji proti němu, OAJ [online] 1999 [cit. 2010-09-09]. Dostupný z WWW: <http://untreaty.un.org/English/Terrorism/oau_e.pdf>

Úmluva o zacházení s válečnými zajatci (Ženevská úmluva III). . 1949, [cit. 2010-10-01] Dostupný z WWW: <<http://www.icrc.org/ihl.nsf/7c4d08d9b287a42141256739003e63bb/6fef854a3517b75ac125641e004a9e68> >.

7.3.3. Ostatní dokumenty

BALLIN, Ernst Hirsch. Speech by the minister of Justice. 8th session of ASP [online]. 19.9.2009, [cit. 2010-10-13]. Dostupný z WWW: <http://www.icc-cpi.int/iccdocs/asp_docs/ASP8/Statements/ICC-ASP-ASP8-GenDeba-Netherlands-ENG.pdf>.

General Assembly. Report of the Ad Hoc Committee established by General Assembly resolution 51/210 of 17 December 1996 : Sixth session (28 January-1 February 2002). Official Records Fifty-seventh Session Supplement No. 37 (A/57/37) [online]. 2002, 1, [cit. 2010-10-13]. Dostupný z WWW: <[http://daccess-ods.un.org/access.nsf/Get?OpenAgent&DS=A/57/37\(supp\)&Lang=E](http://daccess-ods.un.org/access.nsf/Get?OpenAgent&DS=A/57/37(supp)&Lang=E)>.

HARRINGTON, Joanna. The End of Stocktaking and on to the Main Event. EJIL: Talk! : European Journal of International Law Blog [online]. 2010, 3., č.1, [cit. 2010-10-12]. Dostupný z WWW: <<http://www.ejiltalk.org/the-end-of-stocktaking-and-on-to-the-main-event/>>.

ICC. Annexes. Assembly of State Parties - 8th meeting [online]. 2009, 8, 1, [cit. 2010-10-13]. Dostupný z WWW: <http://www.icc-cpi.int/iccdocs/asp_docs/ASP8/OR/OR-ASP8-Vol.I-ENG.Annexes.pdf>.

ICC. Resolution RC/Res.6. ASP 13th plenary Meeting [online]. 11.6.2010, 1, [cit. 2010-10-13]. Dostupný z WWW: <http://www.icc-cpi.int/iccdocs/asp_docs/Resolutions/RC-Res.6-ENG.pdf>.

ICC. Final Act of the United Nations Diplomatic Conference of Plenipotentiaries on the Establishment of an International Criminal Court. ICC basic documents [online]. 17.7.1998, 1, [cit. 2010-10-13]. Dostupný z WWW: <<http://untreaty.un.org/cod/icc/statute/finalfra.htm>>.

IMT. Nuremberg trial proceedings indictment. The Avalon Project : Nuremberg Trial Proceedings [online]. 2008, vol.1, [cit. 2010-10-13]. Dostupný z WWW: <<http://avalon.law.yale.edu/imt/count.asp>>.

International Law Commission. ILC Yearbook [online]. 1950, vol.1, [cit. 2010-09-30]. Dostupný z WWW: <[http://untreaty.un.org/ilc/publications/yearbooks/Ybkvolumes\(e\)/ILC_1950_v1_e.pdf](http://untreaty.un.org/ilc/publications/yearbooks/Ybkvolumes(e)/ILC_1950_v1_e.pdf)>.

International Law Commission. ILC Yearbook [online]. 1950, vol.2, [cit. 2010-09-30]. Dostupný z WWW: <[http://untreaty.un.org/ilc/publications/yearbooks/Ybkvolumes\(e\)/ILC_1950_v2_e.pdf](http://untreaty.un.org/ilc/publications/yearbooks/Ybkvolumes(e)/ILC_1950_v2_e.pdf)>.

Invocation of Article 5 confirmed. Nato Update [online]. 2.10.2001, 1, [cit. 2010-10-13]. Dostupný z WWW: <<http://www.nato.int/docu/update/2001/1001/e1002a.htm>>.

Pinochet 'tortures not crimes against humanity'. BBC News [online]. 27.01.1999, 1, [cit. 2010-10-13]. Dostupný z WWW: <<http://news.bbc.co.uk/2/hi/264221.stm>>

Rada bezpečnosti OSN, Rezoluce Rady bezpečnosti č. 1566 , S/RES/1566 (2004), [cit. 2010-10-11] Dostupný z WWW: <<http://www.unhcr.org/refworld/docid/42c39b6d4.html>>

Rada bezpečnosti OSN, Rezoluce Rady bezpečnosti OSN č.1674 (2006) [cit. 2010-10-09]. Dostupný z WWW: <<http://daccessdds.un.org/doc/UNDOC/GEN/N06/331/99/PDF/N0633199.pdf?OpenElement>>

Security Council Counter-Terrorism Committee. International Laws : Ratification statuses. [online]. 2010, [cit. 2010-10-13]. Dostupný z WWW: <<http://www.un.org/en/sc/ctc/laws.html>>

United Nations Information Centre in Sydney for Australia, New Zealand and the South Pacific. Terrorism should be 'Core Crime' of proposed International Court India tells preparatory committee : Others Say Adding 'Core Crimes' to Draft Statute Will Further Delay Court's

Establishment. Preparatory Committee on Establishment L/2766 [online]. 27.3.1996, 1, [cit. 2010-10-13]. Dostupný z WWW: <<http://www.coalitionfortheicc.org/documents/Terrorism27Mar96.pdf>>.

United Nations : Measures to eliminate terrorism [online]. 1996, 18.06.2010 [cit. 2010-10-13]. The ad-hoc committee established by General Assembly resolution 51/210 of 17 December 1996 . Dostupné z WWW: <<http://www.un.org/law/terrorism/index.html>>.

United Nations. United Nations Treaty Collection: International Convention on the Suppression and Punishment of the Crime of Apartheid ratification status [online]. New York : 2010 [cit. 2010-10-13]. Dostupné z WWW: <http://treaties.un.org/pages/ViewDetails.aspx?src=TREATY&mtdsg_no=IV-7&chapter=4&lang=en>.

U.S. Department of State : Chapter 3: State Sponsors of Terrorism [online]. USA : 2009 [cit. 2010-09-24]. Country Reports on Terrorism 2009. Dostupné z WWW: <<http://www.state.gov/s/ct/rls/crt/2009/140889.htm>>.

Valné shromáždění OSN, Rezoluce Measures to eliminate international terrorism, 16 .1. 1997, A/RES/51/210, [cit. 2010-10-11] Dostupný z WWW: <<http://www.unhcr.org/refworld/docid/49997ae127.html>>

8. Abstract

Terrorism as a crime under international law

The purpose of this thesis is to assess the possibility of prosecuting terrorist attacks as crimes under international law and analyse the feasibility of their prosecution before the International Criminal Court. The reason for this research is twofold. First, compared to the international academic scene, Czech research related to this topic is relatively sparse. Second, the international terrorism has grown into a massive issue of international significance and its global aspects leave the traditional national judicial mechanisms somewhat lacking with regards to the efficiency in its prosecution. The author has therefore attempted to examine the possibility of using the only permanent global judicial body available in today's world, the International Criminal Court.

The thesis is composed of six chapters, each of them dealing with different aspects of prosecuting the terrorism as an international crime. Chapter One is introductory and defines basic thoughts upon which this thesis builds. It also presents the structure of the thesis with regards to possible issues which may arise during its course. It also explains the reasons for said research as described in the first paragraph of this abstract.

Chapter Two is concerned with the term terror and terrorism. The first part serves as a brief historical overview of how this term came into existence and how it evolved throughout the history from its first mention during the French Revolution to its modern understanding. The second part of this chapter presents various definitions found in contemporary treaties, both global and regional. In conclusion, this chapter chooses a definition of terrorism based on the International Convention for the Suppression of the Financing of Terrorism, as this definition comes from a global treaty which is now in power. It has also become one of the secondary aims of this thesis to assess the possible shortcomings of said definition with regards to its practical use as a measure of determining which relevant clauses of the Rome Statute of International Criminal Court might be used for prosecuting terrorist attacks.

Chapter Three is concerned with the term crimes under international law. In its first part, a brief historical overview as to which crimes constituted a crime under international law, is made. Next, all of the contemporary crimes under international law are briefly presented. Special emphasis

is put on contemporary trends of individual crimes being separated from their respective crime categories for reasons of their gravity, as shown on the crime of genocide and potentially the crime of torture. In the end, a brief attempt at examining the peremptory norms of international law and their relations to crime under international law is made.

Chapter Four concentrates on contemporary counter-terrorism legal framework. The thirteen global anti-terrorism treaties are briefly presented, after which their structure and particulars are examined. Special attention is devoted to extradition under said treaties. The second part focuses on the weaknesses of said framework citing the Lockerbie case, albeit a single instance, where such occurrences took place, as a possible precedent and therefore a weakening influence on the current global anti-terrorism treaty instrument framework.

Chapter five attempts to ascertain whether terrorism constitutes a crime under international law. Citing opinions from the drawing sessions of Rome Statute as well as the revision conference sessions, and citing several national judicial decisions, a conclusion is reached that the terrorism itself does not constitute a crime under international law for reason of absence of a universally acknowledged definition. It is also noted that the gravity and despicability of this crime is widely recognized and pending a universally recognized definition, this widely accepted opinion could lead to a possible future inclusion of terrorism among crimes under international law. The second part of this chapter focuses on the question whether the crime of terrorism could be brought before the International Criminal Court, notwithstanding its absence from the Rome Statute. An example of prosecuting crimes not specifically included in the statutes of ad-hoc tribunals is made with regards to rape in the *Furundzija* case. With regards to including crimes not necessarily universally recognized as core crimes, crime of apartheid, previously condemned by the Convention on the Suppression and Punishment of the Crime of Apartheid is mentioned. It is true that this convention condemns apartheid as crime against humanity, it is however also true this fact is stated by a treaty. Its inclusion into the Rome Statute has most definitely confirmed its status as a Crime under international law, although its status as a „core crime“ is still a bit unclear, which makes apartheid a good example of how even crimes that do not necessarily constitute core crimes may find its way in the relevant statute. Upon confirming that other crimes than those specifically listed in the Rome statute under the condition that they fulfil the necessary elements, this thesis further proceeds to compare the aforementioned definition of terrorism with the provisions of the Rome Statute.

First the war crimes are compared to the terrorism. This part specifically mentions the

requirement of an armed conflict and the nexus of the crime to said conflict. Also, the specific requirements as to who might be the perpetrator of such crime are mentioned as well as the questions of protected persons under international humanitarian law. It is concluded that the aforementioned requirements present a hindrance to prosecuting contemporarily most frequent forms of terrorism. However, most of the war crime provisions could provide basis for terrorism prosecution if conditions of both war crime provisions and the terrorism definition are fulfilled.

Second, crimes against humanity were subjected to the same process. The absence of the armed conflict requirement is noted. However, the crimes against humanity call for an attack against any civilian population, thereby limiting the possible scope of victims unnecessarily. The term „widespread or systematic attack“ is also examined with regards as to what constitutes such attack. Also, the specific provision for „other crimes“ similar in their character to those already in the Rome Statute is notable for its usability for terror prosecution. It is concluded that notwithstanding the somewhat limiting scope of victims, the crimes against humanity are probably the most suitable category of crimes under international law for prosecuting terrorism.

Next, the crime of genocide is also examined. The absence of limitations regarding victims is noted. It is however also stated that genocide can only be committed against one of groups specifically cited in the Rome statute, including racial, national and ethnic. The special requirement of genocidal intent is also examined, concluding, that the intent of terrorism is to spread terror, which helps the terrorists influence the object of the terrorizing to act or omit action as per the terrorist demand. The genocidal intent could therefore very seldom be a primary driving force behind a terrorist attack. The crime of genocide is thus largely unsuited for prosecuting terrorism.

Finally, the crime of aggression, a crime only recently defined in the Rome statute is examined. This crime is very much connected to being state perpetrated or perpetrated by persons able to influence the political processes of a country to reach its objectives. But, being a largely state-based crime, it is unsuited for prosecution of terrorism.

Conclusions are drawn in Chapter Six. The main aim of the thesis is to examine the possibility of prosecuting the terrorist attacks before the International Criminal Court. The hypotheses, that this indeed is possible has been reached. The most suitable category for such prosecution would most probably be the crimes against humanity. The secondary aim of examining the possible shortcomings of the definition of terrorism given in this thesis was met as well. It was found that the

aforementioned definition is strict with regards to conducts previously tried as crimes under international law. The definition itself includes only acts with aim to kill or maim the victim or victims, whereas there are other means of inducing terror in order to force the victims to do the terrorists' bidding. Mainly, acts of state terror would remain unpunished, should this definition be used as the universally recognized one, which is not the case. For the purpose of this thesis, which is mostly concerned with the non-state-actors terrorism, the definition mostly served its purpose. The author further suggests that further research into the relations between state and non-state terrorism in view of recent legal and actual developments be made with particular emphasis on the changing nature and role of state terrorism in contemporary world.

Klíčová slova: terorismus, zločiny podle mezinárodního práva, mezinárodní trestní soud

Keywords: terrorism, crimes under international law, International Criminal Court.